

STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE KUKLJICA ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020.

Uvod.....	3
Proces izrade Strateškog razvojnog programa.....	4
1. Osnovne značajke područja.....	6
1.1 Opće zemljopisne značajke područja	6
1.1.1 Položaj i granice područja	7
1.1.2 Geomorfološke značajke	8
1.1.3 Klimatske značajke.....	11
1.1.5 Kulturno-povijesna i tradicijska baština	12
1.1.6. Društvena infrastruktura.....	16
1.1.7. Komunalna infrastruktura.....	18
1.2. Gospodarske značajke područja	21
1.2.1 Poljoprivreda	22
1.2.2. Turizam	25
1.2.3. Ribarstvo	27
1.2.4. Marikultura.....	28
1.2.5.Tržište rada	29
1.2.6. Demografske i socijalne značajke područja	31
.....	38
2.SWOT ANALIZA područja.....	40
3. Vizija razvoja Općine Kukljica	47
3.1. Razvojne teme i ciljevi	48
3.2. Razvojni ciljevi, mjere te očekivani rezultati s indikatorima	51
3.3.1. Razvojni cilj 1	51
3.3.2. Razvojni cilj 2	53
3.3.3. Razvojni cilj 3	61
3.3. Horizontalni strateški ciljevi.....	62
3.4. Utjecaj provedbe Strategije na okoliš.....	63
4. Usklađenost strateških ciljeva Općine s ciljevima EU, nacionalnim i regionalnim strateškim razvojnim ciljevima.....	64

5. Provedbeni mehanizmi.....	68
5.1. Institucionalni okvir za provedbu.....	70
5.2. Financiranje.....	72
6. Praćenje i vrednovanje.....	74

UVOD

Općina Kukljica smještena je na krajnjem jugoistoku otoka Ugljana, te zauzima 0,09% Zadarske županije. Obzirom na veličinu i gustoću naseljenosti ubraja se u ruralna područja bogate pomorske tradicije i očuvane kulturno-povijesne baštine.

Raznolikost turističke ponude i povoljan geografski položaj (blizina makro regionalnog središta Zadra na sjeveru i NP na jugu) stvaraju preduvjete za razvoj turizma kao okosnice razvoja cijeloga područja. Velika razvedenost obale s nizom uvala, poluotočnih formacija i prirodnih plaža odražavaju maritimnost područja i stvaraju podlogu za razvoj nautičkog turizma. U te svrhe, od velikog je značaja uvala Ždrelašćica koja ima jedan od najpovoljnijih položaja u Hrvatskoj (ovdje se odvija glavna prometna tokova od kopna prema Kornatima i Dugom otoku). Ovakav spoj južnootočnog arhipelaga i kopna predstavlja glavnu tranzitnu točku koja ljeti ostvaruje promet do 2000 brodova dnevno. Obzirom da se budućnost Kukljice zasniva se na razvoju turizma i srodnih djelatnosti (ribarstvo, marikultura, nautički turizam, malo i srednje poduzetništvo), ostvaruje se suradnja na svim razinama, te su u projekt stvaranja zajedničke budućnosti uključeni svi lokalni dionici i prateće institucije.

Pored navedenog, Općina je suočena s brojnim slabostima koje su kao takve usvojene, te prijetnjama na koje ne može u potpunosti utjecati, ali ih nastoji osvijestiti. Ključni problemi s kojima se Općina susreće javljaju se u pogledu depopulacije stanovništva, odnosno migracija stanovništva unutar RH, te u Europu i preoceanske zemlje zbog nepovoljnih uvjeta za život (nezaposlenost), demografskog starenja stanovništva kao posljedice negativnog prirodnog prirasta, slabe prometne povezanosti (problem otočne povezanosti), ekonomskih razloga i sl.

U svrhe poticanja društvenog i gospodarskog razvoja Općine, te povećanja kvalitete življenja na otoku stanovnici ovog područja osvijestili su ključne probleme s kojima se svakodnevno susreću, te prepoznali snage ovog područja kako bi utvrdili postojeće stanje te, u skladu s tim, definirali razvojne ciljeve. U iste svrhe dionici su osvijestili prilike i prijetnje koje su nametnute izvana i na koje Općina ne može utjecati kako bi uspješno realizirali razvojne potrebe.

U vrijeme u kojem jedinice lokalne samouprave mogu ostvariti bespovratna sredstva iz EU fondova nameće se potreba izrade Strateškog razvojnog programa kao ključne odrednice prilikom bodovanja projekata proizašlih iz ovog dokumenta, stoga je njegova izrada od ključne važnosti za cijelu Općinu.

PROCES IZRADA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA

Izrada Strateškog razvojnog dokumenta temelji se na pristupu odozdo prema gore u kojem lokalni dionici sudjeluju u donošenju odluka i određivanju prioriteta. Uključivanje lokalnih dionika obuhvaća sve interesne skupine, te se u tom kontekstu govori o pripadnicima gospodarskog, civilnog i društvenog sektora. Svi zainteresirani dionici uključeni su u ovaj proces putem javnih savjetovanja, sudjelovanjem na radionicama, te održavanjem info dana/štanova. Uključivanje lokalnih dionika u proces izrade SRP-a neophodno je za određivanje razvojnih ciljeva, te su u te svrhe organizirane radionice kako bi se odredila SWOT analiza i odredili ključni problemi s kojima se Općina susreće, te snage kojima ostvaruje komparativne prednosti u odnosu na druge Općine. Temeljem SWOT analize dionici lokalnog područja bude svijest o prilikama i prijetnjama s kojima je Općina suočena, a koje su nametnute izvana, te na njih ne može direktno utjecati. Ove pojave nazivaju se vanjskim čimbenicima okruženja, te ih je potrebno osvijestiti kako bi Općina zahvaćena ovim problemima mogla odrediti daljnji tijek razvoja. U istom pravcu Općina prepoznaje prilike poput porasta kvalitete turističkih sadržaja, mogućnosti financiranja projekata iz EU fondova i sl., te buđenjem svijesti o njihovoj prisutnosti direktno utječe na promjenu okruženja i prilagodbu novonastalim uvjetima.

Nadalje, izrada SRP-a utemeljena je prije svega na značajkama lokalnog područja, te se, pored SWOT analize, kroz izrađenu osnovnu analizu područja temeljenu na primarnim izvorima (lokalni dionici) i sekundarnim izvorima (prostorno-planski dokumenti, strategije razvoja pojedinih općina/gradova i ostale javne publikacije poput statističkih podataka preuzetih iz DZS) odabiru ciljevi razvoja temeljeni na maksimiziranju snaga i otklanjanju slabosti.

Izrada SRP-a temelji se na integriranom multisektorskom pristupu što znači da su ciljevi međusobno povezani kako bi ostvarenje jednog cilja doprinijelo bržem ostvarenju drugog, te se na taj način potaknula suradnja između različitih interesnih skupina (poljoprivrednika, obrtnika i sl.). Cilj ove suradnje je potaknuti umrežavanje dionika kako bi zajedničkim snagama nastupili na tržištu i povećali konkurentnost svojih proizvoda.

Kako bi se doprinijelo razvoju cijele zajednice, izrada ovog dokumenta zasniva se na inovativnom pristupu lokalnog razvoja, te ciljevi definirani kroz SRP sadrže inovativne pristupe

Strateški razvojni program Općine Kukljica 2016. – 2020.

u razvoju ruralnog područja. Aktivnosti podrazumijevaju nabavu tehnologija i mehanizacije koja se primjenjuje u inovativnim proizvodnim procesima, potiču se akcije koje na inovativan način rješavaju lokalne potrebe i animiraju lokalno stanovništvo.

Proces izrade Strateškog razvojnog dokumenta tekao je interaktivnom suradnjom sa vanjskim stručnjacima, dok su konzultacije sa širom javnosti održane kroz sudjelovanje na informacijskim sastancima (putem javnih radionica), e-mail savjetovanjem (putem otvorene e-mail adrese za tu namjenu).

1. OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.1 OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA

Općina Kukljica sastavni je dio otoka Ugljana, te administrativno pripada Zadarskoj županiji. Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06), područje Općine sastoji od istoimenog naselja (Kukljica). Također, Općini pripadaju i četiri otočića koji nadopunjuju cjelinu: Bisage, Golac, Mišnjak i Karantunić. Teritorij Općine iznosi 6,79 km² što predstavlja 0,01% kopnenog teritorija Republike Hrvatske (RH) i 0,09% teritorija Zadarske županije, te pripada statističkoj NUTS-2 regiji Jadranska Hrvatska. Općina Kukljica sastavni je dio LAG-a Mareta, te FLAG-a „Plodovi mora“.

Općina je 2001. godina imala je 650 stanovnika, odnosno 0,01% stanovništva RH, dok se 2011. broj stanovnika povećao za 64 osobe (9,85% u odnosu na 2001.). U 2011. na području Općine Kukljica živjelo je 714 stanovnika (0,02% stanovnika RH) odnosno 0,42% stanovnika Zadarske županije.

Razvoj područja očituje se kroz desetogodišnje razdoblje (2001.-2011.) u kojem možemo pratiti trend povećanja broja stanovnika.

U 2011. stanovništvo Općine Kukljica živjelo je u 235 kućanstava u jednom naselju. Gustoća stanovnika na području Općine Kukljica u razdoblju od 2001. do 2011. iznosi 98,4%, što ukazuje na veliku naseljenost prostora. Gustoća stanovnika veća je od županijskog prosjeka koji za područje Zadarske županije iznosi 23,36 stanovnika po km², te je veća od prosjeka RH (75,8).

Tablica „Osnovni statistički podaci o općini Kukljica“ (Izvor: ARKOD, DZS RH, Popis stanovništva 2001/2011)

OPĆINA	POVRŠINA/KM ²	BROJ NASELJA 2011.	BROJ KUĆANSTAVA		BROJ STANOVNIKA		GUSTOĆA STANOVNIKA/ST./KM ²	
			2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
KUKLJICA	6,79	1	235	290	650	714	95,73	105,15

1.1.1 POLOŽAJ I GRANICE PODRUČJA

Unutar Zadarske županije nekoliko je prostorno razvojnih cjelina. Otok Ugljan kojeg je Kukljica sastavni dio pripada ugljansko-pašmanskoj skupini zadarskih otoka, odnosno unutrašnjem nizu zadarskih otoka, koji se dijeli na sjevernu usitnjenu skupinu (Silba, Olib, Premuda, Ist, Škarda, Molat, Tun i pripadajući otočići), ugljansko-pašmansku skupinu (Ugljan, Pašman, Sestrunj, Rivanj, Vrgada i pripadajući otočići), dugootočku skupinu (Dugi otok, Iž, Rava, Zverinac, Lavdara, Katina i manji otočići) te otoke Vir i Pag kao zasebne cjeline. Položaj između zadarskog priobalja i otoka Iža od kojih ga dijeli Zadarski, odnosno Srednji kanal, čini ga najbližim otok zadarskog arhipelaga. Za razliku od ostalih otoka koji pripadaju skupini Zadarsko-biogradskih otoka, otok Ugljan se ističe svojom razvojnom komponentom, te se može promatrati kao prigradska zona grada Zadra. Društveno-gospodarski razvoj otoka uvelike određuje njegov geografski položaj, te je on valoriziran prolazima Veli i Mali Ždrelac koji ga spajaju sa otokom Pašmanom. Cjelina koju tvore otoci Ugljan i Pašman predstavlja jedini direktni plovni pravac za izlazak iz voda Zadarskog kanala u Srednji kanal, te dalje prema vanjskim otocima i otvorenome moru. Vodeća pomorska luka istočne obale Jadrana kao dio višestoljetne tradicije, te grad Zadar kao odraz političkog, gospodarskog, kulturnog i vjerskog središta predstavljaju još jedan segment gospodarskog razvoja cijelog područja.

Općina Kukljica sa istoimenim naseljem i četiri pripadajuća otočića: Bisage, Golac, Mišnjak i Karantunić smještena je na krajnjem jugoistočnom dijelu otoka Ugljana. Sa sjeverne strane omeđena je morem Zadarskog kanala koji je dijeli od 5 km zračne linije udaljenog Sukošana (9,5 km od grada Zadra), a na jugu morem Srednjeg kanala koji je dijeli od 5 km udaljenih jugoistočnih obala otoka Iža. Na jugoistoku tjesnac Ždrelac dijeli je, ali mostom preko njega i spaja sa susjednim otokom Pašmanom. Općina Kukljica jedna je od 28 Općina Zadarske županije, te je sastavni dio LAG- a Mareta. Po veličini, Kukljica zauzima treće mjesto na otoku Ugljanu (iza naselja Preko i Kali). Razvoj cijelog područja obilježen je blizinom Zadra, kao makroregionalnog središta, stoga se na otoku nisu razvila naselja mikroregionalnog središta. Kukljica je jedna od značajnijih turističkih destinacija na županijskom području u čijem turističkom proizvodu sudjeluje sa oko 1300 postelja. Sa susjednim otokom Pašmanom teritorij općine Kukljica zatvara akvatorij uvale Ždrelašćica. S nautičkog stajališta, mjesna uvala jedan je od najpovoljnijih položaja u Hrvatskoj. Uvala se nalazi u središtu mjesta, te uz nju prolazi glavna prometnih tokova od kopna prema Kornatima i Dugom otoku, stoga je kao takva,

povoljan lokalitet za razvoj nautičkog turizma i povezanih servisnih djelatnosti. Njena posebnost je u tome što se u njenoj blizini nalazi preko 20% ukupnog kapaciteta nautičkih luka, odnosno moderno opremljenih marina (najbliže su u Zadru, Biogradu i na otoku Ižu). Geografski položaj Općine i maritimne značajke koje joj pripadaju (visok stupanj razvedenosti uvala s nizom poluotočnih formacija, pitomih uvala i prirodnih plaža) ukazuje na visok razvojni potencijal u vidu turizma i srodnih djelatnosti.

1.1.2 GEOMORFOLOŠKE ZNAČAJKE

Prostor Zadarske županije karakterizira kontrast različitih geomorfoloških cjelina: niskih ravnokotarskih udolina i krških polja s brežuljkastim, brdovitim, gorskim i planinskim krajevima Bukovice i Velebita. Obala je vrlo razvedena, a pred njom se nižu brojni manji i veći otoci. Rijeke Zrmanja s Krupom, Velika i Mala Paklenica, Kozjača i Tribanjska draga usjekle su u krškom terenu uske i slikovite doline tipa sutjeski ili kanjona. Otok Ugljan pripada skupini sjevernodalmatinskih otoka koji prate dinarski pravac pružanja, sjeverozapad-jugoistok. Područje Općine Kukljica je jedno od razvedenijih dijelova otoka s brojnim uvalama (Otrić, Kostanj, Gnojišća, Kukljica, Ždrelašćica, Kunčabok, Vela i Mala Sabuša, Jelenica, Bačina, Maževica i Mala Lamjana) i rtovima (Zelena punta, Rt Glavica, Suhi rt, Karantun i Loparić). Visinom se ističe vrh Straža sa 152 m, a slijede ga: Veli vrh 123 m, Strženjak 109 m i ostali čija visina ne prelazi 100 m. Najviši vrh pripadajućih otočića je na Velom škoju, 56 m. Četiri reversna rasjeda, paralelno položena od sjevernih prema južnim obalama otoka dijele Općinu Kukljica na područja vapnenca i manje zastupljenog dolomita. Navedene rasjede okomito presijecaju još četiri rasjeda na području od Čelinjaka do Krvarija. Dolomiti su tradicionalno agrarno vrednovane zone, dok je vapnenački krš iskoristiv kao sitnostočarski kamenjarski pašnjak. U skladu s litološkom građom su i osnovni reljefni oblici. Karbonatne zone karakteriziraju krški oblici jače ili slabije istaknutih kamenjara, prekrivenih gustim makijama, ispresijecane manje ili više izraženim suhodolinama i dragama te pojavama vrtača. Flišne zone na otocima su uglavnom potopljene nakon postpleistocenskog izdizanja morske razine. Česti geomorfološki oblici nastali abrazivnim djelovanjem su potkapine i polupećine.

Obzirom da je čitav prostor istarsko-dalmatinskih bora nastao taloženjem, boranjem i rasjedanjem tijekom alpske orogeneze, geološki sastav otoka je isključivo karbonatni. Radi se o krednim i paleogenim (eocenskim) slojevima, te su, uz navedene strukturne promjene, prisutna i tektonska pomicanja nastala usred pomicanja litosfernih ploča i njihovih manjih

dijelova. Od stijena, zastupljene su vapnenačke stijene (više od 2/3 površine) i dolomiti (nešto manje od 1/3 površine otoka). Najstarije zastupljene stijene su gornjokredni (cenomanski) dolomiti koji se nalaze u zoni najveće naseljenosti (na SZ dijelu otoka), te turonski i turonsko-senonski rudistni vapnenci koji su najzastupljeniji. Eocen je zastupljen s miliolidnim, alveolinskim i numulitnim vapnencima.

Karbonatna podloga otoka (kao i hipsografija) izuzetno je nepovoljna za agrarnu proizvodnju. U tom pogledu mogućnost agrarnog iskorištavanja manje je povoljna u područjima vapnenačke zone gdje je proces stvaranja tla sporiji, posebice u zonama udolina (polja, jaruge i sl.) Nešto povoljnija je dolomitna zona gdje se dolomiti lakše troše, stoga na njima nastaje izvjestan sloj tla pogodan za agrikulturnu djelatnost. Najpovoljnije uvjete za razvoj poljoprivrede ima naselje Ugljan gdje je vapnenačka podloga razmrvljena i kao takva podložnija koroziji. Flišne zone na otoku nastale su izdizanjem morske razine u holocenu (glacioeustatičke promjene poslije würmskog glacijala te recentni epirogenetski pokreti), te su kao takve potopljene i nalaze se na dnu Zadarskog i Srednjeg kanala. a cijeli primorsko-otočni sklop je dobio današnji izgled. Primorsko-otočni prostor je, prema reljefnoj strukturi, jedna od najjasnije prostorno izdvojenijih cjelina hrvatskog jadranskog područja. Izražen paralelizam formiranih reljefnih cjelina, u dinarskom pravcu, znakovito je obilježje ovog prostora koje ponajviše dolazi do izražaja u horizontalnoj razvedenosti zbog koje je ušao u sve svjetske oceanografske i obalno-geografske radove pod pojmom dalmatinski tip obale. Na otoku Ugljanu bušenjem je, na području Batalaža, utvrđeno postojanje debljih naslaga anhidrita (koji svjedoče o mirnoj sedimentaciji sa znatnim isparavanjem) te tragovi nafte i bituminoznih supstanci.

Otok Ugljan ima dinarski pravac pružanja (SZ-JI), te se duž JZ dijela otoka pruža antiklinale (od Mulina (SZ) do Japleničkog rta (JI).) Tjeme antiklinale podudara se s najvišim vrhovima otoka. Os otočne sinklinale, koja je reducirana reversnim rasjedom, poklapa se s glavnim otočnim udubljenjem. Proteže se od otočića Jidula (SZ) do u. Mala Lamljana (JI). Sjeveroistočni dio otoka čini SI krilo antiklinale, također reducirane rasjednom linijom. Morfološki je ona predstavljena bilom, koje se pod manjim nagibom spušta prema Zadarskom kanalu. Duž SI polovine otoka pružaju se dva, gotovo usporedna, reversna rasjeda. Kraći je onaj od uvale Batalaža do uvale Ždrelašćica, duž kojega dolazi do dodira gornjokrednih (turonsko-senonskih) vapnenaca s eocenskim vapnencima. Duži je rasjed koji se pruža od rta Sv. Petar do uvale Ždrelašćica uz kojega dolazi do kontakta eocenskih sa senonskim vapnencima. JI od naselja Kali više je rasjeda poprečnih na glavne rasjedne zone otoka, koji svjedoče o naknadnim

tektonskim pomacima na JI otoka Ugljana. S tim je u vezi i udubljenje uvale Ždrelašćice, koje je potopljeno izdizanjem razine mora u holocenu. Tako je otok Ugljan fizički odjeljen od otoka Pašmana. Nalazi su marinske makrofaune bogati na gotovo svim predjelima gornjokredne starosti otoka s izuzetkom sjeveroistočne dolomitne zone. Nešto južnije od zaseoka Muline pronađeni su ostaci pleistocenskih koštanih breča.

Prirodni biljni pokrov Otoka Ugljana sastoji se pretežno od zajednice hrasta crnike (*Quercus ilex*) i pratećih vrsti (planika, zelenika i dr.). To je prostor primorske šume čije su degradacije biljnog pokrova u niže zajednice makije, gariga i travnjaka uzrokovane paljenjem i sječom pojedinih kultura, odnosno agrarno-stočarskim iskorištavanjem otoka. Uništavanje prirodne flore izazvano je, pored ljudskog faktora, prirodnim procesima (klimatogenih te osobito denudacijskih). Ovakvim tretiranjem tala došlo je do promjene u njegovim karakteristikama, te su na promjene biljnog pokrova utjecaj imali geološka građa, geomorfološki procesi, klimatska obilježja, hidrogeografska osnova te ljudski faktor (utjecaj čovjeka). Erozijska tla (ispiranje površinskog sloja plodnog tla) zahvatila je vapnenačke zone, što je za posljedicu imalo degradirajući utjecaj na krške oblike reljefa, stoga se današnja revitalizacija tla svodi na sadnju umjetnih šuma. Druga posljedica erozije svakako je crvenica koja predstavlja jedan od značajnih potencijala za razvoj agrarne poljoprivrede na području cijelog otoka. Terra rossa (recentna crvenica) rasprostranjena je na SZ dijelu otoka (oko naselja Ugljan) gdje su vapnenci razmravljeni, te u izdvojenim zonama udolina. Opasnost od odnošenja tankog sloja crvenice uglavnom je prisutna u višim zonama, te se tom problemu pristupa na način da se rade kamenite ograde koje su uglavnom izgrađene od nepotrebnih (izdvojenih) većih ulomaka kršja u sloju crvenice ili otkidanjem od izdanaka slojeva ("živih stina"). Druga vrsta tala koja krase SI stranu otoka su pjeskovita smeđa tla. Površine koje su najviše iskoristive nalaze se neposredno oko samih naselja, te koriste povoljnosti u obliku geografskog položaja (blizina Zadra) i prirodnih obilježja (plodna dolomitna zona). Obzirom na spoj povoljnog geografskog položaja i agrarno iskoristive zone nameće se potreba za daljnjim planiranjem cjelokupnog razvoja otoka.

Otočni položaj sa krškom podlogom i razvedenom obalom čine morfološko-pedološku podlogu otoka pogodnom kako za poljoprivredu, tako i za turističko privređivanje kao komplementarnu djelatnost. Kako bi se stvorili povoljni uvjeti za razvoj agrarnih djelatnosti potrebno je pristupiti okrupnjavanju posjeda, inovacijama u pogledu kultura i tehničke opreme.

1.1.3 KLIMATSKE ZNAČAJKE

Kao posljedicu velike reljefne raznolikosti te morskog utjecaja modificiranog brdsko-planinskim barijerama, na području Zadarske županije nalazimo više tipova klime: mediteransku, submediteransku, kontinentalnu i planinsku.

Prostor Zadarske županije slovi kao područje mediteranske klime s vrućim i suhim ljetima, te blagim i vlažnim zimama. Klimu obilježavaju tri tipa vremena: stabilno i lijepo vrijeme ljeti i u ranu jesen, te suho i hladno, odnosno vlažno i kišovito u ostatku godine. Obzirom na povoljne klimatske uvjete, može se govoriti o tipu umjereno tople kišne klime sa suhim ljetima (Csa klima po Köppenu), koja se još naziva i sredozemna klima, tj. klima masline (glavna biljna kultivirana vrsta) sa velikim brojem sunčanih sati, te obilježjima suptropske klime. Na klimu otoka utjecaj imaju geografski položaj, sekundarna cirkulacija zraka (prevladavajući utjecaj azorskog maksimum ljeti te islandskog, odnosno genoveškog minimuma i sibirskog maksimuma zimi) te dnevna cirkulacija zraka. Tom specifičnom tipu klime odgovara i prilagođena eumediteranska vegetacija, prilagodljiva godišnjem hodu padalina i temperature zraka. Osnovne klimatske značajke otoka Ugljana utječu ne samo na biljni pokrov kao značajni element prirodnog krajolika već i na geomorfološke procese, hidrogeografska obilježja, razvoj tala, a osobito na ukupne aktivnosti čovjeka na otoku. Godišnji hod temperature zraka otoka Ugljana, a i šireg akvatorija zadarske regije, uvjetovan je geografskim položajem umjerene geografske širine ($\phi \approx 45^\circ \text{N}$), ciklonalnom i anticiklonalnom aktivnošću te modifikatorskim utjecajem mora (Zadarski, Pašmanski i Srednji kanal) i neposrednoga kopnenog zaobalja (Ravni kotari, Velebit). Srednja temperatura najtoplijeg mjeseca nije viša od 22°C , dok najhladniji mjeseci nemaju temperaturu nižu od 3°C . Srednja količina sunčeva zračenja iznosi oko $2500 \text{ I/cm}^2/\text{dan}$ u srpnju i oko $410 \text{ I/cm}^2/\text{dan}$ u prosincu. Godišnji prosjek iznosi $1455 \text{ I/cm}^2/\text{dan}$. Insolacija iznosi oko 2500 h/ godišnje. Godišnji srednjak iznosi $331,6 \text{ cal/cm}^2/\text{dan}$. Godišnja oblačnost iznosi 4,7 (desetina neba). Srednji godišnji broj vedrih dana iznosi oko 110. Magla je rijetka, a pojavljuje se u prosincu, siječnju i veljači. Uzimajući u obzir podatke iz tri mjerne postaje Zadar, Grpašćak (Dugi otok) i Bonaster (otok Molat) srednja godišnja temperatura je $14,7^\circ\text{C}$, dok godišnja amplituda srednjih temperaturnih vrijednosti iznosi $18,6^\circ\text{C}$. Najhladniji mjesec u godini je siječanj, s prosječnom vrijednošću temperature zraka $6,7^\circ\text{C}$, a najtopliji je kolovoz s $23,8^\circ\text{C}$. Godišnji srednjak vlage zraka Zadarskog arhipelaga kreće se oko 73%. Maksimalne vrijednosti ostvaruju se u studenom, a minimalne u srpnju.

Srednja količina padalina iznosi 939 mm/god. Dominantna padalina je kiša. Snijeg je vrlo rijetka pojava, a kad se i pojavi zadržava se vrlo kratko. Broj dana s kišom je do 102 u godini. Prema mediteranskom pluvijalnom režimu minimum padalina je u lipnju (35 mm), odnosno kolovozu (37 mm).

1.1.5 KULTURNO-POVIJESNA I TRADICIJSKA BAŠTINA

Arheološki nalazi na Otoku Ugljanu svjedoče o mediteranskom utjecaju kao kolijevci civilizacije koja je na ovom području ostavila traga. Danas su na otoku vidljiva nalazišta Muline, Sv. Mihovil, Čeljanak, te samostan Čokovac u Općini Tkon. Otok Ugljan naseljen je i valoriziran još od prapovijesti o čemu svjedoče nalazi sa susjednog otoka Pašmana. Prva svjedočanstva o životu čovjeka na otoku potječu iz neolitika (nalazi kremenih noževa i sjekire iz Ugljana i Kukljice). Krajem mezolitika i početkom neolitika kida se veza s kopnom izdizanjem razine mora, a kasnije se fizički odvajaju i otoci Ugljan i Pašman. Od tog razdoblja počinje zasebni povijesni razvoj otoka Ugljana, koji se isprepliće s povijesnim razvojem cijeloga zadarskog kraja. Od brončanog, a posebno željeznog doba započinje novo vrednovanje i valorizacija prostora. Na izdvojenim uzvišenjima (glavicama) i najvećim vrhovima otoka tijekom željeznog doba grade se naselja i zakloništa - gradine. Na otoku su sačuvani ostaci gradine Čeljank (Muline), Kuran (Ugljan), Šćah, Sv. Mihovil i Orjak (Kali). Uz gradine stanovništvo je naseljavalo i otočne špilje, posebno na jugozapadnom dijelu otoka. Uz gradine su sačuvani i brojni grobni humci iz istoga razdoblja. Stanovništvo se bavilo zemljoradnjom (uglavnom u prostoru naselja Ugljan) i stočarstvom. U to vrijeme otok su nastanjivali Liburni koji su se intenzivno bavili pomorstvom. Dolaskom Rimljana dolazi i do kompleksne transformacije društveno-gospodarskog razvitka. Otočno se stanovništvo romanizira. Sjeverozapadni prostor otoka Rimljani uključuju u zadarski ager. Osobito se potiče uzgoj masline i vinove loze. U području naselja Muline, nedaleko od mora, očuvani su ostaci velikoga rimskog gospodarstva s uljarom (tijesak za ulje, kamenice, ostaci mlina i sl.). Veličina objekta upućuje na zaključak kako je toj uljari možda gravitiralo šire područje zadarskih otoka. Krajem staroga vijeka na istom se prostoru gradi starokršćanska bazilika s mauzolejom. Ostataka iz rimskog doba ima i u drugim dijelovima otoka (npr. ostaci podsvodjenih vodosprema u Marčelićevim dvorima u Preku). Zbog izoliranosti otok je vjerojatno manje stradao za vrijeme "barbarskih" provala Gota, Slavena i Avara, pa se očuvao romanizirani liburnski etnički element. Tako ga zatiču i Hrvati po doseljenju tijekom 7. st. U Porfirogenetovo vrijeme na

zadarskim otocima, a tako i na otoku Ugljanu, već prevladava hrvatsko stanovništvo. Uz poljoprivredu oni se bave i pomorstvom. Vlasništvo nad zemljom imala je tijekom srednjeg vijeka Crkva (zadarska biskupija i samostani) i zadarsko plemstvo, a otočno je stanovništvo bilo u kolonatskom odnosu. Otočani su živjeli u seoskim naseljima na otoku, koja rano postaju i župna crkvena središta (Ugljan, Lukoran, Sutomišćica i Kukljica). Veliko značenje za povijesni razvoj otoka imaju i samostani, i to benediktinski samostan Sv. Mihovila na istoimenom uzvišenju, franjevački samostan u Ugljanu te pavlinski samostan na otočiću Galevcu (danas samostan franjevac trećoredaca glagoljaša). O kulturnom razvitku otoka svjedoče i brojne male crkvice (npr. Sv. Ivana Krstitelja u Preku), crkveni namještaj i dragocjenosti (npr. Ugljanski poliptih), ali i još i danas očuvana živa glagoljaška tradicija (kod franjevaca trećoredaca na Galevcu). Na otoku Ugljanu zadarsko je plemstvo dalo izgraditi svoje ljetnikovce. Ističu se ljetnikovac Califfi (Berčić) i Stocco u Ugljanu, De Ponte u Lukoranu i dvorac Lantana u Sutomišćici. Otok Ugljan imao je značajno geostrateško značenje. Na mjestu benediktinskog samostana Sv. Mihovila i još starije prapovijesne gradine Mlečani 1202. podižu veliku utvrdu. Namjena je utvrde bila kontrola tek osvojenog Zadra (u IV. križarskom ratu). Kasnije se utvrda, radi povoljnog položaja, koristila kao osmatračnica za eventualne napade s mora ili iz zadarskog zaleđa. Tijekom srednjeg vijeka nad otokom se stalno izmjenjuju hrvatsko-ugarska i mletačka uprava. Od početka 15. st. do 1797. traje Mletačka uprava uz naglašeno vojno značenje. Za vrijeme brojnih ratova mnogi su otočani unovačeni kao veslači galija. Imanja bi tada bila prepuštena ženama i djeci pa su prinosi bili puno manji, a česte su popratne posljedice bile gladi i bolesti. U Preku je bilo središte vojnog zapovjednika zadarskog otočja (colonello dei scogli di Zara), ali i svih mletačkih prekomorskih posjeda (colonello della Nazione Oltremare). Tijekom 16. i 17. st. na otoku se zbivaju velike demografske promjene. Bježeći pred prodorima Osmanlija stanovništvo se Ravnih kotara sklanja na otoke. Na Ugljan dolaze u više valova (1520., 1525., 1646. i 1658.). Otok tada postaje prenaseljen, osobito s obzirom na mogućnosti prirodne osnove, pa su česti glad i epidemije. Broj stanovnika kroz duže razdoblje stagnira. Međutim, tijekom 17. st. u selidbama sudjeluje štokavsko pučanstvo pridošlo u Ravne kotare iz unutrašnjosti. Proces njegove asimilacije bio je teži i ostavio je značajniji kulturni trag u povijesnom razvitku otoka (otud i živa tradicija o naseljavanju s kopna). Poradi nestabilnih političko-povijesnih prilika javlja se tako svojevrsni apsurd: plodno područje Ravnih kotara ostaje nenaseljeno, ili rijetko naseljeno, dok su otoci s oskudnim tlom i vegetacijom gusto naseljeni. Prihodi stanovništva od uzgoja masline, vinove loze (proizvodnje ulja i vina), stočarstva te uzgoja voća i povrća u uvjetima agrarne prenapučenosti (s obzirom na

intenzitet i opći značaj proizvodnje) nisu bili dostatni (nakon podmirjenja feudalnih podavanja) niti za prehranjivanje. Stoga se muško stanovništvo bavilo ribolovom i prijevozom robe, a žene bi prale robu zadarskim građanima (prečke lavandere) ili bi bile služavke u plemićkim domaćinstvima. Vodeći su brodari bili Sutomišćani, a ribari Kaljani i Kukljičani. Poljoprivrednu su proizvodnju otočani nastojali upotpuniti i vađenjem morske soli iz manjih solana na otoku (u Kukljici). Na o. Ošljaku početkom 18. st. bila je izgrađena vjetrenjača s mlinom za mljevenje žita, a tamo je bio i lazaret (karantena za brodove i utočište zadarskih bolesnika, osobito onih oboljelih od kuge). Na otoku Galevcu je također bila ustrojena karantena, dok je u Sutomišćici jedno vrijeme radio hospital. Tijekom 19. st. izmjenjuju se prva austrijska, francuska, a potom i druga austrijska uprava. Krajem 19. st. otočani postupno postaju vlasnici zemlje na otoku, premda su još uvijek jaki zadarski crkveni i svjetovni veleposjednici. Krajem stoljeća gospodarstvo otoka pogodila je bolest vinove loze (filoksera ili žiloždera), a negativno su utjecali nepovoljni uvjeti plasmana vina na tržište zbog tzv. vinske klauzule u ugovorima Austro-Ugarske i Italije (koja je omogućila povoljan plasman talijanskim jeftinijim, a kvalitetnijim vinima). Otočani su vadili vinovu lozu, a na mjestu nekadašnjih vinograda sađene su masline i voćke (ponajviše višnje, a manje i trešnje). Nakon pada Austro-Ugarske Zadar biva pripojen Italiji (Rapallskim ugovorom iz 1920.) pa dio upravnih funkcija preuzima Preko, koje postaje kotarsko središte. Veze otoka sa Zadrom otežane su jer Zadarski kanal postaje državnom granicom Kraljevine SHS (a potom Kraljevine Jugoslavije) i Kraljevine Italije (Provincia di Zara). Prodaja otočnih poljoprivrednih proizvoda na zadarsko tržište (najbliže i najjače tržište u čitavoj regiji) podlijeerala je carini. Probleme je stvarala organizacija uprave, zdravstva, školstva, crkvene uprave i sl. jer je za navedeno otok ovisio o udaljenijem Šibeniku. Nakon završetka Drugoga svjetskog rata otok u sklopu Hrvatske nastavlja razvoj u SFR Jugoslaviji, a od 1991. u samostalnoj Hrvatskoj. Ponovno jačaju prirodne veze sa Zadrom, pa otok Ugljan postaje njegovim funkcionalno sastavnim dijelom.

Ime Kukljica prvi put se spominje u listini iz 1106. god., odnosno u djelu Tadije Smičiklase “Codex diplomaticus” u kojem se spominje darovanje maslinika samostanu Sv. Krševana u Zadru (prema nekim izvorima potiče od riječi “kukalj” što znači “visok brdovit teren). O prisutnosti čovjeka na ovom području od pradavnih vremena svjedoče ostaci iz neolita (sjekira, kameni noževi), zatim mocire, suhozidi, kamene kućice (bunje), te nekoliko grobova i kamenih urni iz rimskog doba.

Kulturno-povijesna cjelina Općine čine tri nepokretna (pojedinačna) kulturna dobra u vidu građevina crkve: Crkva Gospe od Sniga, Crkva sv. Jeronima, te crkva sv. Pavla.

Crkva Sv. Pavla župna je crkva baroknog stila posvećena preobraćenju Sv. Pavla i smještena u središtu naselja Kukljica. Na mjestu današnje crkve Sv. Pavla prethodno je postojala kasnorimska ili ranohrvatska bogomolja. Poradi degradacije samog spomenika crkva je srušena od strane lokalnog stanovništva i nanovo izgrađena 1666. godine. U unutrašnjosti crkve nalazi se pet oltara od kojih je glavni posvećen Blaženoj Gospi od Karmena. Oltari s desne strane posvećene su Sv. Pavlu i Sv. Duhu, dok su oltari lijeve strane posvećeni Sv. Duhu i Dušama čistilišta. Na sakristiju i na lijevu stranu crkve naslanja se zvonik čija gradnja započinje 1741. godine. Crkva se u današnje vrijeme ističe koncertima sakralne glazbe koji privlači velik broj posjetitelja.

Zavjetna crkva Gospe od Sniga smještena je u morskom tjesnacu Ždrelac između otoka Ugljana i Pašmana. Blagdan Gospe od Sniga slavi se svakog 5. kolovoza. Crkva Gospe od Sniga odlikuje se baroknim stilom gradnje XVII. Stoljeća, te je upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu. Unutrašnjost crkve s glavnim oltarom ima četiri mramorna stupa, u kojemu je svetište. Crkva ima pet oltara; glavni posvećen zaštitnici crkve Gospi od Sniga, a ostala četiri posvećena su Rođenju blažene Djevice Marije, Sv. Asunti, Sv. Andriji i Sv. Nikoli. Svojim stilskim odlikama crkva odaje barokni stil 17. stoljeća i predstavlja vrijedan spomenik kulture na ovom području, zato je odlukom komisije pri Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu 1982. godine stavljena pod zaštitu države.

Crkva Sv. Jerolima nalazi se sjeverozapadno od Kukljice u uvali Kostanj, okrenuta prema Zadarskom kanalu. Prema njenim odlikama povjesničari crkvu svrstavaju u 14. stoljeće. Već krajem 16. stoljeća bila je izvan upotrebe i prepuštena propadanju. u novije vrijeme crkva je obnovljena donacijom i novčanim prilozima Kukljičana. Na crkvi su obavljani složeni restauratorski i konzervatorski zahvati. Obnovljen je portal s romaničkom lunetom, ožbukani zidovi, rekonstruiran zvonik, obnovljeno drveno krovništvo. Crkva je završena i posvećena u srpnju 1997. godine.

Tablica „Nacionalna kulturno - povijesna baština na području Općine Kukljica“ (Izvor: Registar kulturnih dobara RH, 2016) <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212>

OPĆINA	VRSTA KULTURNOG DOBRA	BROJ
KUKLIJICA	ZAŠTIĆENO NEPOKRETNOST KULTURNO DOBRO	3

Opće mjere zaštite kulturnih dobara odnose se na očuvanje kulturno-povijesnog nasljeđa, odnosno popis arheoloških kulturnih dobara koja podliježu određenom stupnju zaštite, stoga je utvrđen je popis pojedinačnih građevina s određenim stupnjem zaštite. Prema PPUO, povijesna naselja i njihovi dijelovi te povijesne građevine koje se odnose na preventivnu zaštitu predviđenu Prostornim planom vidljivi su u sljedećoj tablici:

POVIJESNA NASELJA
Mavrov dvor, Boškov dvor
Martinov dvor, Jureškin dvor, Šungov dvor, Rušinov dvor, Gegin dvor, Bačokin dvor Jojin dvor, Ranjev dvor
Kurićev dvor, Burčulov dvor, Hrabrov dvor, Markov dvor, Ortulanov dvor s ostacima zidova i lukova neke veće građevine, Blagdanov dvor
Kljepin dvor, Maričin dvor, Morov dvor, Vihrov dvor
Korčulanov dvor, Baljkin dvor
Bačin dvor, Meštrov dvor, Miličev dvor, Lisičin dvor, Cukrov dvor, Mazorov dvor, Jašin dvor
Karlov dvor, Vulinov dvor, Kaičin dvor, Lukin dvor, Štrkov dvor – varoš Vršak
Benin dvor, Lešin dvor
Vojvodićev dvor, Bilanov dvor

POVIJESNE GRAĐEVINE
Župna crkva sv. Pavla, 17. st.
Ljetnikovac Nassis

1.1.6. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Na području Zadarske županije postoji 37 osnovnih škola, 21 srednja škola, te jedno Sveučilište. Osnovni problem koji se javlja na području Općine i šire jest nedostatak strukovnog osoblja, te neusklađenost stečenih zvanja sa tržištem rada. Kao rezultat toga javlja se problem dugoročne nezaposlenosti, te trajne migracije izazvane nastalom situacijom. Razvojni problemi vezani za

predškolsko obrazovanje javljaju se u obliku nedostatnog broja predškolskih ustanova, te neadekvatnih prostornih uvjeta u kojima se one nalaze.

Na području Općine Kukljica postoji predškolska ustanova (vrtić Manulica) za dječji uzrast 3-6 godina kojeg pohađa 10-oro djece. U svrhe osnovnoškolskog obrazovanja organizirana je nastava u školi „Valentin Klarin“ za učenike 1-4 razreda, te školu pohađa 15-ak učenika. Kako bi se podigla kvaliteta pružanja javnih usluga na lokalnom nivou, te udovoljilo potrebama socijalne skrbi, Općina izdvaja određena proračunska sredstva u obliku pomoći za podmirenje troškova odgoja i obrazovanja djece i mladeži na način da sufinancira troškove participacije roditelja za pohađanje dječjeg vrtića i osnovne škole, te stipendiranja i izdvajanja mjesečne financijske pomoći studentima. Posebni oblici pomoći odnose se na izdvajanje sredstava u obliku isplaćivanja naknade za novorođenu djecu, te jednokratnu novčanu pomoć. Također se sufinancira i nabava udžbenika za učenike osnovnih i srednjih škola, te projekt Bibliobus. Razvojni problemi s kojima se Općina susreće su nedostatak srednje škole, te prijevoz učenika do Zadra. Na području Općine ne postoji niti jedna visokoobrazovna ustanova, te za potrebe obrazovanja odraslih, dokvalifikacije, prekvalifikacije te stručna usavršavanja i tečajeve stanovništvo gravitira prema gradu Zadru.

Od objekata u vlasništvu Općine postoje Dom Kulture (koji se nalazi u sklopu Općine), nekoliko nekretnina i zemljišta također u vlasništvu Općine, te Dobrovoljno vatrogasno društvo. U sklopu DVD-a planira se izgradnja i uređenje okoliša Vatrogasnog doma. Od ostalih objekata na području Općine nailazimo na lokalnu tržnicu otvorenog tipa, te Turistički informativni centar u sklopu kojega se posjetiteljima nudi širok spektar informacija i proizvoda koji simboliziraju tradiciju otočnih krajeva (suveneri u obliku preša za preradu maslinovog ulja). Kako bi se pospješila kvaliteta usluge i posjetiteljima omogućila šira dostupnost informacija planirana je njegova obnova.

Od sportskih građevina i rekreacijskih sadržaja na području Općine postoje otvorena igrališta, te biciklističke staze duž Općine. Kako bi se ubrzao proces obnove postojećih građevina potrebno je riješiti imovinsko-pravne odnose, stoga su, kako bi se pospješio proces zakonske regulative, katastarske čestice u procesu izmjene.

U svrhe promicanja kulture, na području Općine nalazi se stalni muzejski postav u sklopu Turističkog informativnog centra, te mobilna knjižnica Bibliobus (pokretna knjižnica Gradske knjižnice Zadar) koja na otok i prostore Općine dolazi dva puta mjesečno. U samom mjestu

organiziraju se kulturne večeri smotre folkloru od strane KUD-a Kukljica, te koncerti sakralne glazbe u mjesnoj crkvi.

Primarna zdravstvena zaštita na području Općine osigurana je kroz ambulantu opće medicine, te privatni starački dom za starije i nemoćne osobe. Za korištenje bolničke usluge, te usluga Zavoda za javno zdravstvo (sekundarna zdravstvena zaštita, preventivna i sanitarna zaštita) stanovnici odlaze u grad Zadar. Stomatološka ambulanta i ljekarna dio su društvene infrastrukture koji je Općini neophodan.

Socijalna skrb za područje Općine osigurana je putem Centra za socijalnu skrb Zadar, te izdvajanjem dijela sredstava iz općinskih proračuna. Na području Općine nema privatnih vrtića, dadilja niti udomiteljskih obitelji.

1.1.7. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Geoprometni položaj Zadarske županije od velikog je značaja za cijelu državu jer sudjeluje u povezivanju kopnenog i južnog dijela Hrvatske. Pored cestovnog prometa, koji najveći doprinos ostvaruje sjecištem dviju transverzala u Zadru (paneuropske transverzale Sjever - Jug i Jadransko - Jonska transverzala) značajnu ulogu ima i željeznički promet. U tom pogledu, područjem županije prolazi tzv. „lička“ željeznička pruga kojom je Zadar (preko Knina) povezan sa Središnjom Hrvatskom. Obzirom da je grad Zadar jedan od najvažnijih prometnih čvorišta, potrebno je istaknuti važnost pomorskog prometa u cjelokupnom razvoju Županije. Po tom pitanju, u Zadarskoj županiji nalaze se luke od presudne važnosti za državnu razinu (sveukupno 3), županijsku sredinu (njih 8), te lokalnu razinu (njih 60-ak). Lučka uprava Zadar u svojoj ingerenciji ima putničku luku Zadra-Grad, luku Gaženica, te ribarsku luku Vela Lamjana-Kali. Dužjadranski obalni pravac, te međunarodni trajektni pravac Zadar-Ancona također su od presudne važnosti obzirom da je taj pravac najkraća veza Srednje Europe prema Središnjoj Italiji (relacija Zagreb-Zadar-Ancona). Na području Županije nalazi se 11 marina sa 3.500 vezova, te privezište „Kukljica“ – Ugljan. Za ovu vezu je od izuzetnog značaja prometni pravac Zagreb-Tunel Sv. Rok-Maslenički most Zadar - Split, koji je dovršen u lipnju 2005. g.

Glavna prometnica na području Općine koja povezuje sva naselja otoka Ugljana odnosi se na dionicu državne ceste D110 Muline - Tkon, te je ona ujedno jedina cesta državnog karaktera na otoku Ugljanu (i Pašmanu). Temeljem odluke o razvrstavanju javnih cesta u državne, županijske i lokalne ceste (N.N. 79./99., 111/00, 98/01, 143/02) cesta je razvrstana kao državna

cesta D110 Muline (trajektna luka) – Ugljan - Tkon (trajektna luka) dužine $L = 41,5$ m. Prolazi rubnim područjem naselja Općine u dužini cca 6 km. Razvrstana cesta je i lokalna cesta L63171, koja spaja luku Kukljicu s državnom cestom D110 duljine 0,8m, i širine 4,0m. Ostale ceste na području Općine čine mrežu nerazvrstanih cesta, te su proračunom Općine za 2016. godinu predviđena sredstva za izgradnju nekolicine nerazvrstanih cesta. Jedna od važnijih prometnica za izgradnju je obilaznica državne ceste D110, te izgradnja nerazvrstane ceste na području k.o. Kukljica. U te svrhe potrebna je modernizacija prometnica (betoniranje i asfaltiranje), redovito održavanje kolničke konstrukcije, te postavljanje prometne signalizacije kako bi se pospješila sigurnost prometa. Na području Općine postoji značajan broj nerazvrstanih makadamskih putova, koji vode od naselja do pojedinih udaljenih obalnih lokaliteta, poput uvala Jelenica, Mala Sabuša i Kunčabok na jugozapadnoj strani otoka, odnosno uvale Gnojišća i Zdrelašćica na sjeveroistočnoj strani. Kako bi se ostvarila bolja cestovna povezanost unutar naselja potrebno je proširiti koridore cestovne mreže, te osigurati odgovarajuću regulaciju prometa.

Javni promet odvija se autobusnom linijom Preko-Tkon, vezano na trajektne linije Preko-Zadar, te Tkon - Biograd.

Općina Kukljica nije direktno povezana s kopnom, te se pomorski promet ostvaruje linijama Preko-Zadar, odnosno Tkon-Biograd za otoke Ugljan i Pašman. Obzirom da je cijelo područje Općine razvojno usmjereno prema makroregionalnom središtu – gradu Zadru, glavna prometnih kretanja odvija se prema trajektnoj luci Preko. Unutar Općine nalazi se naselje Kukljica, te je unutar njega formirana luka od lokalnog značaja. Unutar nje odvija se javni, komunalni, tranzitni, nautički i sportski promet te promet ribarskih i turističkih brodova. Unutar Općine bitno za napomenuti sidrište u uvali Ždrelašćica. U uvali se nalazi prolaz Mali Ždrelac koji povezuje Srednji kanal s Lukom Ždrelac i Zadarskim kanalom i unutar kojeg se odvija lokalni promet. U svrhe zaštite brodova unutar lučkog područja i postizanja veće sigurnosti plovidbe, u suradnji sa županijskom lučkom upravom i RH planirano je uređenje obalnog pojasa luke Kukljica, te dovršetak izgradnje zaštitnog lukobrana.

Zračni promet odvija se preko Zračne luke Zadar koja je smješten u Zemunik Donjem, neposredno u blizini priključka na autocestu Zagreb-Split. Luka ima veliko značenje za razvoj turizma na području cijele županije, te je kroz nju, u 2015. godini prošlo 487.652 putnika. Od Općine Kukljica luka je udaljena svega 21.6 km.

Na području Zadarske županije fiksna i mobilna telefonska mreža dostupne su u svim naseljima Županije, te zadovoljavaju postojeću potražnju korisnika za ovim uslugama. Za područje Općine, pokrivenost telekomunikacijskom mrežom je stopostotna, te je time omogućeno spajanje računala ISDN uređajem s maksimalnom brzinom od 128 kb/s. Problemi koji se javljaju vezano za pristup internetskoj mreži uglavnom se svode na nedovoljnu pokrivenost brzim internetom (sporst) što uvelike utječe na razvoj turizma.

Cijelo područje Općine pokriveno je elektromagnetskom mrežom sa zadovoljavajućom gustoćom mreže i sigurnošću opskrbe, te je priključenost kućanstava na elektro-energetski sustav stopostotna.

Područje Zadarske županije najvećim je dijelom siromašno vodom, posebice u priobalnom dijelu gdje postoji veći broj korisnika vodnih usluga. Na području županije postoji šest komunalnih poduzeća koja upravljaju vodoopskrbnim sustavom na svom području, te sedam komunalnih poduzeća koji se bave distribucijom vode. Za područje Općine vodoopskrbu i odvodnju obavlja komunalno poduzeće Sabuša d.o.o., te Sabuša II d.o.o. u vlasništvu Općine koje se bavi održavanjem čistoće javno-prometnih i ostalih uređenih površina, te održavanjem rasvjete. Pokrivenost Općine vodoopskrbom je 100%-na, te je na nju priključeno oko 600-injak domaćinstava. Vodoopskrba se ostvaruje dijelom iz Regionalnog vodovodnog sustava s rijeke Zrmanje, a dijelom iz lokalnih izvora. Otok Ugljan je pokriven vodovodnim sustavom spojenim s kopnom. Unatoč izgrađenom kolektoru stanje odvodnje nije zadovoljavajuće, te je potrebno stupiti u realizaciju novog ispusta s prethodnim pročišćavanjem kako se otpadne vode ne bi izbacivale direktno u more.

Općina Kukljica ima znatno izgrađen kanalizacijski sustav, te je od ukupnog broja kućanstava na javnu odvodnju priključeno 80% kućanstava. Postojeći sustav odvodnje sastoji se od gravitacijskog kolektora, tlačnog kolektora, četiri crpne stanice, kanalizacijskog priključka TN „Zelena Punta“ na lokaciju uređaja, uređaja za pročišćavanje (taložnica) otpadnih voda, te podmorskog cjevovoda dužine 200 m s ispustom u Zadarski kanal. Također je izveden kanalizacijski obalni kolektor s dvije crpne stanice i mrežom sekundarnih priključaka koji ne udovoljavaju eko standardima, te je potrebna njegova rekonstrukcija. Programom građenja objekata i uređaja komunalne infrastrukture u 2016. godini predviđena su financijska sredstva za izgradnju javne odvodnje u sljedećim područjima: sanacija oborinske odvodnje (predio Martinovi), izgradnja i uređenje dionice Kanat (fekalni kolektor), izgradnja i uređenje dionice Gnjojišće, dionice Zavrh, te podmorskog ispusta.

Na području Zadarske županije još uvijek nije uspostavljen cjelokupan sustav gospodarenja otpadom. Za područje Općine Kukljica uslugu prikupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada obavlja komunalno poduzeće Čistoća d.o.o. iz Zadra. Usluga prikupljanja odnosi se na miješani komunalni otpad, te se ona vrši putem spremnika zapremnine 120, 240 i 1100 l. Navedenom uslugom obuhvaćena su 724 korisnika koji otpad mogu iznijeti dva puta tjedno u zimskim mjesecima, te tri puta tjedno tijekom ljetnog perioda (srpanj, kolovoz, rujan). Čistoća Zadar d.o.o. osigurala je za područje Općine pokretno reciklažno dvorište, te zeleni otok za odvajanje otpada.

Poslovne zone na području Općine nisu u funkciji, te ih sveukupno ima tri. Kako bi se potaknuo poduzetnički impuls, potrebno je poboljšati poslovne uvjete, te potaknuti male i srednje poduzetnike na otvaranje i širenje postojećih djelatnosti.

1.2. GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

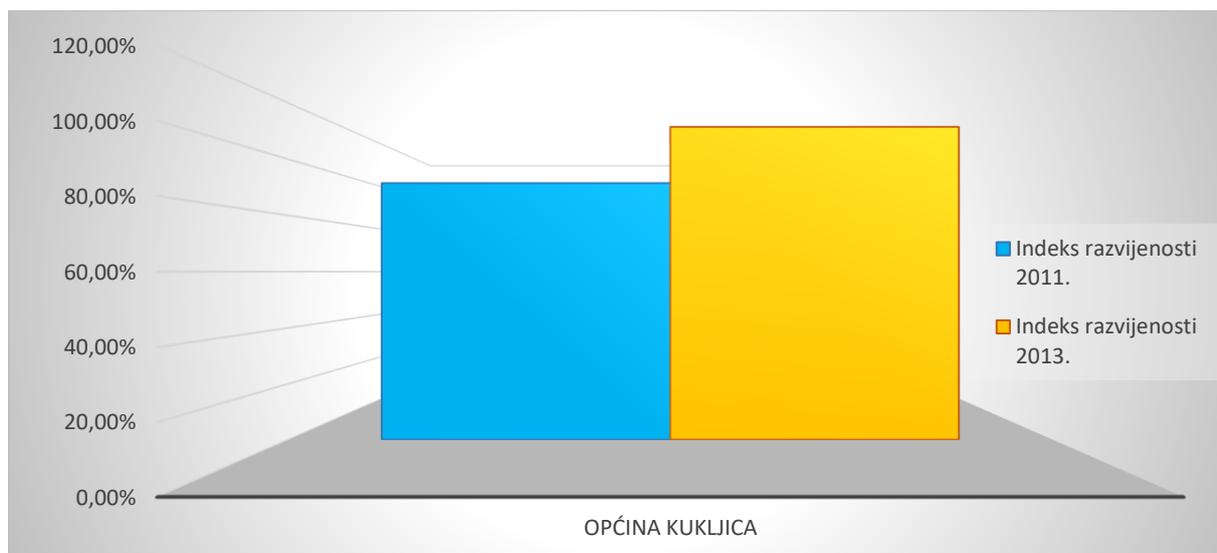
U svrhe mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalnih samouprava rabi se indeks razvijenosti koji se sastoji od nekoliko društveno-gospodarskih pokazatelja neophodnih za izračun razvijenosti određenog područja. Ovdje ubrajamo stopu nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihod JLS, opće kretanje stanovništva, te stopu obrazovanosti. Ponderiranim prosjekom navedenih pokazatelja izračunava se indeks razvijenosti na razini JLS s ciljem njihovog razvoja, te se one svrstavaju u pet skupina (ovisno o njihovom razvoju). Obzirom na navedeno, Općina Kukljica sa indeksom razvijenosti od 111,47% svrstana je u IV skupinu indeksa razvijenosti čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH, te se, po tom pitanju, može poistovjetiti sa Zadarskom županijom čiji indeks razvijenosti za 2013. godinu iznosi 106,39%.

Tablica „Osnovni razvojni pokazatelji Općine Kukljica“ (Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, 2016.)

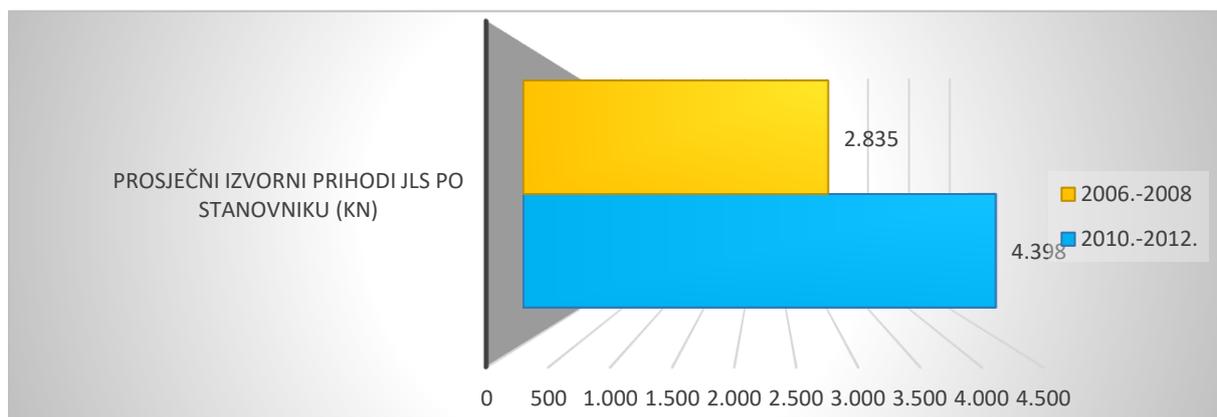
Općina	Prosječni dohodak po stanovniku (kn)	Prosječni izvorni prihodi JLS po stanovniku (kn)	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u radno aktivnoj populaciji	Indeks razvijenosti
	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
KUKLJICA	22.724	4.398	10,90%	133,7	71,10%	111,47%

Grafikon „Indeks razvijenosti u Općini Kukljica“ (Izvor: MRRFEU, 2016.)

Grafikon „Prosječni izvorni prihodi Općine Kukljica po stanovniku (kn)“ (Izvor: MRRFEU, 2016.)

Od gospodarskih djelatnosti na području Općine zastupljeni su: turizam, ribarstvo, marikultura poljoprivreda, te ostale vrste malih obrta.

1.2.1 POLJOPRIVREDA

Na datum 14.12.2015. godine, prema podacima Agencije za plaćanja, u Općini Kukljica djelovala su 22 poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, dok je u Zadarskoj županiji na isti datum evidentirano 6.511 poljoprivrednih gospodarstava.

Županija/Općina	<3		≥3 i <20		≥20 i <100		≥100 i < 1.500		≥1.500		UKUPNO	
	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)
Zadarska županija	5.072	5.437,73	1.318	8.338,64	101	3.728,90	20	7.806,35	0	0,00	6.511	25.311,6
Kukljica	22	14,36	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	22	14,36

Sva poljoprivredna gospodarstva organizirana su u obliku obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, te raspolažu zemljištem površine 14,36 ha. Gospodarstva koja su razvijena u većim razmjerima raspolažu površinom <3 ha što ukazuje na orijentiranost stanovništva na razvoj turizma i srodnih grana kao razvojnih potencijala. Za područje Zadarske županije broj PG-a koji raspolažu ovom površinom iznosi 5.072 (77,89%), dok je na području Općine Kukljica taj iznos stopostotan. Kulture koje se uzgajaju na ovim površinama baziraju se najvećim dijelom na uzgoj masline koja je ujedno i vodeća poljoprivredna kultura (8), te u manjoj mjeri na krumpir (1), ugar (1) i krški pašnjak (1). Iz navedenog, može se zaključiti da se stanovništvo bavi poljoprivredom za vlastite potrebe, te je ona kao takva važna komplementarna djelatnost u turističkom privređivanju. Poljoprivredne površine u privatnom su vlasništvu, te je radi diobe seoskog stanovništva došlo do usitnjavanja i disperzije istih, stoga se nameće potreba za okrupnjavanjem posjeda radi njihove bolje iskoristivosti. Za područje Općine karakteristične su tradicionalne poljoprivredne kulture (masline), te se od njih proizvodi ulje izuzetne kvalitete i arome. Zapuštanje maslinika posljedica je seobe stanovništva i zapuštenih poljskih putova koji onemogućavaju pristup maslinicima, međutim, na području Općine Kukljica započela je njihova revitalizacija, te su lokalnom stanovništvu poticaji bilo kojeg oblika više nego potrebni. Uređeni maslinici predstavljaju dodatan poticaj za razvoj turizma, posebice seoskog, te se organizacijom manifestacija (vezanih za berbu maslina) i stvaranjem maslinarskih staza (u obliku organiziranog izleta) otvaraju nove prilike za povećanje broja turista na ovim područjima. U svrhe gospodarskog iskorištavanja maslina potrebno je utvrditi vrste autohtonih sorti kako bi se uvrstile u proizvodnju i samim time brendiranje turističkog proizvoda.

1.2.1.1. MASLINARSTVO

Kultura masline, te njihov uzgoj i proizvodnja maslinovog ulja prisutni su na našim prostorima od samog razvoja civilizacije. Maslina je dio najstarije tradicije i povijesti, te je kao simbol

obiteljske tradicijske vrijednosti na otoku Ugljanu (i Općini Kukljica) prisutna od doba Rimljana. Tragovi maslinarstva na ovim područjima prisutni su preko 2000 godina, te predstavljaju važne potencijale za razvoj cijelog područja. Razvojne mogućnosti očituju se u turističkom i gospodarskom iskorištavanju maslina, te je u te svrhe trenutno na snazi projekt „Genetska identifikacija maslina“. Masline otoka Ugljana još uvijek predstavljaju veliku nepoznanicu za većinu lokalnog stanovništva, djelomice zbog seobe stanovništva, te time i zapuštanja maslinika, a djelomice zbog zapuštenih poljskim puteva i nemogućnosti pristupa istim, stoga je ovaj projekt od ključne važnosti za razvoj maslinarstva na cijelom otoku. Radi se o projektu kojim se nastoje utvrditi autohtone sorte maslina kako bi se otvorile nove spoznaje u pogledu maslinarstva otoka Ugljana. Otkrivanjem novih sorti maslina i utvrđivanjem starih otvorile bi se nove mogućnosti gospodarskog razvoja u obliku uvrštavanja maslina u proizvodnju i brendiranja novog turističkog proizvoda. U tom pogledu nameće se potreba razvoja autohtonog otočkog (ugljanskog) ulja kao atraktivnog turističkog proizvoda. Obzirom na kvalitetu tla i njegovu očuvanost, ulje je moguće plasirati u kategoriji ekoloških ulja, te bi se područje Općine Kukljica i otoka Ugljana predstavilo kao područje zdrave mediteranske kuhinje. Maslinovo ulje bi se kao takvo moglo plasirati u poznatim ugostiteljskim objektima, te pospješiti kvalitetu usluge. Obzirom na sve veću potražnju za autohtonim turističkim proizvodima i njihovim plasmanom, potrebno je promovirati maslinarstvo i proizvodnju ulja kako bi gostima privučeni prirodnim atrakcijama otoka pružili mogućnost gastronomskog užitka. Za područje otoka Ugljana karakteristične su određene sorte maslina poput drobnica, oštrica, vižica, orkula, oblica i puljka, te su prisutne nove sorte koje su od velike važnosti za budući razvoj maslinarstva jer stvaraju preduvjet za promociju i brendiranje gotovog proizvoda. Uzevši u obzir turizam kao glavnu razvojnu komponentu cijele Općine, iskorištavanje maslina moguće je u vidu izgradnje maslinskih putova, te, u sklopu toga, organiziranja manifestacija berbe maslina i šetnje maslinskim putevima. Na području otoka Ugljana postoji preko 100 km uređenih putova i staza, te je njihova iskoristivost višestruko isplativa. Ucertavanjem maslinskih (i vinskih) puteva, Općini Kukljica i cijelom otoku otvorile bi se dodatne turističke mogućnosti u vidu otvaranja podruma, kušaonica i aktivnog sudjelovanja turista prilikom berbe maslina kao dijela gastronomske ponude. Atraktivnost maslinskih puteva moguće je pospješiti dodatnim markiranjem svakog pojedinog stabla koje bi na taj način imalo svoju priču uklopljenu u ekološku i povijesnu priču otoka koja kao finalni proizvod ima proizvodnju maslinovog ulja. U svrhe promocije kulturne i etnografske baštine Općine i cijeloga Otoka, posebice u vidu maslinarstva, potrebno je gostima ponuditi promotivne materijale (brošure) putem kojih bi se

oplemenila turistička ponuda i goste upoznao sa maslinovim uljem, njegovim svojstvima, te zemljopisnim područjem u kojem se proizvodi. Nakon probuđene svijesti o mogućnostima stvaranja novog otočnog proizvoda kao jedinstvenog na ovim područjima, potrebno je pristupiti kvalitetnom plasmanu istog, te konstantnom praćenju trendova kako bi se poradilo na njegovoj kvaliteti i pospješila njegova proizvodnja.

1.2.2. TURIZAM

Obzirom na svojevrsnu izoliranost, odnosno okruženost morem, otočni turizam ima specifičan smjer razvoja. Netaknuta priroda i ljudski faktor čine cjelinu koja, zbog nepostojanja masovnih oblika turizma predstavlja atraktivan resurs hrvatskog turizma. Povoljni klimatski uvjeti (mediteranska klima), razvedenost obale, bogata kulturno-povijesna baština, te očuvanost prirode idealni su preduvjeti za razvoj specifičnih vrsta turizma. Ograničavajući faktori koji usporavaju razvoj turizma i srodnih djelatnosti odnose se na demografsko starenje stanovništva, te shodno tome, manjak radno aktivnog stanovništva. Prirodna ograničenja javljaju se u obliku propusnosti otočnog tla, stoga se, zbog nepostojanja stalnih površinskih vodotokova, javlja problem vodoopskrbe (voda se uglavnom dovodi s kopna). Krška područja dodatni su ograničavajući činitelj u pogledu poljoprivrede, te je posljedica toga mala iskoristivost poljoprivrednog zemljišta. Otočna područja suočavaju se s problemima prometne povezanosti, posebice brodskim prijevozom i nedostatnim trajektnim linijama (neopremljenost luka, nedovoljna frekventnost trajektnih linija).

Kako bi se pospješio održivi razvoj, potrebno je pristupiti racionalnom korištenju prirodnih, kulturnih i ljudskih resursa. U tom pogledu, potrebno je poticati malo poduzetništvo, te obiteljske pogone koji ne narušavaju prirodnu ravnotežu otoka. Kako bi se potaknuo gospodarski razvoj, te uskladili društveni, ekološki i gospodarski aspekti razvoja turizma, potrebno je aktivno sudjelovanje svih dionika (lokalno stanovništvo, lokalne vlasti).

Turizam je najznačajnija i najrazvijenija gospodarska grana u Općini Kukljica. Prema podacima Turističke zajednice općine Kukljica i Županijske turističke zajednice broj ostvarenih noćenja u Kukljici u 2015. godini iznosi 76.000.

Bogata, razvedena obala dužine 22 km ispresijecana brojnim uvalama (12 prirodnih uvala), prirodnim plažama (Sabuša), nudi idealne uvjete za razvoj kupališnog, nautičkog i srodnih vrsta turizma. Kukljica i prolaz Mali Ždrelac smješteni su u sredini najrazvedenijeg hrvatskog

područja kojim prolazi glavna prometna pravca od kopna prema Kornatima i Dugom otoku što predstavlja veliki potencijal za razvoj nautičkog turizma. Obzirom na podatak da je akvatorij koji Općina Kukljica zatvara sa otokom Pašmanom smješten u blizini velikih nautičkih luka, te da se 20% ukupnog kapaciteta nautičkih luka nalazi u prostoru udaljenom svega 20-ak kilometara može se govoriti o velikoj frekvenciji nautičkog prometa. Bazirajući svoju ponudu na povoljnom geografskom smještaju, koji je kao takav jedinstven u Hrvatskoj, valja istaknuti i prolaz Mali Ždrelac koji povezuje Srednji kanal s Lukom Ždrelac i Zadarskim kanalom, te služi kao prolaz između otoka Ugljana i Pašmana. Preko prolaza nalazi se most Ždrelac čija se atraktivnost nastoji povećati realizacijom projekta Općine Kukljica u suradnji sa Zadarskom županijom, Županijskom turističkom zajednicom, Hrvatskim turističkom zajednicom, Fondom za zaštitu okoliša i Ministarstvom prometa i turizma. Obzirom da most spaja Općinu i mjesto Ždrelac može se govoriti o povezivanju ponude i potražnje, te se ovim projektom Općina u potpunosti želi približiti nadolazećim gostima. Projekt se bazira na osvjetljenju dekorativnom led pokretnom štednom rasvjetom i ozvučenju u vidu melodije.

Smještajni kapaciteti Općine raspodijeljeni su između turističkog naselja «Zelena punta» (postelje u apartmanima i bungalovima sa 132 moderno uređena apartmana) i privatnog apartmanskog smještaja (obiteljski privatni smještaj) koji broji oko 80 kućanstava sa otprilike 600 ležajeva. Apartmansko naselje Zelena Punta smješteno je u gustoj borovoj šumi na prirodnom poluotoku sa smještajnim kapacitetima tik do mora. Kako bi gostima omogućili ugodan boravak uz naselje su uređene Lungomare staze koje prate obalu i brojne uvale, te poseban doživljaj stvaraju šetnjom kroz maslinike i gustu borovu šumu. Rješenje koje se nameće u pogledu organiziranja privatnog smještaja odnosi se na zajedničko udruživanje privatnih iznajmljivača koji će putem Turističkih informativnih centara, zajedno sa pripadajućim naseljima, biti oglašeni putem web stranice i promotivnih materijala, te time povećati svoju dostupnost većem broju turista. Veća dostupnost informacija svakako će doprinijeti boljoj informiranosti posjetitelja, te time produljenju turističke sezone.

Obzirom na velike razvojne mogućnosti Zelene punte u planu je rekonstrukcija naselja do 2020. godine, te podizanje kvalitete usluge i smještaja na 800 ležaja. Obzirom na potražnju, planira se širenje postojeće zone na poluotok Zaglav, te se u te svrhe planira izgradnja modernog kamp naselja sa 4 ha površine i planiranih 400 gostiju. Južnu stranu otoka karakterizira turistička zona Rasovica gdje je predviđena izgradnja oko 450 kreveta/ležaja apartmansko-hotelskog tipa, dok je ispod zone planirana izgradnja marine sa oko 400 vezova za brodove 25-40 m. Velika

prednost izgradnje ove marine očituje se u njezinom položaju, te bi ona, kao takva bila jedina na južnoj strani otoka i samim time pospješila turističke migracije na južnom dijelu otoka. Atraktivnost ovog dijela također pospješuje i blizina Nacionalnog parka „Kornati“. Na ovoj strani otoka također je planirana izgradnja turističke zone Kunčabok na površini od 10 ha sa smještajnim kapacitetima od 600 ležaja.

Od ostalih prirodnih znamenitosti ističe se uvala Kostanj koja je svoju popularnost postigla snimanjem scena iz filma Odisej, te se na njoj, pored sakralnog objekta (crkva sv. Jerolima) nalazi istoimena pješčana plaža smještena sjeverno od Kukljice, te ujedno pogodna za sidrenje malih brodica. Jedna od glavnih atrakcija na području Općine njene su raznolike plaže od kojih je najzanimljivija Sabuša smještena na zapadnoj obali otoka. Kombinacija pijeska i betona idealna je za udovoljavanje različitih potreba šarolike potražnje, te je od centra Kukljice udaljena svega 20-ak minuta hoda. Pozadinu plaže čini borova šuma koja pruža hlad, te ja kao takva idealno mjesto za obitelji s djecom i osobe treće životne dobi. U blizini uvale Sabuša nalazi se naturistička plaža Jelenica okružena stablima masline udaljenosti 25 minuta od samoga centra (Kukljice). Kako bi posjetiteljima pružila ugodan i aktivan odmor, Općina je svoju ponudu upotpunila sportskim sadržajima, stoga su na području Općine dostupni sadržaji u obliku iznajmljivanja bicikala, odbojke na pijesku, mogućnost korištenja teniskih terena (dva terena u sklopu naselja Zelena punta), iznajmljivanje sandolina, pedalina i čamaca, ronjenje i istraživanje Jadranskog podmorja, mogućnost korištenja igrališta za stolni tenis, malonogometno i odbojkaško igralište, te minigolf.

Pored nautičkog, u Općini su prisutni i drugi oblici turizma od kojih se posebno ističu kupališni turizam, te eko turizma.

1.2.3. RIBARSTVO

Pored osnovnih turističkih djelatnosti, značajan gospodarski potencijal Zadarske županije, ali i Općine zasniva se na razvoju tradicionalnih obrta kao što su ribarstvo i marikultura. Tradicionalni ribarski alati nedovoljno su iskorišteni, te bi inicijativom lokalnog stanovništva i šire zajednice tradicija ribarenja mogla zaživjeti i okupiti veći broj posjetitelja. Jedna od perspektiva primarnog sektora svakako je uzgoj školjki i riba na pomorskom dobru. Na području Zadarske županije razlikujemo dvije vrste ribolova: gospodarski i negospodarski. Najveći broj plovila (njih 2.400) registrirano je za područje malog ribolova, dok je ostatak (njih

565) registrirano za područje gospodarskog ribolova. Uz navedene podjele, za područje županije karakteristični su sportski i rekreacijski ribolov. Na području Zadarske županije nalazi se 60% ribarske flote, te njezini ribari ostvaruju 41% - 47% ukupnog ulova ribe i drugih organizama. Od ukupnog ulova plave ribe na području ribolovne zone Zadarske županije postotak ulova je 58%, dok je postotak ulova bijele ribe oko 10%. Iskrcajna mjesta zauzimaju 30% u ukupnim iskrcajima. Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju su srdele (preko 50%) i inćuni (oko 42%). Iskrcajna mjesta na području Općine su: Kukljica – Stari gat, te Kukljica – kod Gospe od Sniga (za plovila veća od 15m). Ključan problem koji se javlja kod plovila dužih od 15 m je nedovoljna duljina raspoložive obale i iskrcaj na mjestima koja ne udovoljavaju sanitarnim uvjetima za iskrcaj ribe. Uzevši u obzir ovu vrstu problematike, regionalna samouprava u županijski prostorni plan uvrstila je tri luke: luka u Velikoj Lamjani, ribarska luka u okviru luke Gaženica, te luka u Tkonu sa iskrcajnim mjestom u Biogradu. Većina brodova ovih dimenzija (brodovi veći od 15m) smještaj u lukama rješavaju putem privezišta u lučkom području luka (Prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama) kroz komunalni vez ili ribarski vez i privezište gdje su brodovi vezani jedan uz drugog i samo dio njih ima direktan doticaj sa obalom. Glavna privezišta na području Zadarske županije nalaze se u Kalima (Vela Lamjana i Batalaža), u Zadru (gradska luka, Gaženica,) Biogradu, Tkonu i Kukljici. Veće brodice nemaju riješen vez, te se vezuju u više ili manje organiziranim privezištima, dok manje brodice rješavaju svoj vez kroz komunalni vez ili u okviru sportskih lučica. Na području Općine Kukljica luka je otvorena za javni promet do 400 vezova.

1.2.4. MARIKULTURA

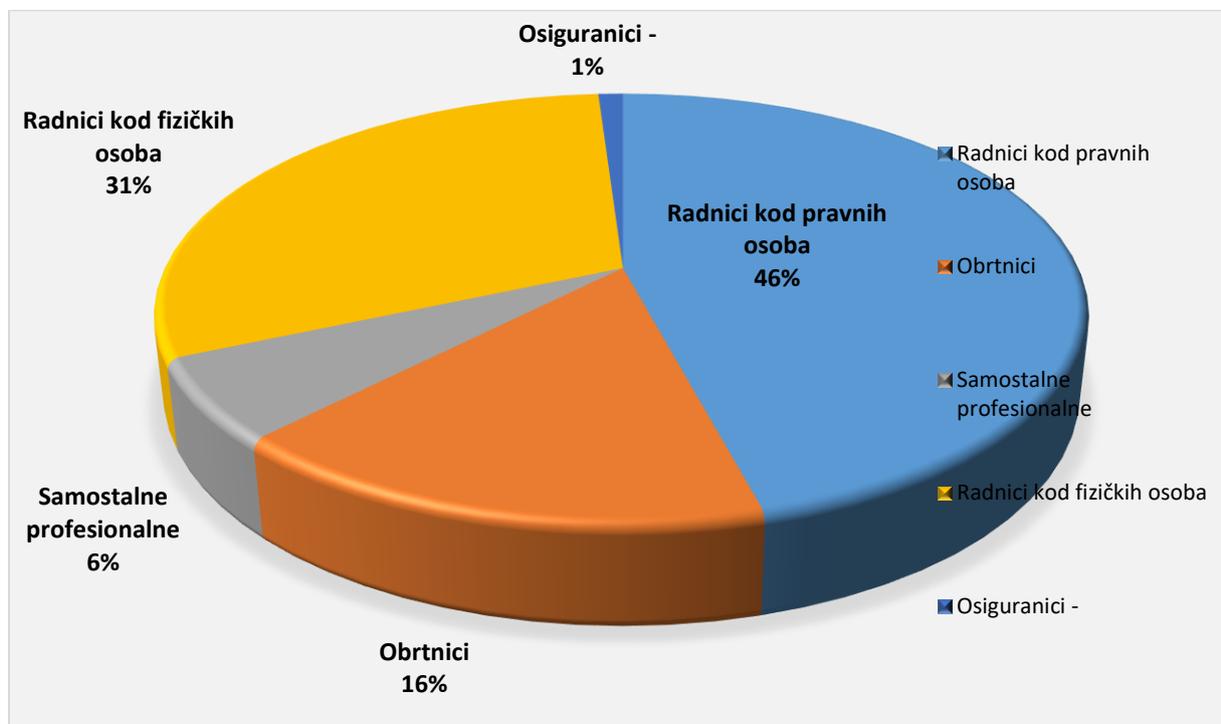
U Zadarskoj županiji registrirano je 20 uzgajivača morske ribe i školjkaša od kojih su najbrojniji uzgajivači bijele ribe koji se nalaze na 25 lokacija, potom uzgajivači tune koji se nalaze na 12 lokacija i 9 uzgajivača školjkaša na deset lokacija. Na području Općine Kukljica zabilježeno je uzgajalište bijele ribe od strane tvrtke Cromaris d.d. U akvatoriju Općine Kukljica na lociranim uzgajalištima (uzgajalište bijele ribe kod otoka Bisage, uzgajalište bijele ribe sjeverno od otoka Golac, uzgajalište bijele ribe kod otoka Veli Školj) moguće je stimulirati uzgoj ribe uz poštivanje prostornih, ekoloških, tehničkih i tehnoloških uvjeta kako se ne bi narušila prirodna ravnoteža uzgajališta.

1.2.5. TRŽIŠTE RADA

Uzevši u obzir podatke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na području Općine Kukljica u 2015. godini bilo je zaposleno 134 osobe. Najveći postotak zaposlenih osoba (51%) otpada na radnike zaposlene kod pravnih osoba (39 osoba), dok na poslovima osiguranika (osiguranici zaposleni kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu, te osiguranici na poslovima produženog osiguranja) i osoba koje su registrirane kao poljoprivrednici nije zaposlena niti jedna osoba.

Grafikon „Zaposlene osobe u Općini Kukljica na dan 31.12.2015. godine prema vrsti zaposlenja“ (Izvor HZZMOO)

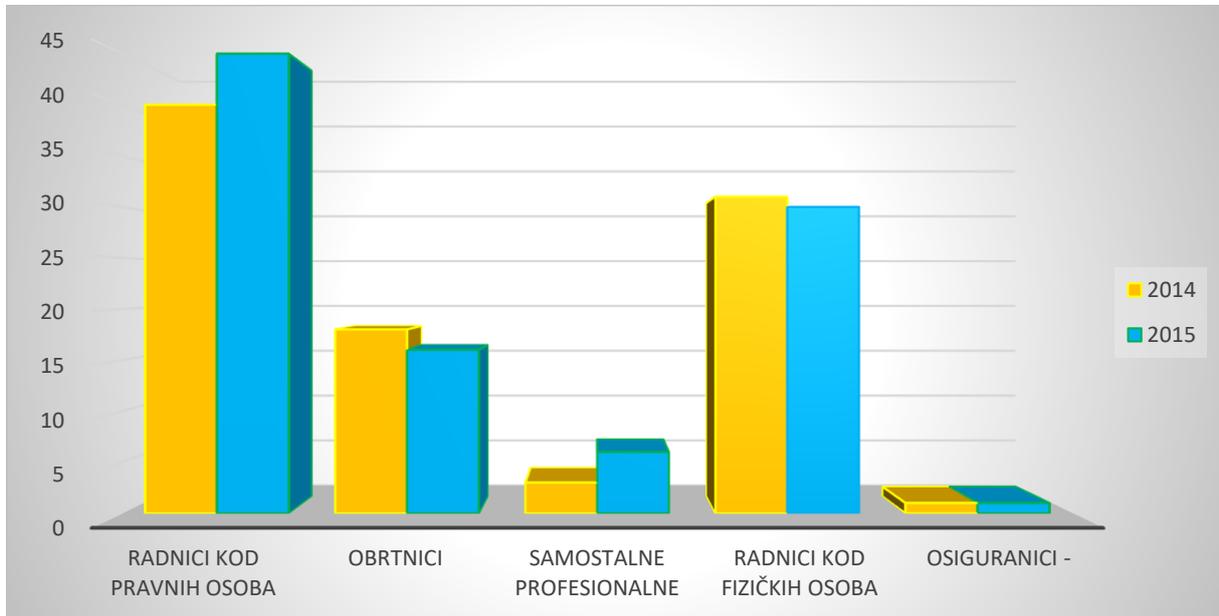

Usporedbom podataka iz 2014. i 2015. godine (prikazano grafičkim prikazom ispod) može se govoriti o neznatnom povećanju broja zaposlenih radnika kod pravnih osoba, radnika kod fizičkih osoba, te radnika u samostalnoj profesionalnoj djelatnosti. Obzirom na ukupan broj zaposlenih osoba u 2014. godini muškarci sudjeluju sa 74,4%, dok je postotak zaposlenih žena 25,6%. Obzirom na navedeni postotak, najveći broj zaposlenih osoba odnosi se na radnike zaposlene kod pravnih osoba (muškarci 64,5%, žene 35,5%). 2015. godina svjedoči o povećanju broja radne snage, što je najizraženije u kategoriji zaposlenih osoba kod pravnih subjekata, te se u tom segmentu bilježi povećanje radne snage za 11%. U ukupnom postotku

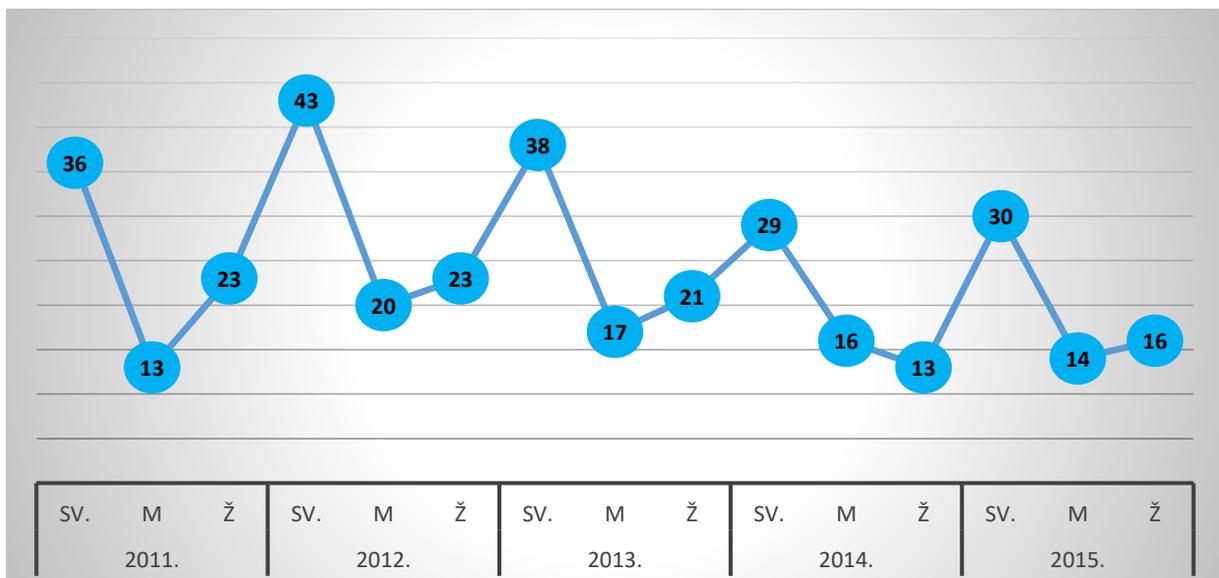

(više od 50% zaposlenih u ovom segmentu), muškarci sudjeluju sa postotkom od 65,2%, dok su žene brojčano manje zastupljene (34,8%).

Grafikon „Usporedba zaposlenih osoba na području Općine Kukljica za razdoblje 2014.-2015. godine“ (Izvor: HZZMMO)

Grafikon „Kretanje registrirane stope nezaposlenosti na području Općine Kukljica za razdoblje 2011.-2015. godine“ (Izvor: HZZ)

Sukladno diseminiranim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (Statistika on – line) o broju nezaposlenih osoba tijekom vremenskog perioda 2011. – 2015. godine vrijednost registrirane nezaposlenosti na području Općine Kukljica najveća je u 2012. godini gdje iznosi

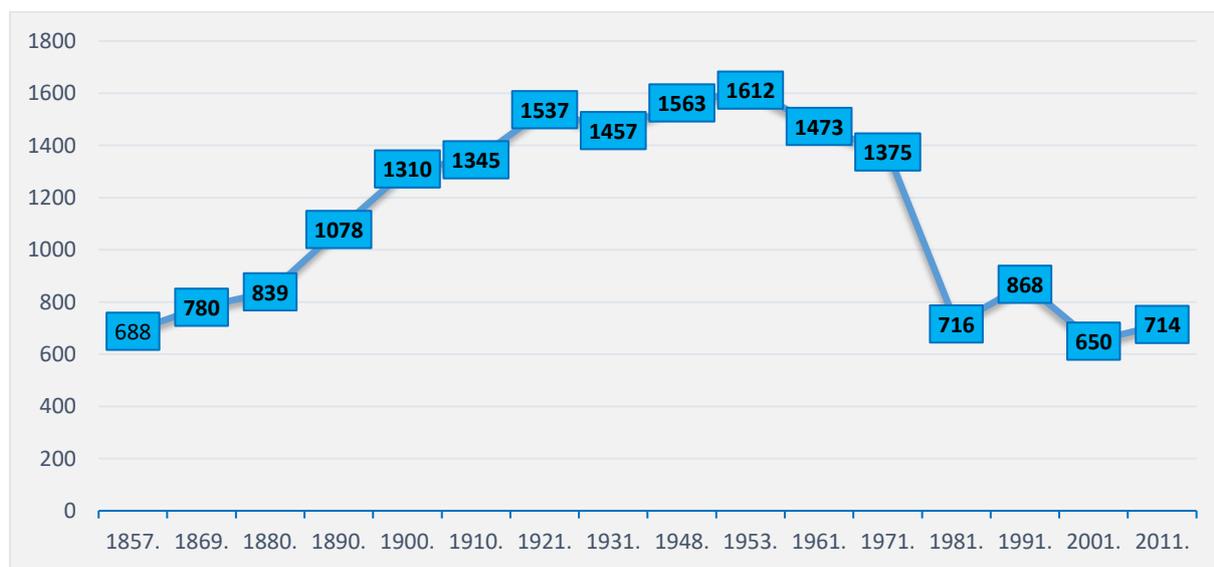

43 (u navedenom razdoblju nezaposlenih muškaraca je 20, dok je nezaposlenih žena 23), te je najmanji broj nezaposlenih osoba u 2015. godini (sveukupno 30 nezaposlenih osoba). Promatrajući navedeno razdoblje (2011.-2015.) možemo svjedočiti silazno-uzlaznom trendu broja nezaposlenih osoba.

1.2.6. DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA

Promatrajući desetogodišnje razdoblje 2001.-2011. godine može se uočiti pozitivan trend rasta stanovništva. 2001. godine Općina Kukljica imala je 650 stanovnika, što je manje od zadnjeg popisa stanovništva 2011. godine kada Općina broji 714 stanovnika. U odnosu na državni i županijski prosjek, a prema podacima iz 2011. godine, Općina sudjeluje sa 0,42% stanovnika u županijskom prosjeku i 0,02% u državnom prosjeku. Gustoća naseljenosti Općine iznosi 63,52 st/km² što je manje od prosjeka gustoće naseljenosti u Zadarskoj županiji koja iznosi 107,14, te manje od državnog prosjeka (75,7).

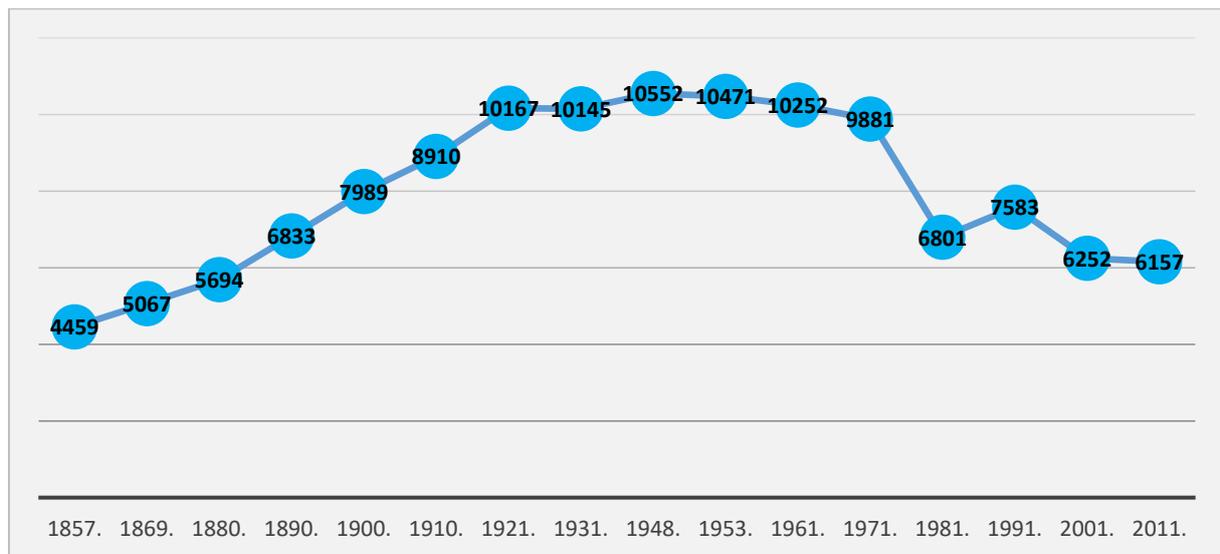
Grafikon „Kretanje broja stanovnika na području Općine Kukljice za razdoblje 1857.-2011.“ (Izvor: DZS)

Iz grafičkog prikaza (iznad) možemo pratiti kretanje stanovništva Općine Kukljica od 1857. godine, te nas taj trend upućuje na uzlazno kretanje broja stanovnika sa kraćim odstupanjima (1931. godina). Nagli pad broja stanovnika zabilježen je 1981. godine, dok se za vrijeme Domovinskog rata broj stanovnika povećao za %. Popis stanovništva iz 2001. godine upućuje na blagi pad broja stanovnika, te se silazni trend mijenja sa zadnjim popisom stanovništva (2011. godine) kada se bilježi povećanje broja stanovnika.

Grafikon „Kretanje broja stanovnika na području otoka Ugljana za razdoblje 1857.-2011.“ (Izvor: DZS)

Na grafičkom prikazu također možemo pratiti opće kretanje stanovnika otoka Ugljana koje se kroz određena razdoblja mijenjalo usporedo sa demografskim razvitkom hrvatskih otoka i cijele Hrvatske. Prirodna kretanja stanovništva ovisna su također o veličini otoka, te je za otok Ugljan karakterističan uzlazni trend kretanja broja stanovnika uz povremena odstupanja u vidu iseljavanja stanovništva, bolesti, ratova i sl. (razdoblje 1857.-1948.). Nakon 1948. godine otok je obuhvaćen procesima deruralizacije i deagrarizacije prostora, te se, usporedo s tim, mijenja i opće kretanje stanovnika koje dobiva karakteristike silazne putanje. Obzirom na navedeno, u razdoblju 1857.-1948. razvidno je povećanje broja stanovnika, odnosno zabilježen je dvostruki porast broja stanovnika, kako u Kukljici, tako i u ostalim naseljima otoka Ugljana. Ovaj porast odraz je ulaska stanovnika u demografsku tranziciju, odnosno smanjenja mortaliteta uz pojačanu stopu nataliteta. Povećanje broja stanovnika u navedenom razdoblju uvelike je odraz promjene životnih uvjeta (suvremeniji način života, gospodarski razvoj, bolji higijenski uvjeti i sl.). U razdoblju 1948.-1991. na otoku Ugljanu bilježi se smanjene broja stanovnika za 39,1%, odnosno za 45,2% u razdoblju 1971.-1981. kada je smanjenje najintenzivnije. Depopulacija je unutar ovog perioda najizraženija u području Kukljice, Lukorana, Poljane i Sutomišćice gdje je broj stanovnika prepolovljen (Općina Kukljica izgubila je 70 % stanovništva). Uzastopan pad broj stanovnika rezultat je niskog prirodnog priraštaja, te migracija u vidu općeg kretanja stanovništva. Ova pojava može se opravdati deruralizacijom stanovništva u Zadar kao urbanog čvorišta u neposrednoj blizini. U razdoblju 1981.-1991. bilježi se lagani porast broja stanovnika (za 11,4%), u najvećoj mjeri vidljiv u Općinama Kali i Preko (osim naselja Ugljan u kojemu dolazi do pada broja stanovnika). Prirodni prirast u posljednjih dvadesetak godina na otoku

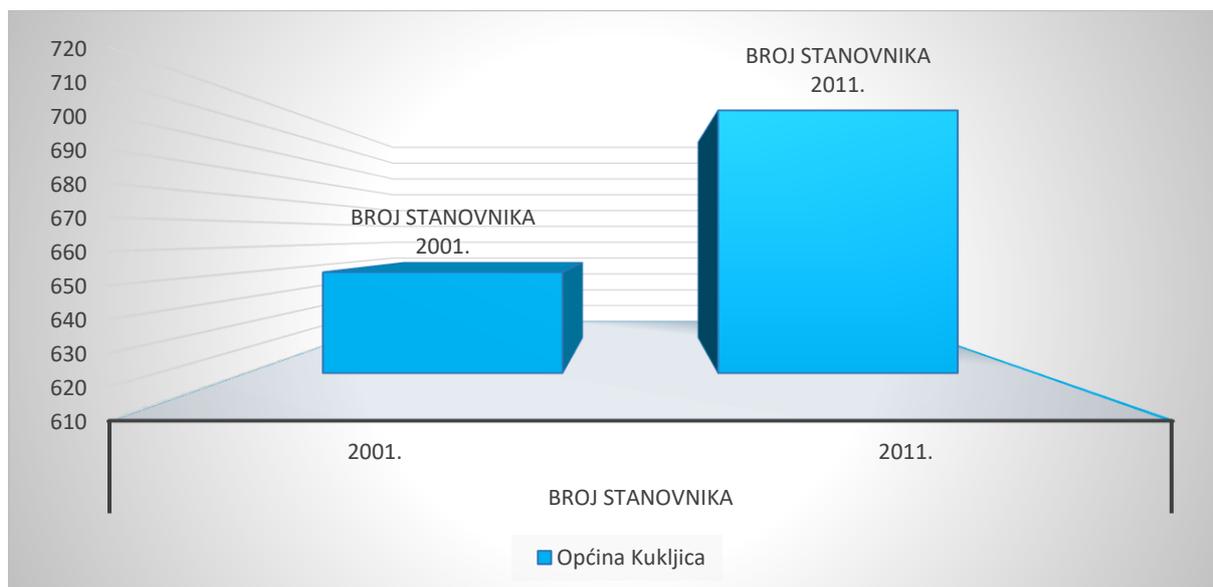

Ugljanu zabilježen je samo 1972. godine (86 rođenih i 76 umrlih), dok je najveći pad zabilježen 1981. godine (69 rođenih i 107 umrlih) te 1991. godine (41 rođeni i 101 umrli). Obzirom da u navedenom razdoblju nije ostvaren prirodni prirast (tj. broj umrlih veći je od broja novorođene djece) može se govoriti o prirodnom padu koji utječe na smanjenje broja stanovnika, odnosno ima negativan utjecaj na promjenu dobne strukture stanovništva (starenje stanovništva). Prirodni pad također je posljedica iseljavanja stanovništva koje je vidljivo krajem 19. i početkom 20. stoljeća, te je posljedica socioekonomskih prilika (iseljavanja u preokocenske zemlje, agrarna prenapučenost i sl. Nakon Drugog svjetskog rata migracije mijenjaju svoja obilježja, te su po značaju iste (radi se o trajnim, regionalnim, međudržavnim i međukontinentalnim migracijama) ali razmjerno veće. Njihov opseg mijenja se u skladu s navikama stanovništva, pa tako, pored iseljavanja u preokocenske zemlje (prouzročeno gospodarskim i socijalnim razlozima) nailazimo migracije stanovništva u industrijska i gradska središta (Zadar i okolica, te veći gradovi poput Zagreba i Splita) zbog napuštanja poljoprivrednih zanimanja, te socijalne mobilnosti stanovništva. Negativne konotacije ogledaju se u povećanju broja neobrađenih poljoprivrednih površina zbog napuštanja ruralnih prostora, odnosno smanjenje broja seoskog stanovništva.

Povremene migracije stanovništva koje se javljaju na području Općine (posebice 60-ih godina) odraz su trenda dugotrajne nezaposlenosti koja je prisutna na ovim prostorima, te stoga govorimo o političkim, gospodarskim i socijalnim migracijama. Dugotrajna iseljavanja stanovništva u preokocenske zemlje (SAD, Australija, zapadnoeuropske zemlje) obilježile su tri generacije iseljenika, te se istovremeno može govoriti o populaciji stanovnika veličine Općine u prekograničnim zemljama, dok se populacija stanovništva na području Općine smanjuje. Otočani su u zemljama iseljeničtva pronašli bolje uvjete za bavljenje tradicionalnim gospodarskim djelatnostima (ribarstvo, uzgoj vinove loze), te su svoja zvanja usavršili u Novom Zelandu, Australiji i Kaliforniji. Na području Općine Kukljice, te cijelog otoka prisutne su i dnevne migracije učenika i radno sposobnog stanovništva usmjerene u pravcu Zadra. Obrnute migracije (iz Zadra na otok) prisutne su kod Zadrana koji zbog radnih mjesta također putuju na dnevnoj bazi (psihijatarska bolnica na Ugljanu, brodogradnja u Velikoj Lamjani, Cenmarova uzgajališta ribe u Maloj Lamjani i sl., stoga se otok Ugljan može okarakterizirati kao prigradska zona Zadra.

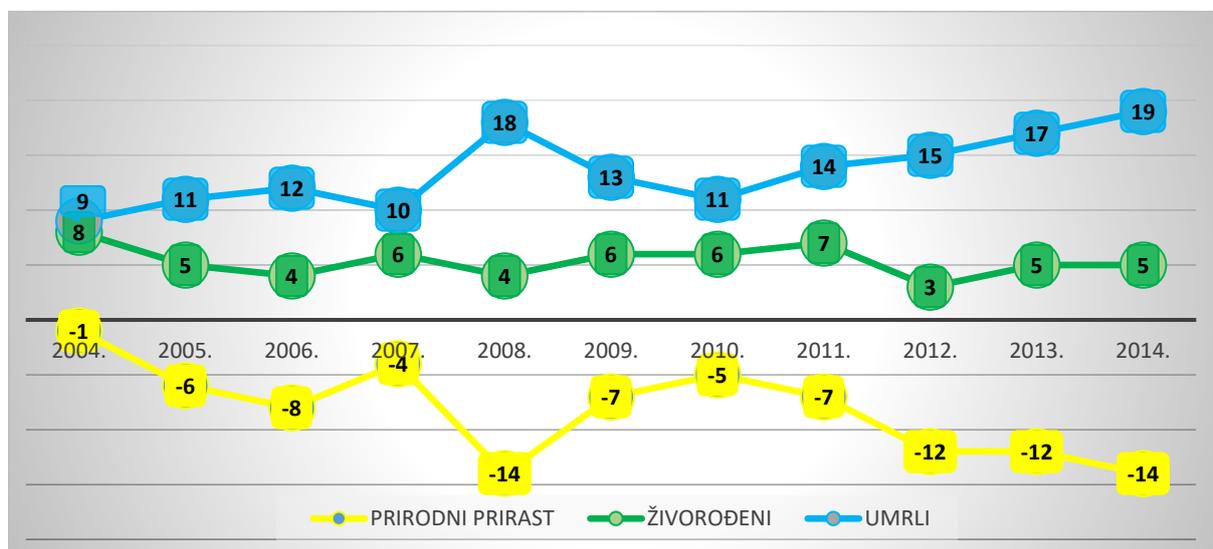

Grafikon „Usporedba broja stanovnika u naseljima u sastavu Općine Kukljica 2001.-2011.godine“ (Izvor: DZS, 2016)

Uzevši u obzir podatke Državnog zavoda za statistiku, može se pratiti kretanje stanovništva u Općini Kukljica, odnosno istoimenom naselju, te je, za navedeno razdoblje (2001.-2011. godine) vidljiv pozitivan trend kretanja stanovništva. Uspoređujući podatke za navedeno razdoblje vidljivo je da je došlo do povećanja broja stanovnika za 9,8%.

Grafikon „Prirodni prirast na području Općine Kukljica za razdoblje 2004.-2014.“ (Izvor: DZS)

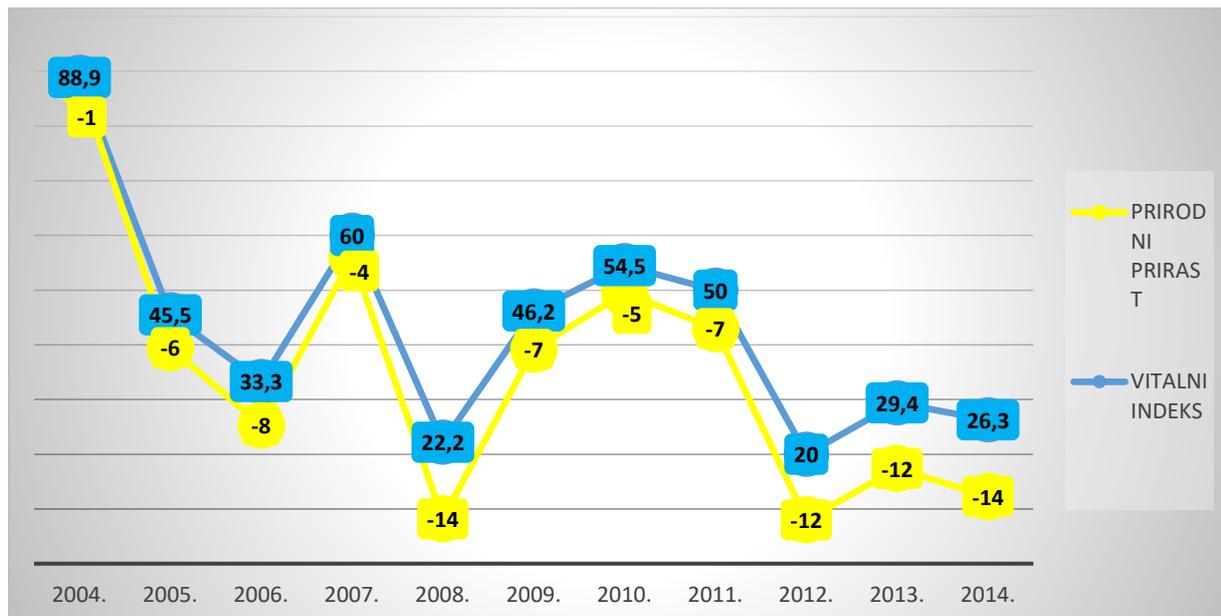

Kako bi se odredilo ukupno kretanje stanovništva na području Općine, potrebno je sagledati demografsku sliku područja kroz nekoliko razdoblja. Vitalna statistika koja bilježi podatke o broju živorođenih i umrlih na nekom području vodi se za svaku godinu, te za Općinu Kukljica ima uzlaznu putanju. Uzevši u obzir podatke Državnog zavoda za statistiku o kretanju prirodnog

prirasta na području Općine Kukljica, možemo uočiti negativan trend kretanja prirodnog prirasta. Prirodni prirast za 2014. godinu jednak je onome u 2008., te iznosi -14, što znači da je na petero rođene djece umrlo 19 osoba (podaci iz 2014.), odnosno u 2008. godini taj omjer iznosi 4:18, što znači da je na četiri osobe u 2008. godini je 18 umrlih. Demografska slika Općine odraz je stanja na državnoj razini gdje je prirodni prirast bio nizak do 1990., te je nakon toga uslijedio prirodni pad koji se bilježi sve do danas. Promatrajući prirodni prirast u vremenskom razdoblju 2004.-2014. uočavamo da broj umrlih uvelike premašuje broj novorođene djece, te nas ta informacija upućuje na smanjenje broja stanovnika, odnosno negativan prirodni prirast. Negativan prirodni prirast rezultat je viška broja umrlih na rođenima, te za određeno područje predstavlja depopulaciju stanovništva. Značaj utjecaj na smanjenje nataliteta Općine očituje se u dugotrajnom iseljavanju stanovništva (stanovništvo radno-sposobne i fertile dobi) posebice u preookeanske zemlje.

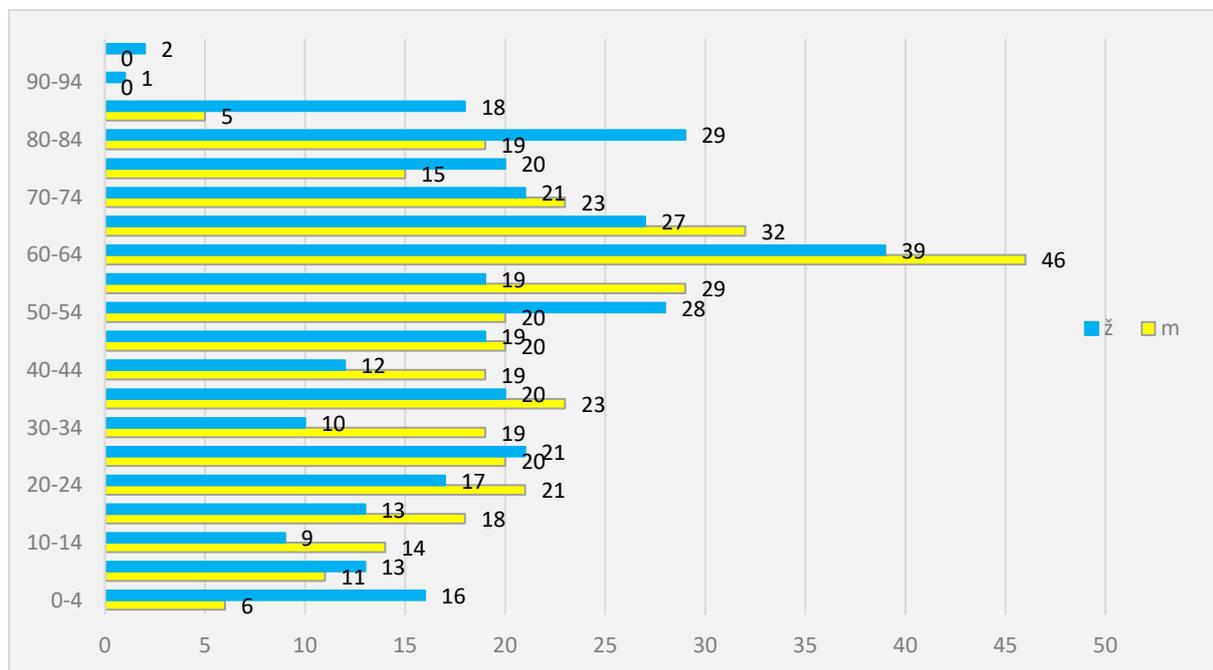
Grafikon: „Pokazatelji vitalnosti Općine Kukljica“ (Izvor: DZS)

Vitalni indeks mjeri broj živorođene djece na 100 umrlih osoba i drugi je pokazatelj važnosti vitalnosti. Prateći razdoblje 2004.-2014. godine možemo uočiti smanjenje vitalnog indeksa što upućuje na negativan prirodni prirast. Vrijednost vitalnog indeksa za područje Općine Kukljica (za 2014. godinu) iznosila je 26,3.

Grafikon „Dobno-spolna piramida Općine Kukljica“ (Izvor: DZS)

Dobno-spolna struktura stanovništva rezultat je djelovanja diferencijalnog nataliteta prema spolu, diferencijalnog mortaliteta prema spolu, te selektivne migracije i ostalih čimbenika poput ratova, bolesti i sl. Na području Općine Kukljica, kao i na cijelom državnom teritoriju na dobno-spolnu strukturu stanovništva djelovali su brojni čimbenici od kojih su najznačajniji preoceanske migracije, gospodarske krize, pad nataliteta i Domovinski rat. Dobno-spolna piramida odraz je demografskog starenja stanovništva koje je prisutno na ovim područjima, te je najvećim dijelom odraz niske stope nataliteta. Ovi događaji rezultiraju niskim udjelom mlade populacije, odnosno visokim udjelom zrelog i starog stanovništva. Dobno-spolna struktura Općine Kukljice ukazuje na podjednak udio muškaraca i žena u ukupnom stanovništvu, te on iznosi 49,58% za žene, odnosno 50,42% za muškarce. Najveći udio u ukupnoj dobno-spolnoj strukturi ima stanovništvo starosne kategorije 60-64 godina u kojoj žene sudjeluju sa postotkom od 45,88% , dok je udio muškaraca 54,12%. Obzirom na navedeno, može se zaključiti da je stanovništvo Općine Kukljica zašlo u proces starenja.

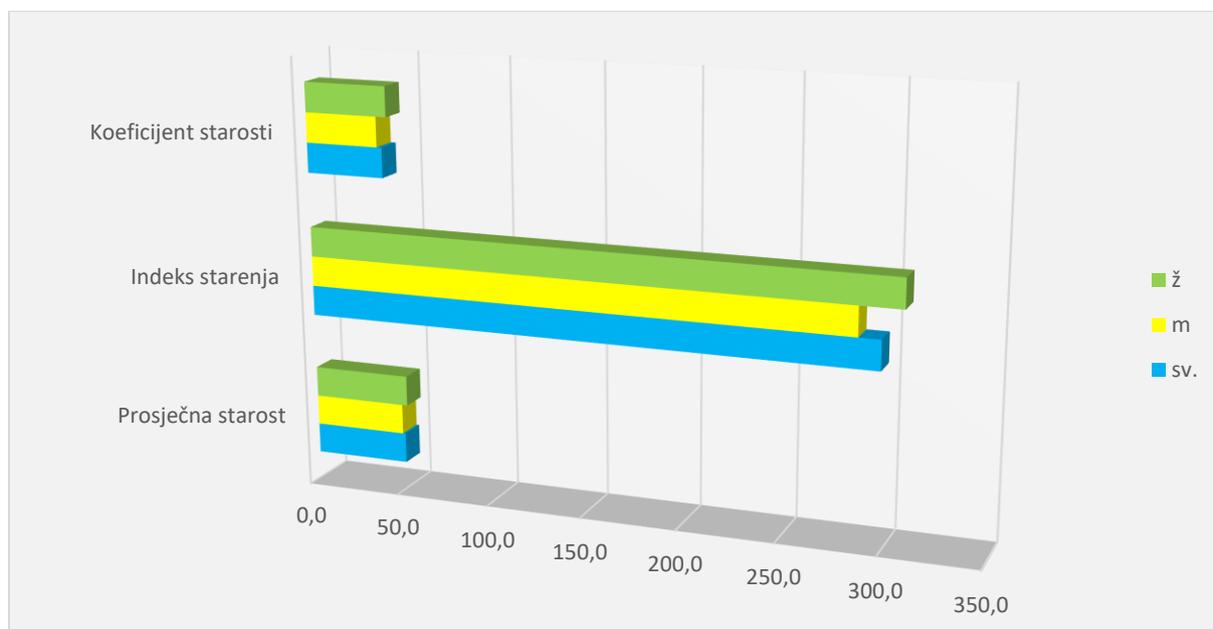

Tablica „Kontingenti stanovništva u Općini Kukljica po spolu i starosnoj strukturi“ (Izvor: DZS)

OPĆINA	Spol	Ukupno	0 – 6 godina	0 -14 godina	0 -17 godina	0 -19 godina	Žene u fertilnoj dobi	Radno sposobno stanovništvo	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina
Kukljica	sv.	714	30	69	87	100	112	433	297	212	109
Kukljica	m	360	10	31	42	49	0	235	140	94	39
Kukljica	ž	354	20	38	45	51	112	198	157	118	70

Uzevši u obzir podatke Državnog zavoda za statistiku o kontingentu stanovništva za Općinu Kukljicu prema spolu i starosnoj strukturi može se zaključiti da na području Općine prevladava radno sposobno stanovništvo starosne strukture 15-64 godine, te u ukupnom broju stanovnika čini 60%. Obzirom da stanovništvo starosne strukture 60 i više godina uvelike premašuje broj stanovnika kategorije 0-19 godina, može se govoriti o procesu starenja stanovništva koje ovisi o dinamici nataliteta i mortaliteta, tj. prirodnom kretanju stanovnika.

Grafikon „Prosječna starost, indeks starenja i koeficijent starosti stanovnika u Općini Kukljica“ (Izvor: DZS)

Prosječna starost, koja odražava srednje godine života stanovništva u trenutku popisa iznosi 49,7 (muškarci 48,3, žene 51,1) za područje Općine, te je veća od prosječne starosti

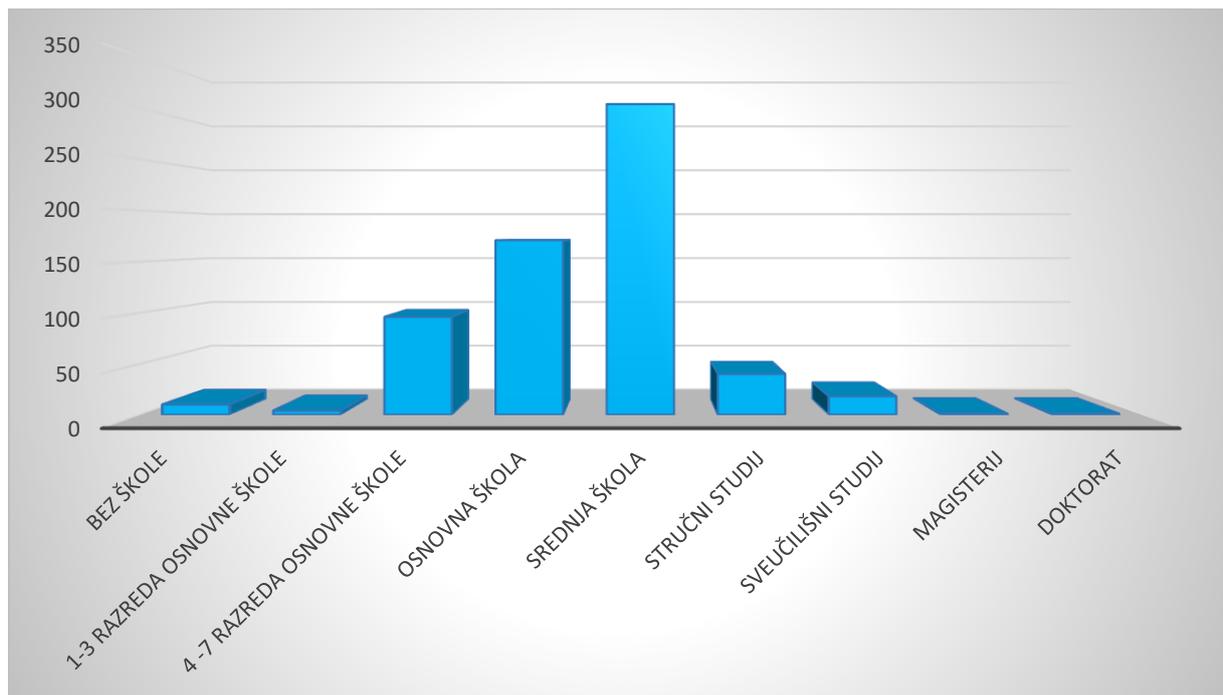

stanovništva Republike Hrvatske koja iznosi 42,2 godine (muškarci 40,3, žene 43,9), što ga svrstava među najstarije nacije Europe.

Indeks starenja jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 – 19 godina, te za područje Općine iznosi 297 . U 2011. godini, na području Republike Hrvatske indeks starenja iznosio je 115,0%, te je kao takav manji u odnosu na područje Općine. Obzirom da je u oba slučaja indeks starenja veći od 40% to ukazuje na činjenicu da je stanovništvo na području Općine, ali i na državnoj razini zašlo u proces starenja.

Osnovni pokazatelj razine starenja je **koeficijent starosti** koji pokazuje postotni udio osoba starih 65 i više godina u ukupnom stanovništvu. Za područje Općine Kukljica koeficijent starosti u 2011. godini iznosio je 41,6%, dok je na državnoj razini taj postotak iznosio 24,1%. Obzirom da su vrijednosti iskazane ovim pokazateljem veće od 12%, smatra se da je stanovništvo na području Općine Kukljice, ali i na državnoj razini zašlo u proces starenja.

Grafikon: “Obrazovna struktura stanovništva“ (Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.)

Od ukupnog broja stanovnika na području Općine Kukljica (645 stanovnika) najveći broj stanovnika ima srednjoškolsko obrazovanje, te u ukupnom broju čini udio od 47,13%. Od ukupnog broja stanovnika sa završenom srednjom stručnom spremom (njih 304) najveći broj odnosi se na industrijske i obrtničke škole, odnosno srednje strukovne škole u trajanju 1-3 godina. Na području Općine relativno je mali udio stanovništva bez završene škole (svega desetoro stanovnika). Visoko obrazovanu strukturu stanovnika čini svega 9% stanovnika,

odnosno sveukupno 60 visokoobrazovanog stanovništva, te najveći broj (njih 40) ima završenu višu školu, I. i VI. stupanj fakulteta i stručni studij. Ukupan broj informatički pismenog stanovništva (starijeg od 10 godina) prema podacima Državnog zavoda za statistiku (popis 2011.) na području Općine iznosi 668. Najveći broj stanovnika (338) služi se internetom i električnom poštom (329), dok se najmanji broj koristi tabličnim izračunima (njih 323).

Organizacije civilnog društva kao dobrovoljne, neovisne, neprofitne i nevladine organizacije nastale slobodnim udruživanjem građana od velikog su značaja za cjelokupan razvoj zajednice. Osnivanje udruga na području Općine potaknuto je radi unaprjeđenja društvenih ciljeva (očuvanje okoliša, zaštita ljudskih prava, socijalna skrb), te je njihova djelatnost od ključne važnosti za razvoj cijele Općine. Na prostorima Općine nalazi se sljedeće registrirane aktivne udruge: Udruga „Stihovi i note“, Kulturno umjetničko društvo Kukljica, Matica umirovljenika Općine Kukljica, Dobrovoljno vatrogasno društvo „Kukljica“, Udruga žena „Kukljica“, Športsko ribolovno društvo „Uligna“ – Kukljica, Foto klub „Kornat“. Stavljanjem naglaska na pojedinca kao osnovne jedinice društva uviđa se važnost udruživanja istog u udruge, te njegovu ulogu u poticanju kulturnih događanja, odnosno obogaćivanja kulturne baštine. U te svrhe, na području Općine organiziraju se brojne kulturno-umjetničke manifestacije od kojih su najzačajnije ribarske feštice, fešta „Gospe od Sniga“, izložbe umjetničke fotografije domaćih i inozemnih umjetnika, večer čakavske poezije (organizirane večeri kukljičkih pjesnika i njihovih gostiju), te nastupi KUD-ova i folklornih skupina na otvorenom. Jedan je od najvažnijih događaja na području Općine blagdan je Gospe od Sniga. Brojni posjetitelji, koji ljetuju u Općini u ovom periodu privučeni su tradicionalnom procesijom koja korijene vuče iz daleke 1514. godine. Radi se o procesiji brodova iz Kukljice u crkvicu Gospe od Sniga u prolazu Ždrelac kada se kip Gospe od Sniga praćen sa stotinjak brodova, prenosi iz Župne crkve sv. Pavla do zavjetne kapelice.

Pored brojnih udruga, u svrhu implementacije lokalnog razvoja, Općina Kukljica je zajedno sa susjednim Općinama (Kali, Preko i Sali), te makroregionalnim središtem Zadrom pristupila osnivanju Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Plodovi mora“, te na taj način pridonijela budućem zajedničkom ostvarivanju ciljeva svih predstavnika gospodarskog, javnog i civilnog sektora u području ribarstva.

2.SWOT ANALIZA PODRUČJA

SWOT analiza (S-strength, W-weakness, O-opportunities, T-threaths) osnovni je strateški instrument kojima određena organizacija, poduzeće ili JLS želi otkloniti slabosti (unutarnje osobine, odnosno negativne značajke područja) i naglasiti snage, odnosno osobine kojima se ističe u odnosu na konkurentne JLS. Snage određenog područja očituju se u povoljnom zemljopisnom položaju, stručnim kadrovima, razvijenom gospodarstvu i sličnim odlikama koje čine sastavni dio JLS, te istodobno mogu predstavljati njene nepovoljne značajke (slabosti). Prilike i prijetnje vanjski su čimbenici na koje poduzeće (JLS) ne može direktno utjecati, a koje je, poradi boljeg upravljanja poslovanjem, te kako bi se odredio pravac budućeg djelovanja, potrebno osvijestiti. Razmatranjem sadašnjih i budućih unutarnjih čimbenika (snaga i nedostataka), te vanjskih okolnosti (prilika i prijetnji) stavljaju se u odnos unutarnje i vanjsko okruženje, stoga ih je potrebno promatrati u međuzavisnosti kako bi se odredile potrebne mjere za nadilaženje slabosti, odnosno naglasile snage koje povećavaju prilike i na taj način utječu na bolje pozicioniranje JLS na tržištu.

Tablica „SWOT analiza Općine Kukljica“ (Izvor: Vlastita izrada)

PRIRODNI/KULTURNI RESURSI/INFRASTRUKTURA	
SNAGE (SADAŠNJE POVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLIJICA)	
Element	Obrazloženje
POVOLJAN GEOGRAFSKI POLOŽAJ	Općina Kukljica smještena je na JI-čnom dijelu otoka Ugljana, te je od makroregionalnog središta (Zadra) udaljena svega 10-ak km. Za položaj Općine od strateške je važnosti uvala Ždrelašćica koja predstavlja jedan od najpovoljnijih položaja u RH (glavnina prometnih tokova od kopna prema Kornatima i Dugom otoku). U prilog Općini također ide blizina zaštićenih područja prirode, te je obzirom na navedene okolnosti obilježena sloganom „vrata za Park prirode Telašćica i NP Kornati“.
POVOLJNI KLIMATSKI UVJETI	Sredozemna klima područja (umjereno topla kišna klima sa suhim ljetima i velikim brojem sunčanih sati) čini ovo podneblje idealnim za uzgoj različitih mediteranskih biljnih vrsta (posebice maslina) čiji je uzgoj i prerada od velikog gospodarskog značaja za prepoznatljivost Općine. Klimatske značajke povoljno utječu na razvoj turizma i srodnih djelatnosti, te na domicilno stanovništvo (manje zdravstvene tegobe uslijed manjih kolebanja temperature i većeg broja sunčanih sati).
BLIZINA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA PRIRODE	Područje Općine nalazi se u blizini PP Telašćice, te NP Kornati za koje su svakodnevno organizirani izleti što upotpunjuje turističku ponudu Općine, te predmetno područje čini atraktivnijim mjestom za domaće i strane turiste. Na nešto većoj udaljenosti nalaze se tri Nacionalna parka: NP „Paklenica“, NP „Plitvička jezera“ i NP „Krka“, te dva Parka prirode: PP „Velebit“ i PP „Vransko jezero“. Blizina zaštićenih područja.
SLABOSTI (SADAŠNJE NEPOVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLIJICA)	
Element	Obrazloženje

Strateški razvojni program Općine Kukljica 2016. – 2020.

NEDOVOLJNO RAZVIJEN SUSTAV ODVODNJE I PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA	Obzirom da je razvijenost komunalne infrastrukture bitan segment u gospodarskom smislu, te utječe na poboljšanje životnih uvjeta stanovnika lokalnog područja za Općinu nepostojanje istog predstavlja slabost od gospodarskog i lokalnog značaja.
NEDOVOLJNO RAZVIJEN SUSTAV NERAZVRSTANIH CESTA	Nedovoljno razvijen sustav nerazvrstanih cesta uzrokuje slabu prometnu povezanost između pojedinih naselja Općine i šire, te na taj način stvara prepreke razvojnom potencijalu Općine.
NEDOVOLJNO RAZVIJENI KULTURNI I PRIRODNI RESURSI	Obzirom na značajan strateški položaj koji Općina uživa obzirom na smještaj (uvala Ždrelašćica) i blizinu zaštićenih prirodnih resursa - NP Kornati i PP Telašćica, potrebno je dodatno osnažiti turističku ponudu, te unutar nje istaknuti sve prirodne i kulturološke fenomene rasprostranjene na ovim područjima.
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
IZGRADNJA SUSTAVA ODVODNJE I PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA	Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda od presudne je važnosti za Općinu, stoga je u svrhe istog planirana dogradnja kanalizacijskog cjevovoda i izgradnja pročišćavača otpadnih voda. Za navedene aktivnosti u tijeku je izrada projektno tehničke dokumentacije za dogradnju kanalizacijskog cjevovoda i izgradnju pročišćavača otpadnih voda.
REKONSTRUKCIJA I IZGRADNJA SUSTAVA NERAZVRSTANIH CESTA	U svrhu bolje prometne povezanosti, te cjelokupnog razvoja Općine, na području iste planirano je uređenje postojećih, te izgradnja novih nerazvrstanih prometnica. Navedeno je za Općinu neophodno kako bi se omogućila bolja dostupnost sadržaja, te domaćim i inozemnim posjetiteljima omogućio bolji i lakši pristup predmetnog područja. Od aktivnosti započetih po ovom pitanju, u tijeku je izrada projektno tehničke dokumentacije za uređivanje i asfaltiranje nerazvrstanih cesta, te izvedba uređivanja i asfaltiranja nerazvrstanih cesta.
KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE	Korištenje obnovljivih izvora energije neophodno je za podizanje razine svijesti lokalnog stanovništva, te povećanje energetske održivosti sustava, stoga je potrebno naglasiti višestruku korist njihove primjene (smanjenje CO ₂ , veća ekonomska konkurentnost u odnosu na konvencionalne izvore energije). Na području Općine, u svrhu poticanja korištenja obnovljivih izvora energije u tijeku je izrada i apliciranje projektne prijave za izradu postrojenja proizvodnje električne energije iz sunčeve energije. Također je planirano održavanje radionica kako bi se lokalnom stanovništvu omogućila adekvatna edukacija, te otvorile mogućnosti primjene navedenog.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
NEDOSTATNA FINANCIJSKA SREDSTVA ZA ODRŽIVO UPRAVLJANJE BAŠTINE	Kulturna baština sklona je propadanju uslijed pritiska modernizacije, te je degradacija iste pored ratnih razaranja, neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i nepoštivanja zakonskih propisa uslijedila zbog nedostatnih financijskih sredstava za očuvanje iste.
NEDOVOLJNA INFORMIRANOST O PRIVLAČENJU SREDSTAVA ZA ODRŽIVOST KULTURNE BAŠTINE	Nedovoljna informiranost lokalnih dionika i javnih organizacija lokalne samouprave u pogledu održivosti kulturne baštine.

OTEŽANA ZAKONSKA REGULATIVA PRILIKOM REALIZACIJE ULAGANJA U OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE	Obnovljivi izvori energije jedan su od rijetkih segmenata u kojem financijska sredstva (odnosno njihov nedostatak) ne predstavljaju problem, te ostvarivanje potpore za projekte koji u sebi sadrže korištenje obnovljivih izvora energije nailazi na pozitivna odobranja. Fokus problema nalazi se u otežanim uvjetima zakonske regulative prisutnim na razini cijele države, stoga se poradi manjka obvezujućih zakona za primjenu projekata koji u sebi sadrže OIE nailazi ne prepreke ovog tipa.
--	--

GOSPODARSTVO	
SNAGE (SADAŠNJE POVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLIJICA)	
Element	Obrazloženje
RAZVIJANJE SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA	Uzevši u obzir kretanje ponude i potražnje na području Općine, javljaju se selektivni oblici turizma, te se nekada neelastična ponuda diversifikacijom proizvoda pretvara u elastičnu i na taj način pojam masovnog turizma zamjenjuje orijentacijom na svakog pojedinog turista. Na području Općine razvija se nekoliko selektivnih vrsta turizma: nautički turizam, eko turizam, ciklo turizam, aktivni turizam, te u skladu s njegovim razvojem dolazi do zadovoljenja potreba turista, poticanja razvoja novih potreba, te rađanja novih proizvoda.
RAZVOJ CIKLOTURIZMA KROZ IZGRADNJU BICIKLISTIČKIH I PJEŠAČKIH STAZA NA PODRUČJU OPĆINE	U svrhe poticanja razvoja pojedinih vrsta turizma na području Općine evidentna je izgradnja biciklističkih i pješačkih staza. Navedeno je za Općinu od strateške važnosti kako bi se povezali turistički sadržaji na spomenutom prostoru, te ostvarila mogućnost razvoja popratnih sadržaja staza kroz ponudu autohtonih proizvoda i promicanje lokalnih vrijednosti. U svrhe izgradnje biciklističkih staza na području Općine u tijeku je izrada projektno tehničke dokumentacije.
UNAPREĐENJE TURISTIČKE ATRAKCIJE PROSTORA KROZ DODATNA ULAGANJA	Kako bi se pristupilo poboljšanju kvalitete usluge, te privukao veći broj posjetitelja, potrebno je atraktivnost područja naglasiti dodatnim ulaganjem u infrastrukturu i popratne sadržaje. Preusmjeravanje turističkih kretanja na područje Općine neophodno je kako bi se pospješila cjelokupna turistička aktivnost, te područje Općine učinilo nezaobilaznim mjestom za posjete. U te svrhe Općina je pristupila projektu ozvučenja i osvjetljenja mosta Mali Ždrelac dekorativnom led rasvjetom kako bi se dodatno naglasila atraktivnost cijelog područja.
TRADICIJSKI STIL ŽIVOTA	Na području Općine lokalno stanovništvo njeguje tradicionalni obrte ribarenja i marikulture koji u gospodarskom smislu (inicijativom lokalnog stanovništva i pripadajućih javnih ustanova) može privući veći broj posjetitelja i time pospješiti atraktivnost područja, te kulturu življenja ove sredine.
SLABOSTI (SADAŠNJE NEPOVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLIJICA)	
Element	Obrazloženje
NEISKORIŠTENOST SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA	Nedovoljno razvijanje selektivnih vrsta turizma ograničavajući je faktor prilikom stvaranja novih turističkih proizvoda, odnosno proizvodnje autohtonih proizvoda koji posjeduju stimulativan učinak prilikom unapređenja turističke ponude i boljeg pozicioniranja na tržištu koje direktno doprinosi gospodarskom razvoju.

Strateški razvojni program Općine Kukljica 2016. – 2020.

SEZONALNOST TURISTIČKOG PROMETA	Sezonalnost turističkog prometa prepoznatljivo je obilježje turizma otoka Pašmana što se uvelike ogleda u nedostatku smještajnih kapaciteta te nepostojanju hotelskog smještaja kao okosnice produljenja sezone. Na području Općine također se nameće potreba za udruživanjem privatnih iznajmljivača kako bi se gostima omogućio lakši pronalazak smještajnih kapaciteta.
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
UNAPREĐENJE POSLOVNIH ZONA	Kako bi se osnažio poduzetnički impuls, te poslovnim subjektima omogućila otvaranje novih i diversifikacija postojećih djelatnosti s naglaskom na potencijal bržeg rasta uz manji rizik, te istodobno stabilniji i prosperitetniji rast uslijed više različitih djelatnosti, potrebno je osnažiti ulaganja u poslovne zone.
SINERGIJSKI UČINAK STVARANJA KONKURENTNOG GOSPODARSTVA	Ulaganjem u razvoj poslovnih zona na području Općine stvaraju se uvjeti za razvoj i unapređenje gospodarskih djelatnosti, stoga se, povećanjem atraktivnosti područja i dostupnosti pojedinih proizvoda stvaraju sinergijski učinci kroz razvoj turističkih sadržaja i poticanje razvoja selektivnih vrsta turizma. Sinergijski učinak vidljiv je kroz povezivanje poduzetničkih aktivnosti (prerada poljoprivrednih proizvoda) i turističkih sadržaja (plasiranje autohtonih proizvoda).
PRODULJENJE TURISTIČKE SEZONE	Poradi dugoročne održivosti razvoja Općine neophodno je pristupiti stvaranju autohtonih proizvoda i njihovog plasmana na tržište kroz razvijanje selektivnih oblika turizma, te shodno tome oplemenjivanju turističke ponude. Područje Općine poznato je po tradicionalnim obrtima – ribarstvu i marikulturi, stoga je oživljavanje ove tradicije od strane lokalnog stanovništva ključno za privlačenje većeg broja posjetitelja. Prednost Općine u odnosu na ostale JLS Zadarske županije svakako je njezin geografski položaj (sredina najrazvedenijeg hrvatskog područja kojim prolazi glavina prometnih pravaca, te blizina nautičkih luka), stoga su preduvjeti za razvoj nautičkog turizma duž cijele godine više nego povoljni.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
NEDOSTATNA ULAGANJA U POSLOVNE ZONE	Nedostatnim ulaganjima u uređenje poslovnih zona stvara se nepovoljno okruženje za investicijske aktivnosti, te se onemogućuje se daljnji protok kapitala čime se stvaraju nepovoljni uvjeti za razvoj cjelokupnog gospodarstva.
NERIJEŠENI IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi stvaraju ograničavajuće faktore razvoja poljoprivrede, gospodarstva, turizma i drugih djelatnosti razvijenih na području Općine, te dugoročno negativno djeluju na djelovanje jedinice lokalne samouprave pri čemu se stvaraju poteškoće pri provedbi kapitalnih investicija i stvaranju pozitivnog gospodarskog okruženja na lokalnoj razini i šire.
SMANJENE BRODSKIH LINIJA	Smanjenje ukupnog broja trajektnih i brodskih linija ima nepovoljan utjecaj na dnevne migracije stanovništva poradi obavljanja svakodnevnih aktivnosti van područja stalnog prebivališta, kao i na brojne posjetitelje kojima je izvan turističke sezone ograničeno kretanje.

PODUZETNIŠTVO	
SNAGE (SADAŠNJE POVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLJICA)	
Element	Obrazloženje
IZGRADNJA PODUZETNIČKE ZONE	U svrhu unapređenja poduzetničkih aktivnosti, te privlačenja domaćih i stranih investitora na područje Općine, u tijeku je izrada projektno tehničke dokumentacije za izgradnju infrastrukture poduzetničke zone.
PRIVLAČENJE VEĆEG BROJA PODUZETNIKA	Obzirom na neminovnost uloge malog i srednjeg poduzetništva u ukupnom razvoju Općine, na predmetnom području postoji interaktivna suradnja između pripadnika javnog, civilnog i društvenog sektora kako bi se stvorila sigurna budućnost za razvoj Općine. Rezultat gore navedenog, stvaranje je povoljne poduzetničke klime (kroz formiranje poduzetničke zone).
SLABOSTI (SADAŠNJE NEPOVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLJICA)	
Element	Obrazloženje
NEDOVOLJNO RAZVIJENA PODUZETNIČKA KULTURA	U svrhe promicanja poduzetničkih aktivnosti na području Općine neophodno je stvaranje poduzetničke kulture uključujući malo poduzetništvo, obrtništvo, poljoprivredna gospodarstva, domaćinstva, samostalne djelatnosti, te stvaranje poduzetničke zone kojom bi se promoviralo dodatno zapošljavanje i oživljavanje cjelokupnog razvoja predmetnog područja.
Nedovoljna edukacija i pomoć poduzetnicima o njihovim mogućnostima korištenja sufinanciranja i povlačenja sredstava iz Europske unije	Nedostatna informiranost poduzetnika o mogućnostima plasmana proizvoda na tržište, te mogućnostima kreditiranja poduzetničkih aktivnosti i apliciranja projekata na EU fondove vode ka slabljenju poduzetničke aktivnosti.
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
POTICANJE RAZVOJA MALOG PODUZETNIŠTVA	Kako bi se uspješno održivi razvoj, poticanje malog poduzetništva (te pored toga manjih obiteljskih pogona) za područje Općine od presudnog je značaja kako ne bi došlo do narušavanja prirodne ravnoteže otoka racionalnijim korištenjem prirodnih, kulturnih i ljudskih resursa.
STVARANJE PREDUVJETA ZA RAZVOJ PODUZETNIŠTVA	Stvaranje pozitivne poduzetničke klime jedan je od ključnih elemenata prilikom definiranja razvojnih potencijala Općine, te neposrednim učincima (otvaranje radnih mjesta, privlačenje kapitala) ima direktan utjecaj na oživljavanje gospodarske aktivnosti cijelog područja.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
NEDOVOLJNO UREĐENA PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA	Nedovoljno uređena poduzetnička infrastruktura stvara nepovoljne uvjete za investicijske pothvate neophodne za razvoj gospodarskih djelatnosti.
SPORA BIROKRACIJA I ČESTE IZMJENE ZAKONSKE REGULATIVE	Sporost birokracije i otežani uvjeti poslovanja zakonsko-regulatorne prirode otežavajući su uvjeti prilikom stvaranja poduzetničkih aktivnosti, te usporavaju cjelokupno funkcioniranje sustava. Učestale zakonske izmjene i nepovoljni porezni nameti stvaraju poteškoće većim ulaganjima.

LJUDSKI RESURSI	
SNAGE (SADAŠNJE POVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLIJA)	
Element	Obrazloženje
POVEZIVANJE INTERESNIH SKUPINA	U svrhe promicanja održivog razvoja na području Općine dolazi do povezivanja svih interesnih skupina (javnog, civilnog, gospodarskog sektora), stoga zajedničkim djelovanjem svih lokalnih dionika dolazi do promicanja održivog gospodarskog razvoja, povećanja životnog standarda, te očuvanja kulturne i tradicijske baštine.
DOBRA POSJEĆENOST TRADICIONALNIH MANIFESTACIJA	Dobra posjećenost tradicionalnih manifestacija odnosi se na kulturno-umjetničke manifestacije koje se odvijaju na području Općine, a uključuju ribarske fešte, proslavu „Gospe od Sniga“, izložbe umjetničke fotografije, večer čakavske poezije, te nastupi KUD-ova i folklornih skupina na otvorenom.
SLABOSTI (SADAŠNJE NEPOVOLJNE ZNAČAJKE OPĆINE KUKLIJA)	
Element	Obrazloženje
NEGATIVNI PRIRODNI PRIRAST STANOVNIŠTVA	Negativni prirodni prirast rezultat je većeg broja umrlih u odnosu na novorođenu djecu, te je odraz depopulacijskog procesa na području Općine. Najveći razlog smanjenja nataliteta posljedica je dugotrajnog iseljavanja stanovništva (posebice u prekoceanske zemlje).
TREND STARENJA STANOVNIŠTVA	Trend starenja stanovništva na području Općine odraz je prirodnog pada, odnosno niske stope nataliteta što rezultira niskim udjelom mladog dijela stanovništva, odnosno smanjenim brojem radno-sposobnog stanovništva što nepovoljno utječe na demografska kretanja i cjelokupni razvoj Općine.
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
OTVARANJE RADNIH MJESTA	Otvaranjem nove poduzetničke zone i postepeno razvijanje pojedinih vrsta turizma (ciklo turizam, nautički) stvaraju se preduvjeti za otvaranje novih radnih mjesta, te time pokretanje gospodarske aktivnosti cijelog područja.
VEĆI BROJ VISOKOOBRAZOVANOG STANOVNIŠTVA	Redovitim dodjeljivanjem stipendija svim studentima s područja Općine, Kukljica potiče tercijarni stupanj obrazovanja, te potpomaže stvaranju visokoobrazovne radne snage kako bi se unaprijedila politika zadržavanja visokoobrazovanih kadrova i poticanje obrazovanja za specijaliziranim zanimanjima.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
ODLJEV STANOVNIŠTVA I RADNE SNAGE PODRUČJA	Odljev stanovništva javlja se uslijed depopulacije stanovništva, odnosno unutardržavnih migracija stanovništva, te iseljavanja stanovništva u zemlje EU i prekoceanske zemlje zbog neadekvatnih životnih uvjeta (nemogućnost pronalaska posla), slabe prometne povezanosti (problem otoka) i ekonomskih razloga, stoga je na ovim područjima potrebno osnažiti poduzetničku djelatnost i pospješiti motivaciju lokalnog stanovništva za ostankom na ovim područjima.

Strateški razvojni program Općine Kukljica 2016. – 2020.

<p>SMANJENJE BROJA RADNO SPOSOBNOG STANOVNIŠTVA ZBOG SVE MANJEG BROJA NOVOROĐENE DJECE I STARENJA STANOVNIŠTVA</p>	<p>Depopulacijski procesi prisutni su na području Općine, te korijene vuku u migracijama stanovništva. Depopulacijski procesi posljedica su ekonomskih nerazmjera na ovim područjima (smanjena kvaliteta života, nezaposlenost) što, uslijed smanjenja nataliteta dovodi do procesa starenja i smanjenja radno sposobnog stanovništva.</p>
--	--

3. VIZIJA RAZVOJA OPĆINE KUKLJICA

Vizija razvoja općine Kukljica predstavlja razvojni okvir kojim se preciznije definira što se točno želi postići u razvoju, ali i što se može i što treba, čime se omogućuje dugoročno planiranje, usklađivanje, koordiniranje, usmjeravanje i mjerenje napretka. Osnovna analiza (značajki područja) i SWOT analiza jesu temelj za definiranje vizije Općine Kukljica. Vizija predstavlja željenu sliku područja u dužem vremenskom horizontu te kao takva služi kao „kompas“ u određivanju smjera djelovanja Općine Kukljica kako bi se definirana vizija (željena slika stanja u budućnosti) i ostvarila. Način na koji se ostvaruje vizija je sama realizacija definiranih strateških ciljeva, mjera i tipova operacija. Kad se razmotri ocjena ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica što karakteriziraju ovo područje, Radna grupa za izradu strategije, utvrdila je da bi se vizija razvoja Općine trebala usredotočiti na: razvoj kvalitete života na predmetnom području te održivi socijalno – gospodarski razvoj.

Polazište za izradu vizije je samo područje Općine sa svojim prednostima i slabostima, potencijalima i problemima, jedinstvenostima i nedostacima.

Uloga razvojne strategije, čija su načela osnova za osmišljavanje vizije, je:

- ✓ Jačanje gospodarskih mogućnosti područja posebno selektivnih oblika turizma i svih drugih djelatnosti koje omogućuju održiv razvoj područja te omogućiti razvoj poljoprivrede unatoč ograničenjima koja proizlaze iz zemljopisnih i klimatskih karakteristika područja
- ✓ Očuvati i razviti strateški važan kapital
- ✓ Razvoj poduzetničkog razmišljanja i kulture te pomoć razvoju svim oblicima poduzetništva, (uključujući malo poduzetništvo, obrtništvo, poljoprivredna gospodarstva, domaćinstva, samostalne djelatnosti)
- ✓ Osigurati kvalitetu života stanovnika, a samim time i djelovati na stvaranje pozitivnih demografskih trendova

Motiv za sudjelovanje pojedinaca i organizacija za uključivanje u proces izrade i provedbe zajedničke strategije razvoja bio je razvoj uzajamne suradnje i partnerstva s ciljem pružanja uvjeta za održivi razvoj područja, posebno u smislu razvoja novih aktivnosti, proizvoda te time

i stvaranja novih i kvalitetnih radnih mjesta koja će omogućiti kvalitetne životne uvjete lokalnim stanovnicima u njihovoj sredini.

Između članova radne grupe postignut je konsenzus koji stvara novi identitet i prepoznatljivost područja za njegovo pozicioniranje u kontekstu modernih razvojnih zahtjeva. Razmišljajući o viziji razvoja Općine Kukljica pokušalo se voditi računa o svim aspektima življenja, ali uzimajući u obzir specifičnosti Općine te same metodološke odrednice što je dovelo do definirane razvojne vizije:

3.1. RAZVOJNE TEME I CILJEVI

Obzirom na rezultate dobivene osnovnom statističkom analizom područja, SWOT analizom te obzirom na rezultate samog procesa izrade Strateškog razvojnog programa, Općina Kukljica kao svoje **razvojne teme** za ovo programsko razdoblje izabrala je

- ✓ infrastrukturni razvoj s planskim razvojem područja
- ✓ djelovanje na zaustavljanje negativnih demografskih trendova

Općina Kukljica je područje visoke kvalitete života koje svoj održivi socijalno - gospodarski napredak temelji na racionalnom korištenju prirodnih i kulturnih resursa

- ✓ poticanje razvoja postojećih i budućih poslovnih entiteta
- ✓ održivi razvoj zasnovan na korištenju prirodne i povijesne resursne osnove te zaštiti okoliša,

Opći cilj provedbe Strategije je demografska i gospodarska revitalizacija područja do koje se

dolazi planskim i osmišljenim djelovanjem zasnovanim na održivom korištenju resursne osnove. Razvojem programa za poticanje održivog razvoja ruralnih područja Europska unija intenzivno podupire sve razvojne inicijative koje dolaze iz ruralnih sredina, a imaju svoje uporište u načelu održivog razvoja. Ova metodologija predstavlja temelj održivog razvoja ruralnih područja i najznačajniji izvor financiranja ruralnih potreba Europskih zemalja.

Br.	Naziv i opis/obrazloženje strateškog razvojnog cilja
1	<p data-bbox="256 600 1385 667" style="text-align: center;">Generiranje razvoja kvalitete životnih uvjeta</p> <p data-bbox="256 674 1385 1102">Zbog otežanih životnih uvjeta koji su specifični za otočna područja te problema područje Općine Kukljica u obliku iseljavanja stanovništva, negativnog trenda kretanje dobne strukture stanovništva, niskog nataliteta / visokog mortaliteta te loše prometne povezanosti potrebno je osigurati dovoljno visoku razinu životnih uvjeta za stanovništvo kako bi navedeni djelovali na demografsku revitalizaciju područja Općine Kukljica te samim time i na gospodarsko osnaživanje područja. Ulaganjima u razvoj komunalnog sustava i sustava nerazvrstanih cesta direktno se djeluje na specifične probleme područja u obliku negativnih demografskih kretanja i loše prometne povezanosti. Razvojem usluga za lokalno stanovništvo neposredno se utječe na osiguravanje višeg životnog standarda lokalnog stanovništva s ciljem pokretanja pozitivnih demografskih trendova.</p>
2	<p data-bbox="256 1115 1385 1205" style="text-align: center;">Razvoj konkurentnog gospodarstva s naglaskom na turističku djelatnost i turističke sadržaje</p> <p data-bbox="256 1211 1385 2000">Osnovna i SWOT analiza je ukazala na strateške prednosti područja koje su ujedno temelj za održivi planirani razvoj područja Općine Kukljica. Ovaj strateški cilj je fokusiran na aktiviranje poduzetničkog duha te samim time i poticanje gospodarske aktivnosti. Obzirom na rezultate Osnovne analize (turistička kretanja na području Općine i neposrednoj blizini, nautički promet, razvedena obala, kulturno povijesna tradicija) poseban naglasak je stavljen na turističkoj djelatnosti i turističkim sadržajima koji su potrebni kako bi Općina Kukljica ostvarila svoj gospodarski potencijal i pokrenula pozitivne gospodarske i demografske trendove. Razvijanjem poduzetništva kroz formiranje funkcionalne poduzetničke zone stvorit će se podloga za razvoj širokog spektra djelatnosti na području Općine Kukljica. Ciljanim ulaganjem u dostupnost i atraktivnost plaža stvara se iskoristiv turistički sadržaj uz koji je moguće razvijati poduzetničke djelatnosti lokalnog stanovništva koji zbog turističkih kretanja mogu lakše plasirati svoje proizvode i usluge stoga je ovaj cilj usmjeren i na stvaranje i razvijanje turističkih atrakcija i sadržaja. Razvijanje aktivnog turizma je vrlo bitno sukladno rezultatima Osnovne analize koja ukazuje da je to oblik turizma koji je kompatibilan s područjem Općine Kukljica, bitno za napomenuti je da aktivni turizam/ aktivan tip odmora obzirom na globalne trendove ukazuje na konstantni porast u ukupnom turističkom prometu stoga je atraktivan oblik turizma za razvijanje na području Općine Kukljica. Uz proces djelovanja na razvijanje i stvaranje turističkih sadržaja, atrakcija te aktivnog turizma planirano je kvalitativno i kvantitativno razvijanje smještajnih kapaciteta obzirom na očekivani porast broja posjetitelja koji zahtijevaju određenu vrstu kvalitete</p>

smještaja. Kako bi se dodatna vrijednost gospodarske aktivnosti maksimizirala planirano je povezivanje lokalnog poduzetničkog djelovanja (s posebnim naglaskom na poljoprivrednu proizvodnju i preradu) i turizma u smislu plasiranja lokalnih proizvoda i usluga turističkim posjetiteljima. Zbog razvijene tradicije ribarstva i potrebe za prepoznatljivošću Općine Kukljica planirano je razvijanje autohtonih suvenira u obliku atraktivnih tradicionalnih ribarskih alata. Zbog povoljnog nautičkog položaja te podataka o aktivnim nautičkim kretanjima u neposrednoj blizini Općine Kukljica ovaj strateški cilj je usmjeren i na ulaganja u manje marine te u Luku Kukljica kao ključnog segmenta gospodarske aktivnosti i gospodarskog razvoja Općine Kukljica.

Korištenje obnovljivih izvora energije te održivo korištenje prirodne i kulturne baštine

3

Općina će, zajedno sa svim dionicima upravljati jedinstvenim prirodnim resursima, kulturnim atributima i interesima zajednice u cilju razvoja Općine Kukljica kao jedinstvene destinacije. Gospodarenje otpadom na temelju smanjenja njegovih izvora, recikliranjem te povećanjem svijesti stanovništva o važnosti gospodarenja otpadom omogućava zaštitu okoliša i prirode na kojima se zasniva razvoj područja, omogućava smanjenje troškova zbrinjavanja te povećava zdravstvenu sigurnost stanovništva, na ovaj način zadržava se resursna osnova za održivi razvoj. Poticanje mjera OIE utječe i na povećanje broja radnih mjesta te otvara uz niz drugih mjera mogućnost povećanja broja stanovnika

Općina Kukljica definiranu viziju i ciljeve postići će djelovanjem kroz prioritetne mjere odnosno aktivnosti kojima želim dugoročno pridonijeti razvoju područja te uspostaviti trajne temelje za dugoročan i uspješan razvoj koji će se prvenstveno zasnivati na vlastitim snagama i mogućnostima. Ključna razvojna pretpostavka koja vodi postizanju ciljeva i razvojne vizije jest uvažavanje svakog stanovnika Općine i njegovo poticanje i potpora za aktivno sudjelovanje u razvoju. Ova strategija mora ostvariti zajednički put svih stanovnika Općine u bolju budućnost.

3.2. RAZVOJNI CILJEVI, MJERE TE OČEKIVANI REZULTATI S INDIKATORIMA

3.2.1. RAZVOJNI CILJ 1

Razvojni cilj 1 Generiranje razvoja životnih uvjeta na području Općine Kukljica		
Prioritetne mjere za postizanje cilja 1		
M 1.1. Razvijanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	M 1.2. Razvoj sustava nerazvrstanih cesta	M 1.3. Ulaganja u usluge za lokalno stanovništvo
Očekivani rezultati		
Nadograđen sustav cjevovoda namjene za odvodnju	Uređene i asfaltirane prioritetne nerazvrstane ceste	Postavljena led rasvjeta
Izgrađen pročištač otpadnih voda	Razvijen sustav nerazvrstanih cesta na području Općine Kukljica	Izgrađen dječji vrtić
Razvijen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda		Izgrađen starački dom
Poboljšana zaštita okoliša od zagađenja otpadnim vodama		Prošireno mjesno groblje
		Izgrađena sportska dvorana (centar)
Indikatori mjerenja postizanja rezultata		
duljina (km) nadograđenog cjevovoda u funkciji odvodnje	duljina (m) nerazvrstanih cesta koje su uređene i asfaltirane	postotak javne rasvjete koja je led javna rasvjeta

funkcionalni pročištač otpadnih voda	udio asfaltiranih nerazvrstanih cesta unutar sustava nerazvrstanih cesta Općine Kukljica	funkcionalni dječji vrtić
prošireno područje obuhvata (km2) sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Općine Kukljica		funkcionalni starački dom
		površina (m2) mjesnog groblja

Mjera 1.1	Razvijanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
Razlog za intervenciju	Na području Općine nije u cijelosti izgrađena sva komunalna infrastruktura. Izgradnja komunalne infrastrukture je fokusirana na sustava pročišćavanja i odvodnje otpadnih voda. Sustav odvodnje i pročišćavanja je vrlo bitan u gospodarskom smislu jer omogućuje pokretanje gospodarskih aktivnosti i djelatnosti za koje je neophodno postojanje kvalitetnog sustava odvodnje i pročišćavanja. Također dovršetak izgradnje navedenog sustava omogućuje bolju zaštitu okoliša i učinkovitije upravljanje prirodnim resursima u svrhu održivog razvoja
Svrha/cilj	Ova mjera je usmjerena na izgradnju sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
Aktivnosti	izrada projektne tehničke dokumentacije za dogradnju kanalizacijskog cjevovoda i izgradnju pročištača otpadnih voda
	dogradnja kanalizacijskog cjevovoda
	izgradnja pročištača otpadnih voda
Mjera 1.2	Razvoj sustava nerazvrstanih cesta
Razlog za intervenciju	Zbog uočene potrebe za boljom prometnom povezanošću unutar Općine potrebno je daljnje ulaganje u sustav nerazvrstanih cesta. Sukladno Osnovnoj analizi i trenutnom stanju na području Općine Kukljica potrebno je ulaganje u uređivanje trenutnih i izgradnju novih nerazvrstanih cesta kako bi prometna povezanost odgovarala potrebama predmetnog područja te omogućila lakšu dostupnost svih sadržaja. Obzirom na resursnu ograničenost (financijska, ljudski kapaciteti) ova

	mjera je usmjerene na uređivanje i asfaltiranje nerazvrstanih cesta bez fokusa na izgradnju novih.
Svrha/cilj	Ostvarivanje bolje prometne povezanosti i dostupnosti svih vrsta sadržaja na području Općine Kukljica
Aktivnosti	identifikacija najbitnijih nerazvrstanih cesta na području Općine
	izrada projektne tehničke dokumentacije za uređivanje i asfaltiranje nerazvrstanih cesta
	izvedba uređivanja i asfaltiranja nerazvrstanih cesta
Mjera 1.3	Ulaganja u usluge za lokalno stanovništvo
Razlog za intervenciju	Obzirom na podatak iz Osnovne analize o kontinuiranom smanjenju broja stanovnika Općine Kukljica (od 1953. godine) potrebno je uložiti resurse u sadržaje koji utječu na ostanak stanovništva na predmetnom području. Temeljne usluge su bitan segment života lokalnog stanovništva. Ova mjera je usmjerena na postavljanje led rasvjete, izgradnju staračkog doma, izgradnju vrtića te proširenje mjesnog groblja kako bi se osigurali uvjeti u kojima su stanovništvu zadovoljene potrebe za temeljne usluge.
Svrha/cilj	Cilj je lokalnom stanovništvu osigurati dodatne usluge za kojima trenutno postoji potreba što indirektno utječe na ostanak stanovništva na području Općine Kukljica
Aktivnosti	priprema i provedba proširenja mjesnog groblja
	priprema i provedba ugradnje led rasvjete
	izgradnja dječjeg vrtića
	izgradnja staračkog doma

3.2.2. RAZVOJNI CILJ 2

Razvojni cilj 2	Razvoj konkurentnog gospodarstva s naglaskom na turističku djelatnost i turističke sadržaje		
Prioritetne mjere za postizanje cilja 2			
M 2.1. Stvaranje preduvjeta za razvoj poduzetništva	M 2.2. Ulaganja u dostupnost i kvalitetu turističkih sadržaja	M 2.3. Razvijanje turizma temeljenog na aktivnom odmoru s naglaskom na cikloturizam	

Očekivani rezultati		
Izrađena projektno tehnička dokumentacija za izgradnju infrastrukture poduzetničke zone	uređene plaže na području Općine Kukljica	izrađena projektno tehnička dokumentacija za izgradnju vidikovaca te pješačkih i biciklističkih staza na području Općine Kukljica
uspješno aplicirani troškova izgradnje infrastrukture na vanjski izvor financiranja bespovratnim sredstvima (EU fondovi)	plaže na području Općine Kukljica povezane pješačkim stazama	izgradnja i uređenje biciklističkih staza na području Općine Kukljica
izgrađena infrastruktura poduzetničke zone	plaže na području Općine Kukljica povezane biciklističkim stazama	izgradnja i uređenje pješačkih staza na području Općine Kukljica
razvijene promotivne i marketinške aktivnosti u srhu privlačenja poduzetnika		izgradnja vidikovaca na području Općine Kukljica
poduzetnička zona u kojoj djeluju aktivni poduzetnici		
Indikatori mjerenja postizanja rezultata		
Ishodena građevinska dozvola za uređenje infrastrukture poduzetničke zone	broj uređenih plaža na području Općine Kukljica	duljina (m) pješačkih staza na području Općine Kukljica
Potpisan Ugovor za sufinanciranje troškova uređenja infrastrukture poduzetničke zone	duljina (m) pješačkih staza koje povezuju plaže na području Općine Kukljica	duljina (m) biciklističkih staza na području Općine Kukljica
poduzetnička zona sa izgrađenom potrebnom infrastrukturom	duljina (m) biciklističkih staza koje povezuju plaže na području Općine Kukljica	mreža pješačkih staza na području Općine Kukljica
poduzetnička zona u kojoj se obavlja gospodarska aktivnost od strane poslovnih entiteta		mreža biciklističkih staza na području Općine Kukljica

Razvojni cilj 2	Razvoj konkurentnog gospodarstva s naglaskom na turističku djelatnost i turističke sadržaje	
Prioritetne mjere za postizanje cilja 2		
M 2.4. Razvijanje turističkih atrakcija	M 2.5. Kvalitativno i kvantitativno razvijanje turističkih kapaciteta	M 2.6. Razvijanje autohtonih turističkih suvenira
Očekivani rezultati		
Porast atraktivnosti mosta Mali Ždrelac kroz dekorativnu pokretnu led rasvjetu i melodijska ozvučenja	Porast kvalitete smještajnih kapaciteta na području Općine Kukljica	tradicionalni ribarski alati prilagođeni, prezentirani i valorizirani kao autohtoni turistički suvenir
	Porast smještajnih kapaciteta na području Općine Kukljica	razvijanje drugih autohtonih tradicionalnih suvenira
	rekonstruirani i nadograđeni kapaciteti smještaja i usluga u Holiday Parku Zelena Punta	
	rast smještajnih kapaciteta turističke zone Rasovica Poforča	
	izgrađena marina za brodove 25m - 40m	
Indikatori mjerenja postizanja rezultata		
broj posjetitelja na području Općine Kukljica	broj smještajnih kapaciteta na području Općine Kukljica	proizvodnja suvenira u obliku tradicionalnih ribarskih alata na području Općine Kukljica
javne objave na nacionalnoj i nadnacionalnoj razini o uređenju mosta Mali Ždrelac	porast kategorija smještajnih kapaciteta na području Općine Kukljica	plan razvijanja autohtonih proizvoda na području Općine Kukljica

	broj vezova na području Općine Kukljica	
--	--	--

Razvojni cilj 2	Razvoj konkurentnog gospodarstva s naglaskom na turističku djelatnost i turističke sadržaje	
Prioritetne mjere za postizanje cilja 2		
M 2.7. Unapređenje promotivnih aktivnosti turističke ponude	M 2.8. Razvoj i povezivanje postojeće poljoprivredne proizvodnje s turističkom ponudom	M 2.9. Ulaganje u lučku infrastrukturu
Očekivani rezultati		
udruživanje privatnih iznajmljivača, komercijalnih subjekata i Turističke zajednice u svrhu zajedničkog promotivnog djelovanja	podignuta svijest stanovništva o važnosti povezivanja poljoprivredne proizvodnje i turističke djelatnosti	uređen obalni pojas Luke Kukljica
razvijen Plana zajedničkih promotivnih aktivnosti	obnovljeni maslinici na području Općine Kukljica	dovršen lukobran Luke Kukljica
provedene zajedničke promotivne aktivnosti	formirani "Putevi maslina" na području Općine Kukljica	
Indikatori mjerenja postizanja rezultata		
plan zajedničkih promotivnih aktivnosti na području Općine Kukljica	javna predavanja o povezivanju poljoprivrede i turističke ponude	dužina (m) pojasa koji je uređen unutar Luke Kukljica

broj posjetitelja na području Općine Kukljica	broj obnovljenih maslinika	lukobran Luke Kukljica izgrađen prema planiranoj konačnoj izvedbi
	označeni "Putevi maslina" s prikladnom signalizacijom	

Mjera 2.1	Stvaranje preduvjeta za razvoj poduzetništva
Razlog za intervenciju	Razvoj mikro/malog i srednjeg poduzetništva ima glavni utjecaj na stvaranje novih mogućnosti za zapošljavanje, stoga bi njegova uloga u budućnosti trebala biti jača i strateški čvršće definirana. Sektor treba specifičnu potporu u smislu djelovanja prema stvaranju funkcionalne poduzetničke zone koja će svojim uslugama i promotivnim aktivnostima privući poduzetnike iz drugih područja te navesti potencijalne poduzetnike te postojeće na području Općine Kukljica na poduzetničke pothvate.
Svrha/cilj	Ova mjera je usmjerena na pokretanje značajne poduzetničke aktivnosti na području Općine Kukljica
Aktivnosti	izrada projektno tehničke dokumentacije za izgradnju infrastrukture poduzetničke zone razvijanje aktivnosti za pronalazak poduzetnika koji će djelovati u poduzetničkoj zoni pronalazak vanjskog izvora financiranja izgradnje infrastrukture poduzetničke zone
Mjera 2.2	Ulaganja u dostupnost i kvalitetu turističkih sadržaja
Razlog za intervenciju	Zbog turističkih kretanja unutar granica Općine Kukljica te u neposrednoj blizini predmetnog područja potrebno je navedeni pozitivni trend iskoristi na način da se kretanja usmjere prema turističkim sadržajima na području Općine Kukljice. Ova mjera je svojim djelovanjem usmjerena na plaže Općine Kukljica koje predstavljaju krucijalan segment u trenutnom turističkom proizvodu ovog područja te samim time predstavlja strateški bitan turistički sadržaj. Djelovanjem na povezanost između plaža na području Općine Kukljica iste postaju pristupačnije te se pored tematske ostvaruje i fizička povezanost. Međusobnim povezivanjem plaža izgradnjom pješačkih i biciklističkih staza ostvaruje se mogućnost razvoja popratnih sadržaja takvih staza temeljenih na lokalnim proizvodima i autohtonim proizvodima. Intervencija uključuje i uređivanje plaža u svrhu porasta atraktivnosti.
Svrha/cilj	Povezivanjem turističkih sadržaja i dostupnosti istih ostvariti više prihode od turističke djelatnosti na području Općine Kukljica

Aktivnosti	izrada projektne tehničke dokumentacije za izgradnju biciklističkih i pješačkih staza
	izgradnja biciklističkih i pješačkih staza u svrhu povezivanja plaža Općine Kukljica
	uređivanje plaža Općine Kukljica
Mjera 2.3	Razvijanje turizma temeljenog na aktivnom odmoru s naglaskom na cikloturizam
Razlog za intervenciju	U europskim okvirima procjenjuje se da će udio putovanja tijekom kojih je bicikliranje glavna aktivnost ili je bicikl glavno prijevozno sredstvo porasti u idućih 10 godina više od 10 postotnih bodova. Još je značajniji tržišni segment onih kojima je tijekom odmora vožnja biciklom važna dodatna aktivnost. Upravo zbog navedene činjenice planirana je izgradnja biciklističkih i pješačkih staza na području Općine Kukljica kako bi se potaknuo aktivni turizam iskoristio trend potražnje za putovanjima u kojima su vožnja biciklom i pješačenje važne glavne i dodatne aktivnosti. Mjera 2.3. se sastoji i od ulaganja u izgradnju vidikovaca koji se namjeravaju turistički valorizirati i uklopiti u rute aktivnog turizma Općine Kukljica i omogućiti. Ova mjera se nadovezuje na Mjeru 2.2. koja sadrži segment izgradnje pješačkih i biciklističkih staza u svrhu međusobnog povezivanja plaža na području Općine Kukljica
Svrha/cilj	izgradnja biciklističkih i pješačkih staza na području Općine Kukljica u svrhu valoriziranja porasta potražnje za aktivnim odmorom
Aktivnosti	izrada projektne tehničke dokumentacije za izgradnju vidikovaca te pješačkih i biciklističkih staza
	izvedba pješačkih i biciklističkih staza na području Općine Kukljica
	izvedba vidikovaca na području Općine Kukljica
Mjera 2.4.	Razvijanje turističkih atrakcija
Razlog za intervenciju	Kako bi se Općina Kukljica što bolje pozicionirala na karti turističke ponude Republike Hrvatske a samim time i Europe potrebno je alocirati resurse na sadržaje koji dodatnim ulaganjima mogu postati atraktivnije te usmjeriti turistička kretanja na predmetno područje. Zbog potrebe za većim brojem sadržaja i atrakcija ova mjera je usmjerena na razvijanje turističkih sadržaja u svrhu stvaranja atrakcija koje će upotpuniti turističku ponudu i privući dodatni broj posjetitelja. Trenutni fokus ove mjere je na mostu Mali Ždrelac koji predstavlja sadržaj koji će dodatnim ulaganjima u zvučne i svjetlosne efekte biti transformiran u turističku atrakciju.
Svrha/cilj	Stvoriti turističku atrakcijsku podlogu koja djeluje na promociju i privlačenje turista na području Općine Kukljica
Aktivnosti	izvedba dekorativne pokazne LED rasvjete na mostu Mali Ždrelac
	izvedba melodijskog ozvučenja mosta Mali Ždrelac
Mjera 2.5.	Kvalitativno i kvantitativno razvijanje turističkih kapaciteta

Razlog za intervenciju	Zbog sve zahtjevnijih turističkih posjetitelja potrebno je konstantno ulaganje u kvalitetu turističkih kapaciteta (kapaciteti za usluge i smještaj u turizmu). Također pored ulaganja u kvalitetu zbog očekivanog trenda porasta broja posjetitelja potrebno je proširiti kapacitete u obliku porasta broja ležajeva te u obliku porasta kapaciteta za usluge u turizmu. Ova mjera je pored smještajnih kapaciteta trenutno orijentirana na kvantitativni i kvalitativni razvoj marina na području Općine Kukljica kao vrlo perspektivnog i bitnog segmenta turističkog proizvoda. Nautički turizam u Hrvatskoj nekoliko posljednjih godina obilježava stagnacija u razvoju ponude novih vezova u marinama stoga ova Mjera jednim segmentom djeluje na popravljjanje takve anomalije obzirom na trenutno i potencijalnu/ buduću turističku potražnju. Nautički turizam je segment turističke ponude koji je u konstantom porastu potražnje i prihoda koji se generira kroz isti.
Svrha/cilj	Ulaganja u kapacitete za usluge i smještaj u svrhu efektivnog i efikasnog odgovora na trenutnu i buduću turističku potražnju
Aktivnosti	rekonstrukcija kapaciteta za turistički smještaj i usluge na području Općine Kukljica porast i proširenje kapaciteta za turistički smještaj i usluge na području Općine Kukljica
Mjera 2.6.	Razvijanje autohtonih turističkih suvenira
Razlog za intervenciju	Kako bi se Općina Kukljica što bolje pozicionirala na karti turističke ponude Republike Hrvatske a samim time i Europe potrebno razvijati proizvode i usluge koji su specifični za područje Općine Kukljica. Mjera 2.6. je usmjerena na razvijanje autohtonih turističkih suvenira koji pored prepoznatljivosti turističke ponude Općine Kukljica dovode do ostvarivanja visoke razine dodane vrijednosti za entitete svih vrsta koji sudjeluju u proizvodnji i plasiranju autohtonih turističkih suvenira. Trenutni fokus ove mjere je postavljen na prilagodbi i prezentiranju tradicionalnog ribarskog alata kao autohtonog turističkog suvenira
Svrha/cilj	Stvaranje prepoznatljivog autohtonog turističkog suvenira u svrhu turističkog pozicioniranja i stvaranja visoke dodane vrijednosti
Aktivnosti	Izrada Plana za stvaranje turističkog suvenira na temelju tradicionalnog ribarskog alata (detalji od dizajnu, označavanju, procedura zaštite proizvoda,..) izrada autohtonog turističkog suvenira na temelju rezultata provedbe Plana stvaranja turističkog suvenira
Mjera 2.7.	Unapređenje promotivnih aktivnosti turističke ponude
Razlog za intervenciju	Turističko tržište i trendovi koji dominiraju istim nalažu konstantna ulaganja u promotivne aktivnosti na ciljanim emitivnim turističkim tržištima. U cilju smanjenja troškova promocije, povećanja frekvencije promotivnih aktivnosti te u svrhu porasta kvalitete promocije ova mjera je usmjerena na stvaranje udruživanja privatnih i komercijalnih entiteta te Turističke zajednice Općine Kukljica. Mjera je također usmjerena i na smanjenje senzualnosti turističkog prometa s ciljanom i detaljno planiranom promocijom.

Svrha/cilj	Udruživanje različitih vrsta entiteta u turizmu Općine Kukljica u svrhu zajedničke promocije na emitivnim tržištima uz djelovanje na redukciju sezonalnosti turističkog prometa
Aktivnosti	Udruživanje privatnih i komercijalnih entiteta u turizmu sa Turističkom zajednicom
	Izrada Plana zajedničkih promotivnih aktivnosti
	Realizacija Plana zajedničkih promotivnih aktivnosti
Mjera 2.8.	Razvoj i povezivanje postojeće poljoprivredne proizvodnje s turističkom ponudom
Razlog za intervenciju	U interesu razvoja turizma i razvoja ukupnog gospodarstva na području Općine Kukljica treba težiti povećanju plasmana domaćih roba/proizvoda (poljoprivrednih) kroz turizam. Sukladno dosadašnjim kontaktima s turističkim i proizvodnim gospodarskim subjektima utvrđen je obostrani interes za povećanje plasmana domaćih proizvoda kroz turizam. U svrhu ranije navedenog Mjera 2.8. je usmjerene na plasman do krajnjih potrošača poljoprivrednih proizvoda kroz turističku ponudu Općine Kukljica. Trenutni fokus Mjere je na regeneriranju maslinika na području Općine Kukljica te na aktiviranju tematske staze "Putevi masline" u sklopu kojih bi bila direktno povezana proizvodnja maslina, proizvoda od maslina i drugih poljoprivrednih proizvoda s turističkom ponudom.
Svrha/cilj	povezivanje poljoprivredne proizvodnje s turističkom ponudom radi lakšeg plasmana lokalnih poljoprivrednih proizvoda na području Općine Kukljica
Aktivnosti	podizanje svijesti stanovništva o važnosti povezivanja poljoprivredne proizvodnje i turističke ponude
	obnova maslinika
	povezivanje poljoprivredne proizvodnje s turističkom ponudom kroz formiranje "Puteva masline" na području Općine Kukljica
Mjera 2.9.	Ulaganje u lučku infrastrukturu
Razlog za intervenciju	Zbog gospodarskog značaja Luka Kukljica je strateški bitan resurs ovog područja. Mjera djeluje na uređenje obalnog pojasa Luke Kukljica i dovršetak lukobrana u svrhu pozitivnog djelovanja na razvoj nautičkog turizma i ukupno gospodarstvo Općine Kukljica. Zbog svog geoprometnog položaja razvedene obale, ugodne klime i pogodnih vjetrova, Kukljica ima predispozicije postati jedna od poželjnijih nautičkih destinacija u Hrvatskoj. Nautički turizam je vrlo perspektivan a na to upućuju stalno rastući rezultati poslovanja u nautičkom turizmu (ponajviše produljenje sezone), ali i kontinuirano popunjavanje dijela pratećeg lanca vrijednosti.
Svrha/cilj	Ulaganje u Luku Kukljica u svrhu generiranja gospodarskog razvoja i turističkog prometa
Aktivnosti	uređenje obalnog pojasa Luke Kukljica
	dovršetak izgradnje lukobrana

3.2.3. RAZVOJNI CILJ 3

Razvojni cilj 3	Korištenje obnovljivih izvora energije te održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	
Prioritetne mjere za postizanje cilja 3		
M 3.1. potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije	M 3.2. razvijati kulturne i prirodne resurse te njihovo održivo korištenje	
Očekivani rezultati		
podignuta razina svijesti lokalnog stanovništva Općine Kukljica o važnosti obnovljivih izvora energije	pripremljene projektne prijave u svrhu ulaganja u prirodnu i kulturnu baštinu	
izrađena projektno tehnička dokumentacija za postavljanje solarnih ćelija na području Općine Kukljica	lokalno stanovništvo upoznato s održivim korištenjem kulturne i prirodne baštine	
potpisan Ugovor za sufinanciranje nabave i postavljanja solarnih ćelija na području Općine Kukljica	uspješno aplicirani projekti te potpisani Ugovori za sufinanciranje ulaganja u kulturnu i prirodnu baštinu	
Indikatori mjerenja postizanja rezultata		
održane radionice u svrhu podizanja razine svijesti lokalnog stanovništva o važnosti obnovljivih izvora energije	apliciranje projekata za ulaganja u kulturnu i prirodnu baštinu	
apliciranje projekta koji se tematski odnosi na obnovljive izvore energije	održane informativno - obrazovne aktivnosti za održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	

Mjera 3.1	Potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije
Razlog za intervenciju	Obnovljivi izvori energije imaju vrlo važnu ulogu u smanjenju emisije ugljičnog dioksida (CO ₂) u atmosferu (Smanjenje emisije CO ₂ u atmosferu je politika Europske unije). Povećanje udjela obnovljivih izvora energije povećava energetska održivost sustava. Nekoliko tehnologija, osobito energija vjetra, male hidrocentrale, energija iz biomase i sunčeva energija, su ekonomski konkurentne dok za ostale obnovljive izvore energije vrijedi pravilo da su prvenstveno isplativi u dugom roku. Zbog svega navedenog ova mjera je usmjerena na podizanje razine svijesti lokalnog stanovništva o korištenju obnovljivih izvora energije te na izgradnju postrojenja za proizvodnju električne energije iz sunčeve energije.
Svrha/cilj	Podizanje razine svijesti stanovništva o korištenju obnovljivih izvora energije te realizacija izgradnje postrojenja za proizvodnju električne energije iz sunčeve energije
Aktivnosti	održavanje radionica s ciljem podizanja razine svijesti stanovništva o korištenju obnovljivih izvora energije
	izrada i apliciranje projektne prijave za izradu postrojenja proizvodnje električne energije iz sunčeve energije
Mjera 3.2	Razvijati kulturne i prirodne resurse te njihovo održivo korištenje
Razlog za intervenciju	Potrebno je osnažiti upravljanje i korištenje prirodnom i kulturnom baštinom na području Općine Kukljica na principima destinacijskog Management. Kukljica je dio mikroregije Dalmacija i u svojoj ponudi trebaju naglašavati identitet ove mikroregije, uz istovremeno naglašavanje vlastitih posebnosti. Potrebno je uključivati u turističku ponudu sve elemente prirodne i kulturne baštine uz naglasak na održivom korištenju.
Svrha/cilj	Održiva ulaganja i korištenje prirodne i kulturne baštine
Aktivnosti	Provođenje informativno-obrazovne aktivnosti za građane i posjetitelje u svrhu održivog korištenja kulturne i prirodne baštine
	Priprema i apliciranje projekata za obnovu i uređenje prirodnih i kulturnih resursa

3.3. HORIZONTALNI STRATEŠKI CILJEVI

Osim Strategijom definiranih razvojnih ciljeva važni su i tzv. horizontalni ciljevi, odnosno ciljevi koji bi se idealno trebali promicati u svim programima i projektima implementacije Strategije Općine, posebno u projektima financiranim iz fondova Europske unije, a uključuju: promociju jednakih mogućnosti i ljudskih prava, upravljanje okolišem i smanjenje utjecaja na

klimatske promjene te poštivanje načela dobrog upravljanja uz razvoj privatno-javnog partnerstva i sudioničke demokracije.

3.4. UTJECAJ PROVEDBE STRATEGIJE NA OKOLIŠ

Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša s naglaskom na racionalno gospodarenje prostorom definirano je i ugrađeno u sve strateške ciljeve, kako u razvoj gospodarstva tako i u razvoj komunalne infrastrukture. Očuvanje, zaštita i održiva uporaba prirodne i kulturne baštine naznačen kao najviše rangiran prioritet što pokazuje uvažavanje visoko vrijedne prirodne baštine kao značajne resursne osnove, što je i detaljno prikazano u osnovnoj analizi. SWOT analiza značajno naglašava važnost očuvanja okoliša, kao i održivi razvoj, ali i potencijal Općine za razvoj obnovljivih izvora energije.

4. USKLAĐENOST STRATEŠKIH CILJEVA OPĆINE S CILJEVIMA EU, NACIONALNIM I REGIONALNIM STRATEŠKIM RAZVOJNIM CILJEVIMA

Strategija razvoja Općine Kukljica 2016.-2020. je razvojni dokument koji se priprema dijelom i kao podloga za korištenje fondova Europske unije. Pri pripremi dokumenta posebna pozornost je posvećena usklađenosti s ciljevima EU iznesenima u ratificiranom Lisabonskom ugovoru¹. Lisabonski ugovor jasno navodi ciljeve Europske unije i vrijednosti mira, demokracije, poštivanja ljudskih prava, pravde, vladavine prava i održivosti. Strateški ciljevi razvoja Općine Kukljica u skladu su s gore navedenim ciljevima Europske unije, a treba naglasiti i da su prvenstveno **usklađeni s prioritetima i ciljevima definiranim** novom post-lisabonskom desetogodišnjom **gospodarskom strategijom EU, pod nazivom „EUROPA 2020 – strategija za pametan, održiv i uključiv rast“**². Ova je strategija, kao nasljednica Lisabonske strategije, usvojena slijedom potreba da se politike preusmjere s upravljanja krizom na uvođenje srednjoročnih i dugoročnih reformi koje bi trebale promicati rast i zapošljavanje, a istodobno osiguravati održivost javnih financija. Prioriteti strategije su:

- Pametan rast - razvoj gospodarstva zasnovanog na znanju i inovacijama
- Održiv rast - poticanje gospodarstva koje je resursno učinkovitije, ekološki osvještenije i konkurentnije
- Uključiv rast - gospodarstvo zasnovano na visokoj zaposlenosti koje treba doprinijeti društvenoj i teritorijalnoj koheziji

Tijekom pregovora, temeljem objektivnih statističkih pokazatelja i dosadašnjih izvješća o napretku Republike Hrvatske, Europska Komisija izdvojila je 4 tematske cjeline na koje bi Hrvatska trebala usmjeriti glavninu EU sredstava koja su dostupna unutar proračunskog razdoblja 2014.-2020:

1. Jačanje konkurentnosti gospodarstva
2. Poticanje zapošljavanja, poboljšanje obrazovnog sustava i smanjenje siromaštva
3. Očuvanje okoliša i prirodnih resursa

¹ http://Europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm

² http://ec.Europa.eu/europe2020/index_en.htm

4. Jačanje administrativnih kapaciteta i veća uključenost civilnog sektora

Republika Hrvatska je, nakon razdoblja pregovora s Europskom Komisijom izradila i potpisala, **Sporazum o partnerstvu između republike hrvatske i europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.**, kao krovni strateški razvojni dokument koji definira okvir za razvoj sektorskih strategija i javnih politika Republike Hrvatske. Dokument definira glavne izazove s kojima se susreće Republika Hrvatska vezano uz ispunjavanje zajedničkih ciljeva Europske unije za pametan, održiv i uključiv rast. To su:

1. Gospodarska konkurentnost,
2. Zaštita okoliša te učinkovitost resursa,
3. Razvoj održive i suvremene prometne i mrežne infrastrukture,
4. Sudjelovanje na tržištu rada te kvaliteta obrazovanja,
5. Siromaštvo, nejednakost i diskriminacija,
6. Učinkovitost javne uprave.

Kako bi se suočila s istaknutim izazovima, u okviru Sporazuma o partnerstvu, Republika Hrvatska definirala je 11 tematskih ciljeva s čijim postizanjem je usklađena i ova razvojna strategija, a to su tematski ciljevi:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija.
2. Poboljšanje pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji te njezine uporabe i kvalitete.
3. Jačanje konkurentnosti MSP- ova, poljoprivrednog sektora (u sklopu EPFRR-a) te sektora ribarstva i akvakulture (u sklopu EFPR-a).
4. Podrška prelasku na ekonomiju s niskom razinom emisije CO₂ u svim sektorima.
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, sprječavanje rizika i upravljanje njim.
6. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa.
7. Promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža.
8. Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage.
9. Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije.

10. Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje.

11. Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave.

Strateški ciljevi Strategije razvoja Općine Kukljica detaljno su usklađeni i sa strateškim ciljevima nadređenog strateškog razvojnog dokumenta regionalne razine, **Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije** za razdoblje 2011.-2013. (ne postoji novija verzija ovog dokumenta):

1. Uspostava učinkovitog sustava upravljanja potencijalima i resursima
2. Razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva
3. Prepoznatljivost i očuvanje kulturne i prirodne baštine
4. Unapređenje zaštite okoliša i kvalitete života

Također usklađenost s strateškim dokumentom regionalne razine je vidljiva i kroz kompatibilnost sa **Programom ruralnog razvoja Zadarske županije 2012. – 2014.** i njegovim ciljevima:

1. Osposobljavanje lokalne zajednice za ruralni razvoj
2. Unapređenje konkurentnosti poljoprivrede, ribarstva i akvakulture
3. Diverzifikacija gospodarskih djelatnosti u ruralnom prostoru
4. Razvoj ruralne infrastrukture
5. Očuvanje i zaštita okoliša, krajobraza, te prirodnog, tradicijskog i kulturnog nasljeđa

Od nadređenih provedbenih strateških razvojnih programa nacionalne razine, obzirom na činjenicu kako je Općina Kukljica u potpunosti ruralno područje, potrebno je izdvojiti Program ruralnog razvoja 2014.-2020. Osmišljavanje strateških razvojnih ciljeva kreiralo se prvenstveno u kontekstu sukladnosti s **prioritetima** (time i fokus područjima) **Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.**³ koji su slijedeći:

1. poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima (razvoj baza podataka u ruralnim područjima; jačanje veza između poljoprivrede, šumarstva i znanstvenog sektora);

---

³ Izvor: Program ruralnog razvoja 2014.-2020., verzija 1.4

2. jačanje održivosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede, promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija te davanje potpore održivom upravljanju šumama;
3. promicanje organizacije prehrambenog lanca, dobrobiti životinja i upravljanja rizicima u poljoprivrednom sektoru;
4. obnavljanje, očuvanje i jačanje poljoprivrednih i šumskih ekosustava (bioraznolikost, voda, tlo);
5. promicanje učinkovitog korištenja resursa (vode i energije) i davanje potpore prelasku na gospodarstvo s niskom emisijom ugljika (korištenjem obnovljive energije, smanjenjem emisija stakleničkih plinova, očuvanjem i pohranjivanjem ugljika);
6. promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj (jednostavnije otvaranje radnih mjesta, promicanje lokalnog razvoja, pojačana dostupnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija),

Mjerljivim doprinosom prioritetima i fokus područjima ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj putem ove strategije, direktno se doprinosi i ostvarenju **tri horizontalna cilja Zajedničke poljoprivredne politike Hrvatske⁴ i Europske unije do 2020:**

1. poticanje konkurentnosti poljoprivrede, među ostalim, i kroz višenamjensku i tehnološki inovativnu proizvodnju prilagodljivu klimatskim promjenama te tehnološki moderniziranu prehrambeno-prerađivačku industriju
2. osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i akcije protiv klimatskih promjena uz provedbu načela zaštite okoliša i prirode te očuvanje genetskih izvora
3. postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uključujući stvaranje i zadržavanje radnih mjesta.

---

⁴ Izvor: Zakon o poljoprivredi (NN30/15)

5. PROVEDBENI MEHANIZMI

Strategija razvoja Općine Kukljica sastoji se od razrađene hijerarhije razvojnih ciljeva - od vizije, preko strateških ciljeva, do mjera te projekata/aktivnosti provedbe. I dok konačna uspješnost i vrijednost strategije uvelike ovisi o tome koliko su dobro „pogođeni“ ti osnovni sastavni dijelovi - koliko dobro ciljevi strateški usmjeravaju razvoj na način koji iskorištava snage i prednosti te prevladava i zaobilazi slabosti i prepreke; u kojoj mjeri predlagani projekti doista pridonose ostvarivanju određenih prioriteta i mjera - ona znatno zavisi i od kvalitete provedbe i upravljanja projektima jer i najkvalitetniji prijedlozi projekata mogu doživjeti neuspjeh ako izostane kvalitetna provedba.

Kako bi se Strategija razvoja mogla provoditi, potrebno je odrediti određene mehanizme njezine provedbe. Pri tome se prvenstveno misli na definiranje pokazatelja provedbe koji moraju biti jasni i kvantitativno određeni, te povezani s tijelima/institucijama koje su zadužene za razvoj te koordiniraju, odnosno imaju utjecaj na provedbu mjera i aktivnosti, poštujući, pri tome, načelo transparentnosti. Drugim riječima, potrebno je odrediti odgovornost provedbe, način vrednovanja kroz definirane pokazatelje, kao i tijelo koje prati i izvješćuje o provedbi. Također, jedan od izrazito važnih mehanizama predstavlja informiranje i uključivanje javnosti/građana u provedbeni proces. Obzirom da se provedba temelji na projektima i programima, iznimno je važno utvrditi kriterije prema kojima će oni biti usvojeni u Strategiji i prioritetni u realizaciji. Uspješna provedba znači učinkovito upravljanje koje treba biti zasnovano na dobro osmišljenom i detaljnom, te realnom i provedivom planu provedbe. Plan treba sadržavati podjelu odgovornosti, strategiju financiranja i financijske alokacije, vremenski plan te konkretne aktivnosti, kako za provedbu, tako i za praćenje i vrednovanje provedbe. Da bi proces provedbe bio učinkovit i uspješan, njime se moraju osmisliti i osigurati i važni elementi uključujući: provedbene institucije i mehanizme, financiranje i postupke za praćenje i vrednovanje programa i projekata. Strategija će pridonijeti i uspješnijem privlačenju i natjecanju za financijska sredstva iz raznih potencijalnih izvora za financiranje razvoja i to od nacionalnih programa i institucija RH, onih u EU, zatim mnogih bilateralnih i multilateralnih, vlastitih izvora do privatnih ulagača. Strategijom se dobiva dobro strukturiran razvojni plan Općine, ona je podloga za utvrđivanje i određivanje prioritetnih razvojnih projekata te za njihovo primjereno predstavljanje i kandidiranje za financiranje.

Strategija razvoja je podložna i promjenama temeljenih na vrednovanju provedbe te njezinom usuglašavanju s nacionalnim i regionalnim prioritetima nakon određenog razdoblja, odnosno kad god to okolnosti nalažu. Revidiran dokument usvaja Općinsko vijeće.

Provedbu Strategije može se podijeliti u dvije osnovne faze. U prvoj fazi, gdje najveću odgovornost ima sama Općina Kukljica, potrebno je pripremiti sve dionike za provedbu i uvesti praksu partnerstva i zajedničkog donošenja odluka. Potrebno je jačati partnerstva i izgraditi konsenzus iz više razloga. Ciljeve Strategije nije moguće (niti je planirano) ostvariti isključivo općinskim sredstvima, te provedba treba uključiti i sve druge izvore sufinanciranja projekata. Strategija je multisektorske naravi što nameće potrebu ujednačenog i zajedničkog djelovanja velikog broja dionika. Ovu aktivnost treba potaknuti gradska administracija uključujući aktivnosti izgradnje mehanizama suradnje između različitih razina uprave (unutarnja, horizontalna i vertikalna koordinacija), te između uprave i civilnog odnosno privatnog sektora (vanjska koordinacija). Jednako je važno posvetiti se informiranju i promociji Strategije i njenih ciljeva radi senzibilizacije javnosti. Komunikacija sa širom javnosti je od iznimne važnosti.

Uz jačanje partnerstva potrebno je, u prvoj fazi provedbe, izgraditi kapacitete i provesti organizacijske prilagodbe koje će Strategiju učiniti operativnom, što uključuje stalno osposobljavanje službenika za upravljanje projektnim ciklusom, strane jezike, informacijsko-komunikacijske tehnologije, natječajne procedure i dokumentacije i sl. Organizacijska prilagodba odnosi se na kanale komunikacije i koordinacije koje je potrebno unaprijediti, te s tim u vezi, utemeljiti jedinstvenu bazu projekata (standardiziranje procedura i dokumenata, izvještavanja, pohrana i sl.).

Druga faza provedbe Strategije odnosi se na provedbu projekata i aktivnosti praćenja i vrednovanja. Ovdje odgovornost provedbe, kao i financijski teret, imaju svi dionici uključeni u proces razvoja što mora biti uključeno programski proračun Općine (financijski plan provedbe Strategije) koji se treba izraditi po prihvaćanju strategije od strane nadležnog tijela, Općinskog vijeća, ih vezati uz prateće operativnih programa i nacionalnog strateškog razvojnog okvira do 2020.

5.1. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU

Općina Kukljica

Ključnu ulogu u provedbi Strategije ima Općina, odnosno njezina upravna tijela. Općinsko vijeće usvaja Strategiju, te nakon usvajanja, redovito, razmatrajući godišnja i druga izvješća, prati njezinu provedbu. Planskim dokumentima koje donosi osigurava njezinu provedbu te poduzima mjere iz svoje nadležnosti usmjerene poboljšanju provedbe. Načelnik usklađuje aktivnosti svih općinskih tijela i drugih dionika provedbe Strategije donošenjem provedbenih akata, predlaganjem mjera njezine provedbe, nadzorom nad provedbom tih mjera, sudjelovanjem u postupku odabira razvojnih projekata te izvješćivanjem Vijeća o provedbi i rezultatima provedbe. U okviru svog djelokruga, upravna tijela Općine prate provedbu, pripremaju i provode razvojne projekte te obavljaju i druge poslove od važnosti za provedbu Strategije koji su im propisani ili aktima povjereni, putem koordinatora provedbe kojeg imenuje načelnik.

Lokalna akcijska grupa (LAG) Mareta

LAG Mareta koordinator je aktivnosti provedbe projekata te sustava praćenja provedbe Strategije u dijelu provedbe projekata na područjima naselja Općine, a sufinanciraju se iz Programa ruralnog razvoja 2014-2020 (ESI fond EPFRR⁵). LAG je zadužen je za potporu i praćenje projekata koji se realiziraju iz Programa ruralnog razvoja putem svih provedbenih mjera, a posebno putem podmjere 19.2 odnosno realizaciju Lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2014.-2020.

ZADAR NOVA Agencija za razvoj Zadarske županije

Koordinator je projekata za područje Županije, sukladno Članku 4. Pravilnika o upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja, osim koordiniranja izrade i pripreme Strategije, u procesu provedbe Županijska razvojna agencija obavlja sljedeće poslove: praćenje provedbe, koordinacija, poticanje zajedničkih razvojnih

---

⁵ Op.a: EPFRR (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj)

projekata s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te kroz međuregionalnu i prekograničnu suradnju; sudjelovanje u izradi razvojnih projekata. Uz aktivnosti povezane sa Strategijom, agencija i niz drugih aktivnosti u području promicanja ulaganja i podrške razvoju poduzetništva na području Općine Kukljica.

Javni sektor

Javni sektor, u ovom kontekstu, uključuje institucije i organizacija iz javnog sektora s područja Općine Kukljica i Zadarske županije. Dionici iz javnog sektora imaju ključnu ulogu u pripremi i provedbi projekata iz područja svojeg djelovanja. Jačanje i uloga javnog sektora ključni su u narednom proračunskom razdoblju 2014.-2020.

Civilno društvo

Organizacije civilnog društva (OCD) pokazale su se kao značajan sudionik u izradi razvojne strategije zbog iskustva koje imaju u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. OCD imaju posebno značajnu ulogu u područjima zaštite prirodne i kulturne baštine te razvoja ljudskih resursa. OCD ujedno mogu aktivno utjecati na dotok dodatnih sredstava iz nacionalnih i EU fondova za financiranje inicijativa koje ne pokrivaju ostali dionici u regionalnom razvoju. Uloga OCD-a, razvoj participacijskih procesa kao i partnerskih odnosa s javnim i gospodarskim sektorom, jedna su od ključnih razvojnih smjernica za naredno razdoblje.

Privatni sektor

Privatni, gospodarski, sektor je glavni pokretač gospodarstva, stvaranja blagostanja i radnih mjesta. Svrha Strategije je, između ostalog, stvoriti preduvjete za što kvalitetnije djelovanje privatnog sektora. Ona će se, prije svega, ostvarivati razvojem suradnje i dijaloga gospodarskog i javnog sektora (obrazovnog sustava, sustava tržišta rada, podršku kroz razne programe edukacije i poticaja, osiguravanje infrastrukture itd.). Iz tog razloga, sudjelovanje dionika iz privatnog sektora u pripremi i provedbi Strategije, od izrazite je važnosti. Na taj način, djelovanje javnog sektora kontinuirano se usklađuje s potrebama privatnog sektora, naravno, vodeći računa o poštivanju načela održivog razvoja.

5.2. FINANCIRANJE

Provedivost Strategije razvoja Općine Kukljica 2016.-2020. primarno se osigurava privlačenjem sredstava potrebnih za provedbu mjera. Financijski plan za realizaciju prioriternih strateških projekata Općine sadrži prikaz potrebnih sredstava, razrađen po mjerama i izvorima financiranja. Okvirni financijski plan (za prioritete strateške projekte) treba se izraditi temeljem podataka akcijskog plana i iz proračuna Općine te procjeni mogućnosti privlačenja sredstava iz državnog proračuna i fondova nacionalne razine, odnosno na temelju procjene mogućnosti privlačenja sredstava iz Strukturnih i investicijskih, drugih fondova EU te drugih izvora financiranja (kao mogućnosti financiranja treba uzeti u obzir i druge domaće i međunarodne izvore te privatni sektor).

Akcijni plan treba obuhvatiti projekciju potreba iz definiranih izvora za svaku godinu realizacije, počevši s 2016.-tom godinom, nakon objave definiranih operativnih programa i njihovih mjera te sukladno nacionalnom strateškom razvojnem okviru. Osiguranje i pribavljanje financijskih sredstava, kao i upravljanje tim sredstvima i praćenje njihova korištenja, važan su aspekt provedbe Strategije. Obzirom da se radi o planovima do 2020., umjesto ukupnog financijskog okvira, Strategija će, na godišnjoj razini, a kroz proračun, definirati godišnje potrebna (indikativna) financijska sredstva.

Provedba Strategije financirati će se iz sljedećih izvora:

- Proračun Općine Kukljica - planiran za kapitalna ulaganja, poticanje održivog gospodarskog razvoja, projekte u obrazovanju, programe zapošljavanja, unaprjeđenje zdravstvene zaštite, socijalnu infrastrukturu, jačanje civilnog društva, za potrebe u kulturi, zaštitu prirode i gospodarenje otpadom, infrastrukturu (vode, promet), energetske učinkovitost i upravljanje regionalnim razvojem. Iz proračuna su, u manjem dijelu planirana i sredstva za provedbu ostalih mjera, ali i za sufinanciranje projekata financiranih iz EU fondova i ostalih izvora financiranja.
- Proračun Zadarske županije - udio županijskog proračuna u provedbi gradske strategije predviđen je za provedbu zajedničkih projekata tj. planiran je za zajedničke projekte od regionalnog značaja.
- Sredstva državnog proračuna tj. proračuna resornih ministarstava pojavljuju se u obliku decentraliziranih sredstava i planirana su u proračunu Općine, ali su procijenjena i

Strateški razvojni program Općine Kukljica 2016. – 2020.

temeljem planiranih ili projekata koji su odobreni, ili su već u provedbi, (za gospodarske zone, tehnološku infrastrukturu, obrazovanje i zdravstvo, socijalnu infrastrukturu, kulturu, značajnija sredstva za zaštitu vodenih resursa nešto manja sredstva za zaštitu prirode i regionalni razvoj).

- Fondovi Europske unije – kao izvor značajnih sredstava za provedbu projekata planirani su i fondovi EU, kako (ESI) - Strukturnih i Investicijskih fondova (EFRR/EFRD, ESF, EPFRR/EAFRD, EFPR/EMFF) tako i drugih programa iz proračuna EU formiranih na razini Zajednice a koje mogu koristiti različiti sektorski korisnici u Republici Hrvatskoj, odnosno u kojima su prihvatljivi prijavitelji i korisnici iz Hrvatske. Osim EU fondova, planirana su sredstva i iz ostalih međunarodnih izvora (Svjetska banka, EIB, EBRD, UNDP, Zaklade i Fondacije i sl.)
- Od ostalih izvora predviđaju se i privatni (koji uključuju tvrtke, ali i fizičke osobe kao financijere i donatore) te, u vrlo malom obimu, i ostali izvori sredstava (nevladine, lokalne organizacije i sl.).

6. PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Kako bi se osigurala operativnost i provedba strategije iznimno je važno pratiti i vrednovati njezinu provedbu. To, ujedno, predstavlja osnovu za izradu godišnjih izvješća, a osnovni preduvjet je da su utvrđeni pokazatelji/indikator ostvarenja pojedinih ciljeva, prioriteta i mjera koji će dodatno biti usklađeni nakon objave nacionalnog strateškog referentnog razvojnog okvira i Županijske razvojne strategije za razdoblje do 2020.

Uspostavom sustava praćenja i vrednovanja ove strategije, omogućuje se efikasna i transparentna provedba. Glavni cilj ovakvog sustava je mogućnost provjere postoji li potreba za određenim programom i stvaranje sigurnosti da su dostupni resursi optimalno iskorišteni. Uz to, praćenje i vrednovanje Strategije daje razinu odgovornosti koja potvrđuje do koje mjere su ciljevi određenog programa ostvareni te se stvara novo znanje, odnosno povećava razumijevanje o tome što funkcionira i kako poboljšati učinke različitih mjera i programa. Općenito, pratiti će se sljedeće skupine pokazatelja:

- stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva prioriteta i mjera,
- ostvarene rezultate i učinke na razvoj,
- učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava.

Za učinkovitu provedbu praćenja i vrednovanja te korištenje rezultata vrednovanja potrebno je organizirati primjeren informatički sustav upravljanja i pohrane relevantnih podataka. Pokazatelji predstavljaju osnovicu za vrednovanje koja omogućuje mjerenje uspješnosti projekata. Takav sustav treba osigurati pravodobne informacije o različitim projektima, njihovim sudionicima i rezultatima. Osnovu sustava činila bi baza podataka koja bi minimalno morala sadržavati:

- Osnovne podatke o svakom projektu (nositelji, vrijeme trajanja, iznos financiranja itd.);
- Dodatne podatke o sadržaju projekta (mjera i prioritet unutar kojih se projekt realizira, sažetak projekta);
- Ključne pokazatelje rezultata svakog projekta.

Za vođenje baze podataka potrebno je imati odgovarajući računalni programski alat koji se temelji na internetskoj tehnologiji što bi omogućilo unos podataka, kao i pregled sadržaja putem Interneta, čime bi cijeli proces dobio na učinkovitosti i transparentnosti. Podaci potrebni za

vrednovanje prikupljaju se, u pravilu, na projektnoj razini koja omogućuje individualno praćenje svakog projekta. S druge strane, agregirani podaci za sve projekte trebaju pružiti mogućnost praćenja provedbe strateških prioriteta i ciljeva.

Temeljem tih podataka izrađuje se izvješće o provedbi, na godišnjoj razini koje se prezentira Općinskom vijeću i javnosti. Praćenje napretka i vrednovanje utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i reprogramiranje, ažuriranje, strateškog dokumenta.

Postoji nekoliko tipologija pokazatelja od kojih je, za socio-ekonomske projekte najkorisnija ona koja se sastoji od: ulaznih i izlaznih pokazatelja, pokazatelja rezultata i pokazatelja dugoročnih učinaka. Ulazni pokazatelji pružaju informacije o financijskim, ljudskim, materijalnim, organizacijskim i drugim resursima korištenim za provedbu projekta. Primjeri ulaznih pokazatelja su: ukupan proračun za provedbu projekta, broj organizacija uključenih u provedbu projekta, itd. Izlazni pokazatelji odnose se na izravne rezultate projektnih aktivnosti. Primjeri izlaznih pokazatelja su: kilometri izgrađenih cesta, broj usavršenih polaznika tečaja itd.

Pokazatelji rezultata izravno su povezani s ciljevima projekta. Oni pokazuju izravan učinak na korisnike projekta, a mogu se mjeriti fizičkim ili drugim jedinicama. Rezultati, također, omogućuju utvrđivanje učinkovitosti pojedinih projekata. Npr. ciljevi projekta izgradnje i/ili dogradnje vodoopskrbnog sustava mogu biti, na primjer: a) povećanje kapaciteta sustava, b) povećanje kvalitete sustava (smanjenje redukcije, smanjeni kvarovi, kvalitetnija voda) ili c) povećana teritorijalna pokrivenost sustavom i sl. Svaki od tih ciljeva izravno je povezan s jednim od rezultata projekta: povećanim kapacitetom, povećanom kvalitetom ili povećanom pokrivenošću.

Pokazatelji dugoročnih učinaka ukazuju na posljedice koje će projekti imati u dugom roku. Oni pokazuju posredne utjecaje projekata na veći dio stanovništva i na šire aspekte društvenog i gospodarskog razvoja (povećanje investicija, uvođenje novih usluga, promjene ponašanja pojedinaca ili tvrtki, povećanje zapošljavanja). Dugoročni učinci su povezani sa svrhom projekata, tj. s krajnjom namjenom pokretanja projekata. Svaki od tih učinaka može se kategorizirati prema pojedinim skupinama korisnika projekta koje se u pravilu dijele na: lokalno stanovništvo, lokalno gospodarstvo i lokalne, nevladine i druge, organizacije. Cilj takve podjele je procijeniti učinke projekata na ključne nositelje razvoja, a to su upravo stanovništvo, poduzetnici, jedinicu lokalne samouprave te lokalne nevladine i druge organizacije.

Kvaliteti ocjenjivanja pridonosi veći broj izvora prikupljanja podataka. Tako se smanjuje rizik gubitka na kvaliteti podataka kao posljedica postojanja jednog izvora podataka. Zbog toga je poželjno, za svaki projekt zasebno, razmotriti sve mogućnosti prikupljanja podataka. Moguće metode prikupljanja podataka uključuju podatke iz zahtjeva za dodjelu sredstava, izvješća o završetku projekta, poštansku/internetsku anketu, osobni intervju, službenu statistiku, fokus-grupe koje okupljaju sve relevantne sudionike projekta itd.

Po završetku i prihvaćanju vrednovanja razvojnih učinaka strategije potrebno je, s glavnim rezultatima, upoznati ključne lokalne i regionalne dionike, a obavezno Zadarsku županiju i LAG. Lokalni i regionalni dionici mogu biti upoznati s rezultatima vrednovanja neposredno ili posredno, preko medija, ili njihovom kombinacijom. Pri tome je posebno važno rezultate vrednovanja iskazati na razumljiv, i što objektivniji, način.

Tijekom provedbe strategije razvoja nužno je osigurati potpunu informiranost svih dionika te promidžbu rezultata strategije jer je to preduvjet učinkovitosti i optimalnosti. S tim ciljem, dobro je izraditi Komunikacijski plan čiji ciljevi su:

- Informirati širu javnost o ulozi Strategije razvoja Općine Kukljica u ostvarivanju ciljeva ravnomjernog lokalnog razvoja Republike Hrvatske i podizanja konkurentnosti hrvatskih općina;
- Informirati širu javnost o Strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama Strategije razvoja Općine Kukljica 2016.-2020.;
- Informirati dionike i potencijalne korisnike, na lokalnoj razini, o dostupnim mogućnostima financiranja razvojnih projekata;
- Osigurati transparentnost i provedbe;
- Osigurati pozitivno medijsko pokrivanje aktivnosti koje se provode u cilju ostvarenja ciljeva Županijske razvojne strategije kroz aktivan pristup predstavnicima medija.

Strategija razvoja odnosi se na razdoblje do 2020. godine. Tijekom razdoblja trajanja strategije, predviđena je minimalno 1 revizija dokumenta i to radi promjena koje u nacionalnim programskim dokumentima može napraviti nacionalna razina, 2018. godine.

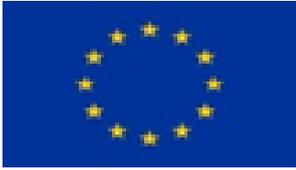
Vanjsko vrednovanje pokazatelja provedbe i samog dokumenta (*Ex ante evaluacija*) iznimno je važna i trebala bi biti provedena nakon izrade oba nacrti ažurirane Strategije. Vanjsko

Strateški razvojni program Općine Kukljica 2016. – 2020.

vrednovanje jedan je od glavnih alata efikasnog upravljanja⁶. Osnovna svrha vanjskog vrednovanja je poboljšanje operativnosti Strategije razvoja Općine Kukljica za razdoblje 2016.-2020., a time i cjelokupnog procesa programiranja. Cilj vanjskog vrednovanja je i optimizacija alokacije sredstava te poboljšanje kvalitete razvojnog programiranja. Ono definira procjenu: srednjoročnih i dugoročnih potreba; ciljeva koje treba postići; kvalitetu indikatora i očekivanih rezultata; ciljeva, u smislu utjecaja, u odnosu na osnovu analizu stanja; dodanu vrijednost zajednici, odnosno, usklađenost prioriteta zajednice i sektora s planiranim prioritetima i mjerama, te analizu iskustava iz prethodnog programiranja s preporukama za poboljšanja. Uloga vanjskog procjenitelja je nezavisna procjena i preporuke za izmjene tehničke provedbe ili politika vezanih uz postupak izrade strategije, u smislu poboljšanja i jačanja njezine kvalitete. Ona predstavlja polaznu točku za monitoring (nadzor) i daljnju evaluaciju provedbe razvojne strategije, osiguravanjem jasnih i kvantificiranih ciljeva, te odgovarajućih indikatora koji odražavaju strateške i operativne ciljeve strategije. Vanjsko vrednovanje treba doprinijeti postizanju nužne povezanosti Strategije razvoja Općine, prvenstveno, sa Županijskom razvojnom strategijom 2016.-2020., te njezine usklađenosti s drugim, nadređenim, nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima, kao i onima na razini Europske unije. Ona mora biti sastavni dio ukupnog procesa lokalnog i regionalnog razvoja utvrđenog nacionalnim strateškim razvojnim okvirom do 2020. kao osnovnim planskim dokumentom središnje razine kojim se utvrđuju ciljevi politike regionalnog i lokalnog razvoja, te, na taj način, i s ciljevima i prioritetima svih drugih strateških dokumenata i programa.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE KUKLJICA
ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. – 2020.
Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

⁶ EU Commission's Communication, SEC 2001, 1197/6&7